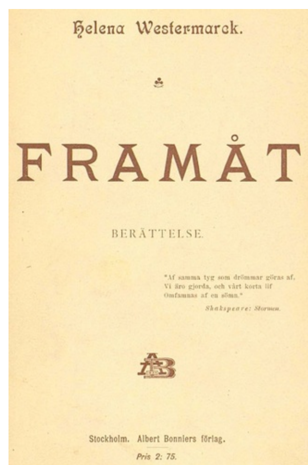

FRAMÅT.

BERÄTTELSE AF

HELENA WESTERMARCK.

“Af samma tyg som drömmar göras af, Vi äro gjorda, och vårt korta lif Omfamnas af en sömn.“ Shakspeare: Stormen. ----------

STOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM. ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1894

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk av **Helena Westermarck** (1857-1938) har hämtats från **Nationalbiblioteket i Helsingfors**. Det anpassades och OCR-tolkades för Projekt Runeberg i april 2014 av Bert H.

I.

En solljus eftermiddag i maj satt en ung ®|. flicka vid fönstret till ett rum i ett af Helsingfors’ stora nya stenhus. Rummet var väl möbleradt med mjuka mattor, draperier och mörka schaggklädda möbler samt gaf ett intryck af smakfull komfort. Framför sig hade den unga flickan ett ritbräde. Hon mätte med cirkeln, drog ett par streck, mätte om igen och såg allt emellanåt ned i en bok, som låg uppslagen på bordet bredvid ritbrädet.

»Om föremålet tänkes på ett gifvet afstånd från ögat,» läste hon högt, »och om försvin-ningspunkten ... nej, det här går inte,» af bröt hon plötsligt helt otåligt sin läsning. »Jag kan aldrig få reda på det här utan att ta några lektioner.»

Hon såg tvekande på cirklarna och figurerna på papperet.

»Är du där, Marta?» ropade en röst i salongen utanför.

»Ja.»»Vill du ge mig den adressen du lofvade redan i går, fruntimmer glömma alltid sina löften,» sade en ung man, som kom in i rummet.

»Vänta ett ögonblick, så skall du få den.» Marta drog energiskt upp två linier.

»Hvad gör du?» frågade brodern, i det han tog plats i sofifan och tände en cigarrett.

»Perspektivritning,» svarade hon häftigt, »men jag kan omöjligt få det här att slå in.»

»Hvad skall du med det?»

»Jag tänker taga teckningslärareexamen.»

»Hvad menar pappa om den saken?» Brodern hvisslade lågt.

»Jag vet inte, men när jag blir myndig en gång, tänker jag visst icke mera fråga någon om lof... Ack, det är ju sant, kvinnor bli det först vid tjugufem år, det dröjer rysligt länge till den tiden, * kom det litet saktligare, »och då blir jag så gammal att det väl icke lönar mödan mera att streta och bråka .. . Här har du adressen,» tilläde hon, i det hon skref några ord på ett papper och steg upp för att gifva det till brodern.

»Å, flickor gifta sig.» sade han skrattande. »Ja, ja, jag vet nog att du skall vara en sådan där modern framstegskvinna, som, bevars, vill finna på något nyttigare än det gamla vanliga giftermålet. För resten kan du ju nästa år, när du fyller tjuguett, ansöka hos senaten att bli förklarad myndig.»»En idé, Gösta, en riktigt lysande idé; tack skall du ha för den!»

Marta låtsade icke höra det försmädliga i broderns ton, utan begynte gå fram och åter i rummet. I hennes bleka ansikte sköt blodet hastigt upp, såsom det sker hos lifliga personer, och hennes stora grå ögon glänste till af belåtenhet öfver det nya förslaget. Hennes ansikte var icke vackert, men det hade en fin form och afsmalnade vackert nedåt hakan med den första ungdomens mjuka rundning. Munnen var energiskt tecknad med något stora läppar, som skälfde, när hon blef ifrig. Hon var väl växt, ehuru litet mager, vid gåendet var gestalten lätt framåtböjd och man märkte af en obetydlig dragning på ena foten att hon haltade litet, ehuru hon så mycket som möjligt bemödade sig att dölja det.

»Jag kan icke tåla att vara så här beroende, begära lof och tigga pengar, hvar gång jag vill företaga något,» fortsatte Marta mycket bestämdt. »Pappa är konservativ, hvem i all världen sätter sig i våra dagar emot att flickor arbeta. Ack, att kunna komma till Paris och studera! Jag spar allt hvad jag kan, men det blir just intet annat, än hvad jag drar in på det jag får till kläder.»

Gösta hade sjunkit ned i den bekväma soffan, så här en stund efter middagen var han alltid dåsig.»Det syns,» menade han långsamt och såg granskande på systern, »det vore synd att säga att du är fåfäng.» Han betraktade med synbart nöje sin egen eleganta ljusa vårdräkt.

»Jag spar,» svarade Marta belåtet. Om denna sparsamhet kräfde försakelse, så märktes ock att den gaf henne njutning; det var en njutning i släkt med den självplågaren erfar.

»Hvad skall det tjäna till, roa dig hellre, syster lilla,» menade brodern, godmodigt gäspande. »Pappa ger i alla fall icke sin tillåtelse; han tycker ej om emanciperade fruntimmer. .. inte jag för resten heller. I alla händelser,» hans blick uttryckte ett halft gillande, när den föll på systerns smärta gestalt, »är jag nöjd att du åtminstone icke ser ut som en af våra moderna framstegskvinnor: fyrkantiga, utan fason, med karlhattar och kortklippt hår.»

»Å, att komma till Paris, äta på restaurant, gå på atelier och måla efter naken modell,» fortfor Marta, utan att höra på honom. »Det vore ett lif! Och hvad skulle tanterna sägal» Det sista kom retsamt själfsvåldigt; motståndet gjorde naturligtvis endast saken så mycket mera efter-sträfvansvärd.

»Ett sådant lif passar ändå egentligen icke för unga flickor; med oss karlar är det en annan sak.» Broderns röst ljöd försmädlig och Marta flammade upp.

»Du är lika konventionell som de andra. Här skall allt vara så noggrant godkändt ochutstakadt, man skall ju, bevars, låtsa följa med sin tid, men de moderna idéerna måste först vara godkända af alla dem man umgås med, och ...»

»Nå, nå, du är alltid så öfverdrifven. Hvad tjänar det till att bråka så förskräckligt? Nu gnor du på med ritning, perspektivlära och hvad allt fanstyget heter, talar om att fara till Paris, bli konstnärinna och vår herre vete hvad! Det är något rysligt bråkigt hos kvinnorna nu för tiden. Inte gå vi karlar på så där.» Brodern

rätade ut sig i känslan af sin manliga öfver-lägsenhet. »Se på mig,» fortsatte han, »jag läser i lugn och ro. Efter en viss tid tar jag rätts-examen, följer med på ting, blir vicehärads-höfding och går in vid något verk. Intet fjäsk. Dessutom skall man väl också lefva, det är man skyldig sig själf, ty man är icke ung mera än en gång i lifvet.»

Han blåste med välbehag ut röken och skulle fortsätta sin sunda lefnadsfilosofi, då han afbröts af ett gällt barnskrik. Dörren till ett af rummen bredvid stöttes häftigt upp och en liten gosse på omkring tre år rusade skrikande in.

»Bengt vill inte, Bengt vill inte!»

»Hvad är det nu igen?» frågade Marta otåligt. »Aldrig kan man få vara i fred.»

»Hvad är det Bengt inte vill?» sade Gösta, när barnet klef upp till honom i soffan.

»Han vill inte äta ägg,» svarade den gamla sköterskan, som följt efter, »doktorn har ordinerat att han skall äta mycket för att bli stark...Kom nu, barnet, så blir Nanna sedan häst om Bengt äter snällt, och Bengt får begagna sin nya piska. — Han har ingen aptit, stackare,» vände hon sig åter urskuldande till Gösta, »han tycker inte om ägg och ...»

»Och han är mycket bortskämd,» klippte Marta af, emedan hon visste att sköterskan eljes aldrig skulle sluta. »Litet ris borde han hal* hon hotade barnet med fingret.

»Jösses bevare, så fröken säger.» menade den gamla. »Kom nu, mitt lilla lamm.»

Bengt låtsade, som om allt detta icke angått honom. Han fann sig väl i soffan, ifrigt upptagen af att gräfva ned båda händerna i Göstas välkammade hår, och brodern lät honom hållas med samma godmodighet, som en stor hund fördrar en valps försök att nappa honom i pälsen.

Med den inställsamhet, som barn så väl förstå antaga, när det gäller att skaffa dem själfva en fördel, sade Bengt smeksamt:

»Bror Gösta är vacker, Bengt tycka mycket om bror Gösta.»

De måste le åt den lille smickraren, och sköterskan flikade halfhögt in en anmärkning om huru ovanligt klok den gossen var.

»Se så, gå nu med Nanna, så ger bror Gösta dig karameller i morgon.»

Vare sig orsaken var löftet om karamellerna, eller eljes någon hastig omsvängning i det mångskiftande barnlynnet, så lät Bengt helt snällt bortföra sig af sköterskan.»Bengt blir gränslöst bortskämd,» sade Marta. »Hela tiden medan mamma varit borta, har han fått göra hvad han velat. Till och med pappa är obegripligt efterlåten. Kan du tänka dig, härom dagen lekte han med sakerna på pappas skrifbord, och pappa satt bredvid och såg på. Det är annat nu, än när vi voro små; jag undrar hvem af oss, som skulle vågat röra något på det bordet.» I rösten ljöd likasom en underton af saknad.

Gösta halflåg i soffan och hvisslade, medan lian blåste ut sirliga ljusblå rökringar. Den lille styfbroderns uppfostran var en sak, som icke angick honom. Han hade sitt enskilda rum tre trappor upp och var sällan med familjen utom vid måltiderna.

»Hvar är mamma?» frågade han.

»Hon har lagt sig att hvila middag. Hon var trött efter resan; under dessa åtta veckor i Petersburg hade hon knappast haft en timme för sig själf, släktingarna hade lagt beslag på henne hela tiden.»

»Ja, det måtte vara angenämt att komma litet bort härifrån,» sade Gösta gäspande. »Jag skulle också gärna resa ut på en tripp, om jag kunde.»

Marta gick af och an med händerna på ryggen, i det hon med djupaste öfvertygelse instämde: »Att resa måste vara det allra roligaste som finns.»»Du är ju ofta tillsammans med John Wall, Marta?» frågade Gösta plötsligt.

Marta rodnade starkt, men brodern märkte det icke, utan fortfor: »Han är mig en egenkär baddare, han.» .

»Det är han visst icke,» af bröt Marta, »John ...»

»Vänta, skall du få höra. I går aftse voro vi tillsammans hos Ståhles. Jag har aldrig kunnat med John, han är ju några år äldre än jag, men redan som gossar voro vi ständigt i gräl. Den tiden voro både Arvid och han så hög-trafvande, de deklamerade Fänrik Ståls sägner och hade alltid någon idé, som de arbetade för och skulle omsätta i handling. Arvid var satirisk mot dem som icke voro af samma mening som han, men John var en despot, som fordrade absolut lydnad, använde handkraft och klappade upp oss; det var icke godt att falla i hans händer, hela karlen är ju endast muskler och senor. Han påstod alltid, att han måste piska lättjan ur oss. Sitt gamla sinne tyckes han ha kvar, ty i går hos Ståhles hade han älskvärdheten förklara att människorna här hemma ingenting uträtta, de bara skryta öfver allt som redan blifvit gjordt. Ehuru vi voro flera unga jurister närvarande, satt han och talade om vicehäradshöf-dingtypen här och kallade Helsingfors för ett samhälle af vicehäradshöfdingar, för att beteckna att man tyckte om att må godt och lättjas.»»John är mycket flitig själf,» försvarade Marta. »Du vet väl att han fatt ett franskt vetenskapligt sällskaps stora pris för en maskin, som han uppfunnit. Han är en berömd man,» tilläde hon beundrande.

»I fruntimrens ögon,» sade Gösta ringaktande. »Om jag kunde begripa, hvad ni se för märkvärdigt på den där kantiga figuren. 'In-geniör Wall är en riktig karl,' sade fröken Ståhle till mig; hon trodde visst att hon sade mig en komplimang, emedan John är min kusin.» Gösta gjorde en pojkaktig grimas. »Fåfäng och egenkär, det är just hvad han är.»

»Han känner hvad han duger till,» sade Marta allt ifrigare.

»Förr svärmade han för höga ideal,» fortfor Gösta, utan att höra på henne, »men nu är det praktiska reformer, som skola genomföras. Det blir alltid något löjligt öfver nyhetsmakare i den stilen, hvilka komma hem och inbilla sig att de skola reformera samhället. Arbeta, arbeta, ropar han, här hemma stå ni ännu så långt efter! Det är oförskämdt, det sade vi honom rent ut i går och talade om allt det som blifvit gjordt under dessa par sista decennier. Det är ett arbete, som hvar och en här i landet kan vara stolt öfver.»

Den ungdomliga gestalten i soffan sträckte sig makligt, och det vackra ansiktet uttryckte själfkänsla.»Jag är säker på att John kommer att utföra det han föresatt sig,» sade Marta, som blef allt ifrigare, medan hennes läppar begynte skälfva. »Arvid har talt om för mig, att Johns uppfinning är något ovanligt samt att han haft anbud på flera platser i utlandet, ehuru han afslagit dem för att stanna hemma.»

»Stora ord slå an på kvinnorna, John är hvad ni kalla manlig,» gäckades Gösta, men när han såg att Marta tog saken på allvar, steg han upp, fattade henne lekfullt om lifvet och svängde henne muntert ett par hvarf rundt om.

»Se så, bry dig inte mera om John, och gå för all del icke och bli kär i den där karlen, ty min välsignelse får du inte,» sade han skämtsamt, i det han gick.

Marta stod ett ögonblick och såg efter den långa gestalten med den ståtliga hållningen. Det var likväl omöjligt att bli ond på Gösta, han var alltid så glad och godmodig. Sedan samlade hon hastigt ihop ritsakerna från bordet; hon skulle gå till ritskolan.II.

ffc^onstföreningens ritskolor hade nyligen flyttat in i sin nya präktiga bostad i Ateneum. Här är allt tilltaget i stort, — såsom det höfves ett litet fattigt land, — allt, utom salarna för konstverken. Eleverna tappade först bort sig i de långa korridorerna och den storartade trappuppgången, som i ändamålslös slösaktighet utbreder sin allfarväg, medan konstverken hafva knappt om plats däruppe.

När klockan slagit sju i ritsalarna, skyndade eleverna pratande och skrattande nedför trapporna. Där nere på gatan nickade Marta farväl till kamraterna.

»Adjö med er, flickor, jag går inte heml»

Hon tog vägen åt motsatt håll upp till de nybyggda delarna af Kampen. Lik en eröfrare, som lägger stycke efter

stycke till sina besittningar, har Helsingfors under dessa senaste år gått framåt, gripit fasta tag kring utkanterna och brutit ut bit efter bit med rastlös ung energi. De steniga, oländiga backarna ha blifvit breda,raka gator, och vid dem ha vuxit upp snygga nya trähus, där hyrorna äro billigare och människorna anspråkslösare än inne i staden.

I ett af dessa nya hus, på hvars dörrplåt lästes: Kassör Wall, ringde Marta på.

Hon nickade bekant till den halfvuxna flicka, som nigande öppnade dörren, och gick in, utan att fråga, om herrskapet var hemma. Hon visste att hon alltid var välkommen och väntad.

Bakom ett stort bord invid fönstret såg ett ungdomligt ansikte upp emot henne, när hon kom in i salen. Det stack fram mellan högar af pappskifvor, böcker, klisterburkar och andra bokbindaretillbehör. Dagern föll så att man kunde se den snabba växlingen af uttryck däri, det var ett intressant ansikte med fina regelbundna drag och lystes upp af två stora ögon, omgifna af mörka ringar. Om icke ett par korta, blonda mustascher varit, kunde man trott det tillhöra en ung flicka. Ögonen glänste till, när Marta kom in.

»Vi väntade dig i går.*

»Kunde väl tro det, Arvid, men mamma kom hem i går och hennes systrar kommo med; i dag ha vi haft främmande hela dagen.»

Handen, som räcktes fram mot Marta, var ovanligt tunn och genomskinlig. Den åstadkom med några flinka tag ordning bland böckerna på bordet. När Arvid sedan lutade sig tillbaka mot ryggstödet af den höga stol, i hvilken han satt för att nå upp till bordet, märkte man attdet vackra hufvudet hörde till en liten och förkrympt kropp, en puckel på ryggen hade höjt upp axlarna och kommit hakan att sjunka ned emot bröstet. Bakom hans stol stod ett par kryckor.

Marta slog sig ned i den stora skinnklädda soffan. Hon hade en uttråkad och otålig min.

»Hur är det nu fatt?» frågade Arvid med ett litet satiriskt smålöje.

»Usch, du kan inte tro huru gränslöst tråkiga de äro, tanterna, du vet, mammas systrar, när de komma hem. Tant Agathe lägger sig i allt, hon skall bestämma snitten på mina kläd-ningar och huru jag bör lägga upp mitt hår, och talar om väluppfostrade unga damer och sådant där. Jag bryr mig inte om att vara en väluppfostrad ung dam, jag vill till Paris för att lära mig teckna och måla.»

Där låg något omedvetet komiskt i motsättningen mellan Martas häftiga ord och åtbörder samt den otvetydiga prägel hon bar af att trots alla försäkringar, likvisst vara en bildad ung dam. Ehuru hon icke bekymrade sig om sin toalett, utan bar sina klädningar, till dess hon fick en sträng tillsägelse att icke mera taga dem på, utvisade dock klädernas snitt att de voro gjorda af en skicklig sömmerska. Omedvetet afskydde hon lifvets gröfre former, hon föraktade personer, som åto med knifven, använde vulgära ord eller hade ovårdade naglar. Hela hennes person, ända till tonfallet i hennes röst, präglades af dennagenom flere generationer ämbetsmän nedärfda bildning, som hos vår bildade klass har sina rötter djupt i det forna moderlandets kultur.

Martas ljusa, krusiga pannlugg stod rätt upp i vädret. Medan hon talade, hade hon fört händerna genom den och såg nu ut som en liten rebell.

»Du kan inte tro, huru förargligt det är, fortsatte hon, >att blifva så där mästrad, i synnerhet af tant Agathe. Jag misstänker nästan att det var hon, som i vintras skulle ha mig ut på alla dessa visiter. Jag tror jag inte talat om för dig, att pappa en dag satt sig i sinnet att jag skulle med till senator G—s. Föräldrarna ha i vinter gjort visiter hos alla mammas släktingar och bekanta, — jag tänker pappa skall söka någon tjänst,» tilläde hon oskyldigt.

Blodet sköt upp i Arvids ansikte, ögonen blixtrade till och han ämnade säga något, men hejdade sig och frågade i stället:

»Nå, hur gick det med uppvaktningen hos senatorn?»

»Jag stred emot. Slutligen blandade sig mamma i saken och sade att det var min plikt att lyda min far. Plikt, jag

afskyr det ordet; är något obehagligt, så kan man vara säker på, att just det bör man göra för att uppfylla sin plikt.»

Marta hade stigit upp och gick fram och åter i rummet med händerna på ryggen. Honhaltade mera än vanligt, när hon icke gaf akt på huru hon gick.

»Ser du,» fortfor hon, i det hon stannade framför Arvid, »mammas omdöme kan man ändå lita på, hon är så klok och rättvis.» Både ord och ton uttryckte en naiv kritiklös beundran.

»Men ditt besök?» frågade Arvid otåligt.

»Kan du tänka dig så härligt, jag blef sjuk. Ja, skratta inte, jag fick en sådan snufva att ögonen runno och hela mitt ansikte svällde upp. Det kunde inte bli tal om att gå med.» Marta såg så triumferande ut, att Arvid brast i skratt.

»Se här, Marta,» han räckte henne med en skälmsk blinkning på ögat en bok, »det här är en bok för dig: 'Den moderna socialismen’. Jag fick den i går att bindas in, men det är ingen brådska därmed, ägaren gaf mig lof att läsa den först.

»Å, så när hade jag glömt det,» afbröt han sig. »John bad säga, att han kommer hem litet senare i kväll, han hade någon angelägen affär.»

Marta rodnade under den genomträngande blicken ur Arvids stora forskande ögon. Hon skyndade sig att taga boken och begynte läsa högt.

Arvid och Marta voro kusiner. Martas far, öfverste Björkegrén, hade första gången varit gift med kassör Walls syster, som emellertid dött så tidigt, att Marta knappast kunde minnas sin mor. Hennes båda barn hade blifvit uppfostrade af en faster, som var ogift och som,när öfversten för några år sedan gifte om sig, lämnade hans hem.

Sedan den unga frun kommit i huset, hade umgänget med den första fruns släktingar förlorat all intimare prägel. Hon var mycket vänlig mot dem, bjöd dem någon gång till en födelsedag, juldagsmiddag eller någon annan familjefest, men vidare gemenskap blef det icke af; den unga frun hörde till en helt annan krets.

Endast Marta höll troget fast vid det gamla. I början var det, som hade hon, genom att så ofta som möjligt besöka släktingarna, velat godt-göra något slags orätt, som vederfarits dem. Hon var mycket fastad vid sin morbror och Arvid; först tyckte hon synd om den stackars sjuklingen och i hennes sätt mot honom, som dock var ett par år äldre än hon själf, låg något moderligt beskyddande, men senare blef hon hans lärjunge. Ehuru han alltid varit klen och svag, puckeln hade han haft sedan barndomen, hade han likvisst kunnat gå i skola och varit ansedd som en synnerligt framstående elev. Vid sexton års ålder träffades han emellertid af en häftig sjukdom, efter hvilken hans ben förlamades så att han låg två år till sängs. Sedan blef han väl så mycket bättre att han med hjälp af ett par kryckor kunde röra sig inne i rummet, men skolstudierna kunde han icke mera fortsätta. Emedan föräldrarnas ekonomiska ställning icke tillät honom att studera utan något bestämdt praktiskt mål i sikte, lärde han sig bokbinderi,men läste därjämte flitigt på lediga stunder, ty han förlorade aldrig riktigt hoppet att en gång blifva frisk, kunna fortsätta sina studier och helt ägna sig åt vetenskapen.

Det var genom Arvid, som Marta fått sina radikala åsikter. Sedan han själf, såsom han brukade säga, blifvit handtverkare, sysselsatte han sig mycket med arbetarefrågan, dess utveckling och fortskridande i de stora kulturländerna. Att här hemma verka för kroppsarbetarens höjande både i moraliskt och socialt afseende, var det stora mål, han drömde om. Ehuru han var fjättrad vid sin stol, ville han genom skrifter och uppsatser göra sin insats; han hade äfven redan börjat med några tidningsartiklar i ämnet.

De läror, som den tjugutreårige unge mannen med brinnande ifver omfattade, hade i många afseenden den prägel af ofördragsamhet och fullfärdighet, som känneteckna åsikter, hvilka äro uppkonstruerade på kammare och icke fått slipa sig mot det dagliga lifvets tusen inkonsekvenser. Arvid var emellertid en skeptiskt anlagd natur, han granskade och sofrade oaflåtligt för att skilja den äkta metallen från slagget, och han måste ofta hindra sin trogna vapendragare Marta att i ifvern bilda alltför hastiga omdömen eller draga alltför djärfva konsekvenser.

Ty för Marta existerade ingen skillnad mellan teori och praktik. Var en åsikt en gång erkänd såsom god och riktig, så borde den äfven genast omsättas i handling. Bland allt det konventio-nella virke, af hvilket Martas uppfostran blifvit hopfogad, hade Arvid inkastat den nya tidens tändande gnistor. Gnistorna voro de läror, som förkunnats af Stuart Mill, Spencer, Tolstoy och andra samtida filosofer och diktare. Marta drömde om det nya lyckliga samhälle, som skulle uppstå, när alla gamla orättvisor voro afskaffade. Att denna lyckliga tid skulle komma, tviflade hon alldeles icke på och brann af begär att få vara med om den kamp, som skulle omstörta allt detta gamla.

I sin ifver tyckte hon att det gick alltför långsamt och anklagade ibland Arvid för det att han dröjde. Det var ju han, som skulle skrifva något, hvilket med ett slag borde öppna ögonen på människorna. En hvar skulle strax med ifver omfatta de nya riktiga lärorna, och hvar och en då hafva fullt upp med arbete för genomförande af denna nya och bättre tingens ordning. Medan Arvid ännu dröjde, började Marta att omsätta några af Tolstoys teorier i handling. Om sommaren på landet ville hon sänka sig ned till folket. Det gick lättare för sig att lära känna människorna där, i staden tycktes klyftan mellan bildade och obildade så vid. Marta hade begynt en sommar, när föräldrarna voro borta på en badresa, och hon skulle ha hushållet om hand. Hon betalte alltid genast det begärda priset för smör och ägg, hallon och smultron; att undersöka om varan var värd detta pris, hade ju varit att visa misstroende. Det enda resultatet af hennes re-formsträfvanden hade emellertid blifvit att hus-hållsutgifterna stigit på ett oroväckande vis, och att fadern vid hemkomsten uttalat sin missbelåtenhet däröfver. Marta försökte då börja sin verksamhet på annat sätt: hon gick omkring i stugorna för att lära känna folkets lif, men hon var blyg, hon märkte att där fanns en dunkel, oöfverstiglig klyfta mellan henne och dessa människor, och hon tyckte att smutsen och den dåliga luften i stugorna var något högst obehagligt.

Ehuru hon sålunda, när hon sökt omsätta sina åsikter i handling, ständigt kommit ynkligt till korta, tviflade hon emellertid alldeles icke på den stora rättfärdiga saken. Hvad hon egentligen opponerade sig emot, skulle hon haft svårt att finna uttryck för i ord; hon visste blott att det var mot allt orättfärdigt här i världen. För resten, när hon var tveksam, kunde hon ju alltid fråga Arvid.jjOi edan Marta och Arvid höllo på med läs-Jffl ningen af »Den moderna socialismen», öppnades dörren till rummet bredvid, och en högljudd, glad röst ropade:

»Djupt inne i socialismen — hva!»

Marta såg upp. »Rätt gissadt, morbror.»

Morbrodern härmade hennes sätt att föra händerna genom håret.

»Jag tror socialistkvinnan är färdig.»

Den gamle herren, som tog plats i soffan, hade ett utseende, som man måste fästa sig vid. Dragen liknade sonens, men medan dennes ansikte var blekt och tärdt, hade faderns bibehållit något af ungdomens rödletta fyllighet. Det var infattadt i en ljus ram af vackert grått skägg och hår. Ögonen voro mörka och lifliga, och kring dem hade bildat sig otaliga små veck, hvilka likasom stannat kvar där efter forna leenden, ty numera hade ansiktet oftast ett bekymradt uttryck.Kassör Wall hade börjat sin bana som ung lofvande tidningsman och litteratör. Efter en resa i utlandet hade han blifvit medarbetare i hufvudstadens förnämsta dagliga tidning och skrif-vit »IIelsingforsbref>, i början kvicka och sprittande af lif, men så småningom nedtryckta af de små och inskränkta förhållandena hemma. Af vänner och bekanta ansågs han särdeles begåfvad och hoppgifvande för vår litteratur samt blef i synnerhet uppburen, sedan han gifvit ut ett häfte dikter med ämnen från den stora europeiska resan. Emellertid hade han gift sig, och man lefver icke af att skrifva vers. Hans mångfre-stande natur kom honom då att kasta sig in i afifärslifvet. Det var ett alldeles skildt slags affärer, han skulle drifva dem på annat vis än vanliga sådana, de borde visserligen blifva vinstgifvande, men tillika skulle man alltid spåra att bakom dem stod en gentleman. Ingen småaktighet, ingen lumpenhet fick vara med i spelet.

Som han emellertid hvarken förstod sig på detta slags aftärer eller öfver hufvud taget på några affärer alls, hade följden blifvit konkurs. När Dagbladet, i hvilket han fortfarande skrifvit, gått in, emedan det icke mera ägde något parti, som uppbar dess vacklande liberalitét, hade han lyckats fa en underordnad plats i ett stort

försäkringsbolag. Hans svåger, öfverste Björkegrén, var en af direktörerna i samma bolag, och om mellan de båda svågrarna aldrig förut rådt någon synnerlig sympati, så blef detta mindre än någon-

Framåt. 2sin fallet nu, när de kommo i förhållande af förman och underordnad.

Marta beundrade denna morbror. I hennes ögon var han, som gifvit ut en diktsamling, en stor och betydande konstnär, och konstnärerna ansåg hon för de högsta och yppersta på jorden. Det var hennes största nöje att höra honom tala om den resa, han som ung gjort till Paris och Italien, då han knutit vänskapsband med författare och konstnärer, af hvilka flere nu voro europeiskt ryktbara. Han var den enda af hennes omgifning, som egentligen förstod sig på konst.

Kassör Walls inträde hade afbrutit de ungas läsning.

»Jag tycker,» sade Marta med ett kort slag på boken, »att det icke vore att undra på, om massorna, som ingenting äga, skulle resa sig som en man mot de rika och taga deras ägodelar.»

»Tackar ödmjukast,» afbröt morbrodern skrattande, »jag äger intet utom skulder. Vill du visa mig någon, på hvilken jag ostrafifad kan utföra den operationen, så vore jag mycket tacksam.»

»Jag skämtar inte,» svarade Marta, ehuru det ryckte i mungiporna, »det råder en sådan förfärlig orättvisa här i världen.»

Arvid satt tyst. Han och Marta talade ofta om dessa saker och Marta gjorde alltid i sin ifver upp de mest outförbaia förslag.Kassör Wall log. I hans ungdom hade man icke tänkt sålunda. Då gick konstnären och skriftställaren omkring i sammetsjacka och rem-brandthatt och gjorde anspråk på att bäras upp af hopen, men satte aldrig i fråga att sänka sig ned till den. Han tyckte att de unga icke voro riktigt unga nu for tiden.

Han sade något skämtsamt, och snart voro de inne på det gamla vanliga kapitlet om konst. En gång i farten härmed, glömde Marta alla sina världsförbättringsplaner; det egna jaget är dock ungdomens största och viktigaste fråga och hvarje ung människas förnämsta sträfvan är att skaffa sig större plats, än den som af alla andra tillmätes henne för trång.

Om en stund steg kassör Wall upp. Det var hans vanliga tid att gå till Societetshuset, där han hvarje kväll drack sin aftontoddy, en gammal vana från hans tidningsmannatid, då han måste lefva med för att få ämne för sina krönikor. Han skulle häpnat, om någon sagt honom, att detta numera var en onödig och dyr vana. Huru skulle han väl eljes fått reda på, hvad som skedde i staden, och kunnat vara nyhetsoraklet bland tjänstemännen i bolaget? Nyheten stod visserligen i följande dags tidning, men i tidningen ville han, enligt gammal vana, endast läsa bekräftelse på hvad han redan visste förut.

Han öppnade dörren till rummet bredvid och ropade:

»Sofi, är min rock borstad?»Ögonblicket därpå kom en liten krokig gestalt in med rocken och en hatt. Hon nickade flyktigt till Marta. När Ludvig skulle ut, var det icke tid med något annat än att göra honom i ordning.

»Är din skjortkrage ren, och har du ren näsduk ?»

Hon gick alldeles inpå mannen för att med sina svagsynta ögon granska hans toalett.

Det hade varit svårt för Sofi Wall att i yngre dagar försona sig med dessa mannens besök på Societetshuset. Människorna berättade, att hon tidigare varit gränslöst svartsjuk, och det hade ju heller icke varit att undra öfver, menade man, om hon haft skäl därtill, ty ingen hade egentligen kunnat begripa, huru den vackre, begåfvade Ludvig Wall gift sig med en så ful flicka, som icke ens var rik. Lidelsefull och till ytterlighet förälskad, hade hon kämpat mången het kamp för att hålla mannen hemma och uteslutande för sig, och det hade fordrats hans godmodighet att stå ut med en sådan tyrannisk kärlek. Men nu, när han icke längre skref i någon tidning, när människorna ansågo honom utsliten och han för dem ägde lika litet värde som en urkramad citron, hvars saft de njutit, nu skulle hon för intet i världen velat att han upphört med dessa aftonbesök. Det gaf ändå ett visst socialt anseende att sitta där med de ledande männen för dagen. Hon, som kunde gå torget rundt, för att få köttet bättre

vägdt eller köpasmöret fem penni billigare, ansåg mannens afton-toddy på Societetshuset för en af de nödvändigaste utgifterna. Hans rock och hatt voro alltid borstade på bestämdt klockslag.

»Pappa hade brådtom i dag,» sade hon när Wall gått. Hon gick nästan dubbelviken för att med de svagsynta ögonen se, om allt var i ordning i rummet; hon hatade oordning. »Jag tror det gällde någon viktig fråga i dag, tyckte jag pappa sade, — var det inte så, Arvid?»

»Kanske,» svarade Arvid, som återtagit sitt arbete, »jag har icke hört något.» Han trodde ej på dessa faderns angelägna aftärer.

»Nå,» sade fru Wall till Marta, i det hon drog fram en låda med verktyg och begynte ordna innehållet, »huru står det till hemma? Din mamma har kommit hem ? Hon stannade länge i Petersburg, åtta veckor, säger du. Ja, några kunna komma ifrån och vara fria och lediga, medan andra jämt få sitta på ett ställe. Det är länge sedan vi haft den äran att se Gösta här. Han hör inte till de släktkära, när det gäller gamla och fattiga släktingar, med de nya och förnäma är det ju nog roligt att vara. Jag såg i tidningen att han uppträdt i en tablå; då är det ju ej att undra öfver att han ej har tid att göra besök. I forna tider dugde nog moster Wall. Då fanns det ingenting bättre än mosters pepparkakor. 'Får Gösta en pepparkaka?' brukade han säga, när han satt där på pallen och låtsade hjälpa mig med attklippa lappar till mattor. Ett märkvärdigt vackert och snällt barn var han, alltid glad och belåten. Du, Marta, ville däremot fingra på allt och fråga om allt och —»

»Om mamma ville låta mina verktyg vara, jag har sedan så svårt att finna rätt på dem jag behöfver,» afbröt Arvid nervöst. Det plågade honom att höra moderns bittra utfall.

»Ja, jag skall se till att vi få te, naturligtvis gör Lydia det inte i ordning, innan jag säger till. Jag undrar, hvad pigorna skulle göra, om de lämnades på egen hand?»

»Det är visst ett af de där svårlösta sociala problemen, som fruarna i hela världen förgäfves söka tyda,» sade en röst bakom henne.

Den tillhörde en medellång, smärt, ehuru kraftigt byggd ung man, som kom in från tamburen. Hufvudets mörkblonda hår var kortklippt som en shaggmatta, hyn hade den rödletta friskhet, som sol och vind ge, dragen voro tämligen alldagliga och en liten blond mustasch stack helt ljus af mot hudfärgen. Ofver hela gestalten, den hvita skjortkragen och den ljusa halsduken låg ett drag af engelsk prydlighet och snygghet.

Han gick fram till Marta. »Jag kommer sent,» sade han, som om han antagit att hon väntat honom, jag har varit tvungen att löpa staden rundt för att få tag i en person.

»Uff,» fortfor han, i det han torkade sig med näsduken ofver pannan, »här får man inte fort något i gång. Ingenting kan ju företagasutom under de timmar på förmiddagen, när tjänstemännnen sitta på sina ämbetsrum. UfT! Helsingfors är ett riktigt samhälle af tjänstemän, tid är inte pengar här, minsann.»

»Herre Gud, käre John, och jag har heller inte teet färdigt ännu,» inföll modern, i det hon skyndade fram till skåpet, som stod i andra ändan af rummet, samt begynte ställa fram tekopparna på bordet. »Lydia lär sig aldrig att passa på tiden.»

»Nå, kära mamma, det brådskar ju inte.» Han klappade henne på axeln och det gamla rynkiga ansiktet lystes därvid upp af ett belåtet småleende.

John gick fram och åter i rummet. För hvar gång han gick förbi tebordet, som modern höll på att duka, tog han en pepparkaka eller en kringla. Det var bara John, som kunde tilllåta sig en sådan frihet, han hade en förträfflig aptit och det fanns alltid färska pepparkakor nu medan han var hemma.

»Om jag kunde begripa hvad människorna göra här,» sade han, medan han lät det ena bakverket efter det andra försvinna, »de fa då rakt ingenting ur händerna; för den här enda fattiga maskinen har jag fått springa från den ena till den andra. Och gäller det att få något nytt företag i gång, måste man först höra, hvilka märkvärdiga framsteg vi här hemma gjort på dessa senaste decennier, samt hvilket högst märkvärdigt folk vi dock äro. Men

när man ändt-ligen skall lägga handen till verket, då heter det att staten skall hjälpa, statsunderstöd här, statsunderstöd där. Om en tjänsteman skall ut på en liten förlustelseresa på sommaren, så måste han ha statsmedel, ty då skall han på inspek-tionsresa, bevars.»

»Ned med det gamla!» ropade Arvid entusiastiskt. »Bort med dessa skräflande storskrytare, som endast tala om huru bra vi ha det, låt oss bygga upp något nytt och bättre!»

Marta tog ifrigt del i samtalet. Om det gällde något nytt, ville hon alltid vara med.

När det stora gammalmodiga hvita vägguret med förgyllda kanter slog nio, sprang hon brådskande upp och tog på sin hatt.

»Nu vågar jag ej stanna längre, jag är rädd att jag ändå kommer för sent till kvälls värden.»

»Kan du inte dricka te med oss?»

»Nej tack, moster, sista gången fick jag så mycket bannor för det jag inte sagt till att jag ämnade stanna borta. Moster vet ju, huru noga pappa är med att man skall komma på bestämdt klockslag till måltiderna.»

»Det är gammalmodigt,» menade Arvid, »hvem bryr sig om sådant i våra dagar?»

John tog sin hatt och följde Marta utan att säga något, som om det varit en gifven sak.

»Jag tror att Marta är förtjust i John,» sade fru Wall till Arvid, när de andra gått.

Arvid skrattade kort. »Naturligtvis äro mammas gossar omotståndliga; ja, ja, jag menarJohn.» Rösten hade ett biljud af bitterhet. »Men tänk, om nu tvärtom John vore förtjust i Marta, det är ju han som följer henne hem hvar kväll.»

Fru Wall tyckte mycket om Marta, men John var hennes älsklingsbarn och hon ansåg ingen kvinna god nog åt honom.

Emellertid fann hon det klokast att icke inlåta sig på detta ämne med Arvid.

Ja,» svarade hon på den förra delen af hans inkast, »åtminstone ha mina gossar förstånd, och det är inte alla, som ha det.»

Ehuru bordet längesedan var dukadt, gick hon rastlöst af och an för att ordna än det ena, än det andra och stötte som oftast till något, emedan hon såg illa. Plågad af detta buller, vred sig Arvid nervös och otålig i sin stol.

»För resten,» tilläde hon småmysande, »ha ni intet dåligt att påbrå, — era föräldrar äro icke utan hufvud, de heller. Er mor kan nog vara ful och gammal, men sitt förstånd har hon, gud ske lof, i behåll, och det har hvarken hon eller hennes pojkar någonsin behöft skämmas för.»

När modern gick ut i köket, satt Arvid ett ögonblick med hufvudet lutadt i handen och stirrade orörlig framför sig. Han suckade djupt ett par gånger, som om han lidit, men be-gynte sedan med nervös ifver häfta ark till ark af den bok, han höll på att binda.IV.

yMf/åren var sen i år. Det bleka våraftons-1/ ljuset har något melankoliskt med sig, när det faller öfver trän, som ännu äro kala och bruna, medan kylan i luften likasom gäckar ljusets löfte om värme och sommar.

»Skall det då aldrig blifva vår här,» sade John, när han och Marta kommit ut på gatan. Ilan såg upp mot den oändligt bleka himmelen.

»Huru härlig måste icke söderns vår vara, inföll Marta ifrigt. »Huru annorlunda skall icke allting vara där, mycket större, skönare, rikare. Ibland längtar jag så förfärligt från allt detta dagliga enahanda.»

John smålog. »Det är icke alltid så angenämt där, skall man taga sig fram med sitt arbete i främmande land, så får man gå på, må du tro, där tages icke hänsyn till personen.»

»Men det är just hvad jag vill, det är mycket orättfärdigt att en del skall arbeta och den andra njuta frukten af dess mödor,» inföll hon medtonvikt på orden, som om hon läst upp dem ur en bok.

»Det är det visst,» svarade John, fortfarande leende, »men hvem kan afskafifa alla orättvisor i världen.» Han tänkte i detta ögonblick mera på, huru väl entusiasmen klädde det lilla ansiktet bredvid honom, än på att bekämpa världens ondska.

»Du har ju varit i Paris, John?» frågade Marta utan att se upp, fullföljande sin tankegång, »hvilken härlighet att en gång komma dit.»

»Jag har endast varit där några dagar hos min vän Dupré.»

»Den franske ingeniören.» Marta nickade, som om hon talat om en gammal bekant.

»Huru känner du honom?» frågade John öfverraskad.

»Naturligtvis af dina bref, vi ha mycket noga följt med dina bref,» sade Marta bestämdt. »När brefven komma, lägger moster strax bort allt hvad hon har för händer, hon må ha aldrig så brådtom. När du skrifver om ställen och orter, tar hon fram kartan och så skola Arvid och jag peka ut för henne allt det du talar om, hon vill ha så noga reda på allting. Sista sommaren, då du gjorde den där äfventyrliga färden i Skotska högländerna, var moster gränslöst orolig. 'Ni skall se, att han inte kommer med lifvet från det här', brukade hon säga, och Arvid och jag kunde icke låta bli att skratta åt alla hennes aningar och förutsägelser. Hvad vi sade för attlugna henne, brydde hon sig alls icke om, men sedan hon själf funderat ut, att du i alla fall måste kommit fram med lifvet, eftersom du kunde skrifva om din resa, kände hon sig helt belåten. Hela tiden grälade hon öfver mr Duprc, som narrade dig till alla dessa galenskaper, påstod hon.»

Marta såg upp, mötte Johns blick och sade brådskande, som om hon velat komma öfver på ett mera neutralt område:

»Hurudan är egentligen Dupré?»

»Han är den gladaste människa på jorden. Vi kommo tillsammans vid en järnvägsbyggnad i Sydamerika. Egentligen äro vi till hälften landsmän, hans mor var en sjökaptens dotter från Finland. Själf kom han äfven en gång hit upp, men han trifdes inte här, det var för tungt, påstod han, och kände han sig sedan någon gång tungsint, talte han alltid om 'les ténèbres du Nord', som måste förjagas med galna upptåg. Han sjöng alltid muntra visor, i synnerhet om något gick på tok. Fattig var han som en kyrkråtta, ehuru det naturligtvis icke gjorde honom minsta bekymmer. Så fick han för ett par år sedan helt oväntadt ett stort arf, det var en gammal snål farbror, som dog och lämnade honom en stor fabrik i Paris. Det hade Duprc då aldrig ens drömt om, ty gubben, som var i händerna på prästerna, hade haft för afsikt att testamentera allt till kyrkan, men döden kom så plötsligt och oväntadt att intet testamenteblef af. Egentligen skulle Dupré nu önska att jag antog en plats hos honom, det är en mycket fördelaktig plats, jag hade bref senast i förrgår, där han ännu talar om saken, ehuru jag redan en gång svarat bestämdt nej.»

»Å, John,» sade Marta hastigt, »jag undrar ändå på att du kunde göra det. Där ute i det stora härliga lifvet.»

»Ja, ibland undrar jag också själf däröfver,» afbröt John, »men ser du,» öfver det energiska ansiktet kom ett egendomligt vekt drag, »ser du, det har alltid varit min innersta dröm, att jag skulle arbeta här hemma, att jag skulle använda dessa två händer i mitt lands tjänst. Du kan tro, att det icke är någon lätt sak att bryta sig en bana i främmande land, allra minst såsom vi uppfostras här. Egenkära, fulla af fördomar och inbilskhet, lära vi oss från barndomen att vi äro något så skildt märkvärdigt, vårt land är vackrare än andra länder och vårt folk en nation af hjältar. Det sved både i skinnet och högmodet, när jag först kom ut, att stå i en het verkstad som en annan simpel arbetare, då man varit van att ha långa lättjefulla sommarferier. Hjältesonen stod där och pustade och svettades, ibland på kvällarna nästan gret han af trötthet. Om skolan var hård, så hade den likvisst sin nytta med sig, och jag lärde mig åtminstone inse att allt det vi här hemma äro så stolta öfver, är intet annat än en försvinnande liten svallvåg af de mäktiga stora böljor, som föramänskligheten framåt, samt att här behöfs arbete, oändligt mycket mera arbete, än vi äro vana att frambringa, för att hålla vår lilla farkost uppe.

» Hvilket öfverflödigt, anspråksfullt lif för icke vår bildade klass. Man kunde tro de unga männen vara

mångmillionärer allihopa, man häpnar, när man kommer hem och ser detta. Och sedan skrytet, det förbannade skrytet.» John drog ihop ögonbrynen, så att ett djupt veck bildade sig i pannan mellan dem, som om han hotfullt betraktat något fientligt fantom framför sig. »Det finns intet, som så säkert fördärfvar den enskilde individen så väl som ett helt folk, som det själf-belåtna betraktandet af egna förtjänster. Hvilket språk tidningarna föra, man kunde tro oss vara minst en af stormakterna, men höjes en varnande röst, så ljuder endast ett hundrafaldigt: olycksprofet! till svar. Och sedan denna förfärliga språkstrid, detta olycksaliga brödrahat, som gräft en sådan djup klyfta; efter en lång frånvaro ser man klarare, än det öga som vant sig därvid, huru djup klyftan i självfva verket är.»

John tystnade, och de gingo ett ögonblick, utan att någondera sade ett ord. Genom umgänget med Arvid hade Marta blifvit van vid sådana samtal, men hon drog vanligen sin egen sista slutledning. Nu hade John kommit hem, och det kunde icke annat än på något märkvärdigt sätt inverka på landets öden. Hon reflekterade icke öfver huru och på hvad vis det skulle ske, hon var fullkomligt viss därpå.Under dessa år hade John, som lefde där ute i den stora världen, för henne och Arvid blifvit en symbol af friheten, hans namn var lösen för alla de världsförbättrande idéer, af hvilka båda besjälades.

»Du kan aldrig tro, John,» afbröt Marta tystnaden, »huru glad moster blef, när du skref om att komma hem och söka den lediga tjänsten som järnvägsingeniör, hon blef visst några år yngre på den dagen.»

»Föräldrarna blifva gamla, det har kanske också något inverkat på mitt beslut att komma hem.» Johns ansikte återfick det egendomligt veka uttryck, som alltid hade något omotstånd-ligt tilldragande för Marta. »Jag tror pappa åldrats mest. Jag menar icke det att hans hår blifvit grått, hans ansikte ser ju i alla fall ännu helt ungdomligt ut, men att tänka sig att han, som förut var en frihetens man, nu blifvit en auktoritetens, det är det som är svårt. Aftonsällskapet på Societetshuset, tyckes blifvit hans auktoritet; tankar och spörsmål, som fordom kunde sätta honom i eld och låga, afifärdar han nu med en matt kvickhet eller någon liten ordlek, som upprepas dag för dag. Pappa har för mig stått som idealet af en självständig intelligent man, jag tyckte alltid att han var något så helt annat, än de flesta andra här. Och sedan hans makalösa, bitande kvickhet, hvilken han just använde i kamp mot all auktoritet. Huru outtröttlig var han inte i sina angrepp på censuren,den tiden han skref i tidningarna, och huru skickligt förstod han icke att kringgå dess påbud, så att människorna i alla fall alltid läste mellan raderna, just det han ville säga. Stackars pappa, nu har han suttit här och blifvit klämd och hoptryckt af de små förhållandena. Det är med honom som med mycket annat här hemma, det var icke sådant det nu är, jag mindes det.» I Johns ton låg den bitterhet, hvilken en hvar erfar när han ser sina ungdomsideal blekna. »Dessutom är det nästan omöjligt för mig att försona mig med Arvids olycka,» tilläde han häftigt.

»Arvid bär den så bra.» Orden kotnmo litet tafatt fram, men Marta kände ett lifligt begär att trösta, att skyla öfver lifvets bitterhet, just nu, emedan hon själf dag för dag allt starkare kände, hvilken mäktig, full lycka det kunde bjuda.

»Arvid har alltid varit en modig natur,» svarade John, »mycket modigare än jag; jag har en förskräckelse för allt lidande, både att själf uthärda det, och att se andra lida. Jag blir feg, feg så att jag kanske vore i stånd att begå en låghet för att köpa mig fri. Arvid är en ovanlig människa,» tilläde John beundrande, »han har äfven en högst ovanlig intelligens. Men här hemma blir han en drömmare, som så många andra. Han borde komma ut, se lifvet, där det har stora förhållanden att bjuda, kanske kunde han då bli ett banbrytande nationalekonomiskt geni, men nu —»Emellertid blir världen icke bättre af att man lägger händerna i kors och tänker på det som varit, eller huru det kunnat vara,» slog John hastigt om på sitt vanliga energiska glädtiga vis. »Här finnes fullt upp af arbete, det är bäst att taga stunden, sådan den kommer, här kan väl .behöfvas ett par starka armar och ett par ögon, som sett sig om i världen.»

Han visste själf hvad han dugde till, och det var han också fast besluten att visa människorna här hemma.

»I dag är det fredag, i morgon afton skall jag resa,» tilläde han.

»Huru länge blir du borta,» frågade Marta? »Två dagar fram och åter till Tammerfors och så kanske tre, fyra

dagar där... en vecka,» räknade hon.

»Men därifrån måste jag upp till Österbotten, ända upp till Uleåborg och så till östra Finland. Dupré skref just att jag skulle åtaga mig leveransen af några maskiner för hans räkning, kanske måste jag äfven resa till Petersburg, han har stora affärer på Ryssland.»

De hade hunnit fram till Martas hem. När John öppnat porten, hade Marta gått in förut, men stannade plötsligt.

»Det är då sista aftonen?» sade hon.

När John såg uttrycket i de två stora grå ögonen, som riktades mot honom, släppte hans hand sitt tag om låset. Den tunga dörren föll igen.John slog häftigt armen om Marta, i det han hviskade: »Är du ledsen däröfver, Marta?»

Hon lutade ett ögonblick sitt hufvud emot hans axel, likasom en fågelunge, som söker ett skydd. Hon kände hans läppar tryckas mot sina och slet sig lös, i det hon hastigt begynte springa uppför trappan. .

»Jag kommer i sommar till I Iangö,* ropade John efter henne, och där uppifrån ljöd ett jublande: »Ja kom!» till svar.

John Wall var icke en af dessa öfverförfinade nervösa kulturmänniskor, som dissekera hvarje själsintryck, hvarje känsla, och som lefva i stämningar. Hela hans ungdom hade varit en hård, sträfsam arbetsdag. När han som en nitton års yngling kom ut i det stora brusande världslifvet, där hvarje muskel spännes i kampen för tillvaron, gällde det för honom att slå sig fram ensam, han hade endast sig själf att lita till. Han hyste ett visst förakt för människorna, hans ungdomliga tillit till dem hade fått en svår stöt, då hans fars konkurs inträffade och han såg, huru de så kallade vännerna drogo sig undan en efter annan, och huru människorna med en beklagande axelryckning vände sig från den man, hvars spirituella tankar och kvicka infall de kort förut beundrat och haft sin glädje af. Den ärelystne och känslige ynglingen hade hårdt träffats af den sociala förintelse, som en konkurs medför. Strax efter slutad kurs i polyteknikum reste han ut. Han skulle icke sitta här hemmaoch kanske ta emot allmosor och i gengäld hålla till godo med förödmjukelser; han skulle själf bryta sig en bana, han skulle tvinga dessa människor, som nu voro så nedlåtande, att erkänna, beundra, ja, en gång buga sig för honom.

Lifvet där ute under rastlöst sjudande arbete för tillvaron hade icke varit lätt. Han hade där hemma lärt att räkna sig och sin familj till den andliga öfverklassen samt anse sitt folk för det yppersta på jorden, och han hade fått taga emot mången hård stöt, fatt svälja mången bitter förödmjukelse, innan han lärt sig att han endast var en obetydlig kugg bland många hundratusen andra i den stora arbetsmaskinen samt att han hörde till ett litet obetydligt folk, hvars namn knappast någon kände. Han kom ut ur kampen med de gamla idealen sönderbrutna och kastade dem föraktfullt ifrån sig, såsom barnet gör med de leksaker det vuxit ifrån. Framåt, uppåt skulle han. Och framgången kom. Han gjorde en uppfinning, som väckte ett betydande uppseende samt prisbelöntes af ett franskt vetenskapligt sällskap.

Det var efter denna framgång han beslöt sig för att återvända hem. Han hade varit borta i åtta år, han längtade att återse sina egna och dessutom fanns ännu en mäktigt manande känsla. Alla hans ungdomliga hugskott, drömmar och förhoppningar hade likasom kristalliserat sig i den manliga önskan att arbeta för sitt land. Nuåtervände han ju såsom segrare, han kunde fritt erbjuda sitt land sina krafter, fullt medveten om hvad det erbjudna var värdt.

De veckor John tillbragte hemma, blefvo för honom en lycklig tid. De voro likasom fridagen, likasom den soliga söndagen for den flitige arbetaren, då han kan ligga i gräset, taga hatten af, låta vinden stryka öfver hufvudet, som hela veckan varit nedböjdt öfver arbetet, gräfva med de trötta, valkiga händerna bland doftande blommor, se uppåt mot den blå himmelen och undra öfver att lifvet, som hela veckan varit idel släp och slit, dock kan bjuda på sådana mellanstunder af skönhet. Trots de missräkningar, som återseendet efter en lång skilsmässa alltid medför, påverkades han dock starkt af den egendomliga, hemlighetsfulla tjuskraft fäderneslandet äger för den återvändande. Det är, som skulle åsynen af dessa sedan barndomen kända nejder, återförsättandet till dessa förhållanden, i hvilka vi fostrats, väcka till lifs med oemotståndlig makt känslor, som tycktes utplånade af lifvcts nötning, det är, som skulle dessa kära ställen hafva i behåll något, som vi själfva förlorat: vår första ungdoms

entusiasm och tro på lifvet.

Under dessa veckor hade John lärt känna Marta. Han hade kommit ihåg henne, sådan hon var, när han reste: en halfvuxen skolflicka med kantiga fasoner, en tjock ljus fläta i nacken, häftig, när hon blef retad, lidelsefull, fantastisk och inbunden. Nu hade han varit tillsammansmed henne hvarje kväll; hon brukade komma på aftnarna efter ritskolans slut för att läsa för Arvid, hvars svaga ögon icke stodo ut med läsning vid ljus, och hon hade kommit mycket regelbundet hela denna tid. John hörde sällan på, hvad hon läste, men han hade suttit kväll efter kväll och sett, huru det dröjande vårljuset föll öfver den smärta flickgestalten, öfver ansiktet, som väl ej var vackert men oändligt uttrycksfullt, och öfver det blonda, nedåtböjda hufvudet. Ljudet af den behagliga unga stämman vaggade honom in i drömmar, och den energiske, ärelystne mannen hade i dessa stunder en ljuf-lig förnimmelse af ro och af att hafva kommit hem. Det rastlösa, oaflåtliga arbetet under alla dessa ungdomsår hade hos honom kvar-lämnat en ofantlig förmåga att njuta. Den kraft, som af andra ödslas bort i den tidigaste ungdomen, hade hos honom uppsparad koncentrerat sig och skulle nu ta ut sin rätt. Han, som så tidigt blifvit utkastad ensam i världen, hade kommit i beröring med mycket slagg och mycket orent, måhända äfven besudlats däraf; under dessa veckor sjönk detta ned, spolades bort af dessa lifvets två stora makter, som heta lycka och kärlek. Under dessa kvällstunder erfor han en egendomlig, lugn lycka. Den smärta flickgestalten där borta i det dröjande våraftonsljuset var hans, denna stämma, hvars ljud smekte hans öra, talade endast för honom, dessa två stora grå ögon skulle följa honom hela lifvet igenomhvar helst han var. Han kastade till den gamla modern, som då och då gick genom rummet skramlande med skedar och knifvar medan hon dukade tebordet, något skämtsamt ord, hvilket kom det gamla rynkiga ansiktet att lysa upp. Under den intensiva känsla af välbehag han själf erfor, kände han ett behof af att se glada ansikten kring sig.

När han denna kväll kysste Marta och läste svaret i hennes stora ärliga ögon, kom denna förklaring af deras kärlek så naturligt, att han alls icke erfor någon förvåning öfver det skedda. Han hade fatt det han önskade, det låg i hans natur att med kraftig hand gripa hvad han åstun-dade, och han hade endast den förnimmelse, som är egendomlig för sådana korta stunder af fullkomlig lycka: han tyckte sig redan länge hafva ägt denna lycka och skulle hädanefter äfven alltid äga den.

I denna sinnesstämning fann han allting vackert, de ointressanta gatorna erbjödo en riktigt fängslande anblick, och våraftonsljuset var så genomskinligt klart och tjusande, att han omöjligt kunde besluta sig för att genast gå hem. Han glömde, att modern väntade med teet där hemma, och tog vägen ned till södra hamnen. Där lågo redan flera Stockholms- och Liibecks-ångare, skärgårdsbåtarna voro i full verksamhet och allmogeskutorna stucko fram mast vid mast. Vid åsynen af detta rörliga, nyvaknande lif erfor han samma eggelse som fordom i gossåren,då han smög sig hit ned bara för att se de första ångbåtarna komma; han betraktade den blå fliken af det stora öppna hafvet bakom Sveaborg, såsom hade han återsett en gammal bekant, och kände att han hörde samman med allt detta. Alla hans tidigaste intryck, hans vackraste yng-lingadrömmar döko upp en efter annan som fagra hägringar ur det stora vida hafvet därborta, men nu skulle de forna luftbilderna blifva en verklighet, han hade redan gjort landvinningar och skulle göra ännu större.

Sedan John en stund stått här nere, upptagen af sin lycka och sina drömmar, vände han om och gick långsamt hemåt genom esplanaden. Den ljusa, fastän kalla vårkvällen hade lockat ut människorna. Det var den värld, hvilken hela dagen varit inspärrad i butiker och affärslokaler, som nu lefde sina några korta timmar af frihet och njutning, för att nästa morgon spärras in igen. Lejonet, som krupit fram från sin instängda plats bakom disken, var en kopia af det lejon, som gick här mellan klockan två och tre på dagen. De unga flickorna, som nu syntes här, liknade också dem, som gingo här sysslolösa under dagens bästa arbetstimmar, de hade samma smärta, litet späda gestalter, obestämda drag, ljusa hy, håret hvarken riktigt mörkt eller riktigt ljust, det var en typ, som håller på att bildas. Och likasom i vissa speglar gestalterna återgifvas egendomligt förkortade, snedvridna eller långt utdragna, så företedde äfven dessa kopior vissamodifikationer: dräkterna voro nötta, iskarfvade för att blifva moderna, färgerna gingo icke alltid så bra ihop och handskarna hade något finger uppspräckt. Men likasom på dagen var också nu lejontämjandet hufvudfrågan. De unga flickorna gingo två eller tre tillsammans, de tycktes ständigt upptagna af något helt annat, ehuru hela deras uppmärksamhet dock oaflåtligt var fast på lejonet, som

var framför eller bakom dem, eller, i händelse det redan blifvit tamt, gick bredvid dem och gjorde sina konststycken. Det är endast formerna som växla, i grunden äro instinkterna dock de samma.

Ja. Helsingfors höll på att blifva en stor stad med utpräglade typer och lifsyttringar. Till dess fysionomi hörde också de skrytsamma nya stenhusen, som med alla de påhängda grannlåterna utgjorde helsingforsarnas stolthet, och som John både ur arkitektonisk och ekonomisk synpunkt fann så föga tillfredsställande.

När John kom till teateresplanaden, gick han förbi en ung flicka och en ung man, hvilka synbarligen njöto af sin frihet och af att råkas en kort aftonstund. Lejonet var tamt samt befann sig i det stadium af fullkomlig undergifvenhet och lydnad, som angifver höjdpunkten af tämjandet, och från hvilket nästan alltid ett återgående senare förmärkes. Det var hon som talade, och hon måtte hafva sagt något lustigt, ty de brusto båda i skratt, icke den bildades be-härskade skratt, utan ett högljudt, bredt skratt, som slår rakt ned öfver det som är roligt.

Den unga flickan påminde John om Marta, och han erfor en liflig sympati för dessa två unga, obekanta människor, såsom hade han haft något gemensamt med dem.

Framåt.

3

V.

familjen satt vid tebordet, när Marta kom hem. Mellan faderns ögon låg ett litet veck, som angaf att han var missnöjd, ty han fordrade att alla punktligt skulle infinna sig till måltiderna. Uteslutande upptagen af det underbara, som händt, fäste sig Marta i dag icke därvid.

Som i en dröm satte hon sig ned, vek upp serveten och tog emot tekoppen, som styfmodern räckte henne.

Hon märkte om en stund att fadern talade till henne.

»Hvilken vishetslära har i dag så upptagit din tid, att du glömt vår tetimme?» sade han med ett lätt, gäckande tonfall.

Marta afskydde detta halft skämtsamma till-talssätt, som fadern använde, när han var missnöjd. Hon skulle långt hellre tagit emot bannor.

»Vi läste om den moderna socialismen,» svarade hon med en röst, som hon bjöd till att göra så likgiltig som möjligt.»Börja flickor också nu för tiden sysselsätta sig med sådant?» vände sig öfversten med ett slags låtsad förtviflan till sin fru.

De hade redan slutat äta och öfversten tog som vanligt sitt tredje glas te med in till sig.

Marta satt ensam kvar vid bordet. Faderns ord hade denna gång susat förbi hennes öra endast som tomma ljud. Hon tänkte på John, blodet sjöd i hennes ådror och hon kände hans läppar bränna mot sina.

Hon gick in i salongen. Dörrarnas och fönstrens tjocka draperier gjorde rummet så mörkt denna ljusa vårafton, att lampan redan blifvit tänd. En stor lampskärm dämpade ljuset och likasom trängde ihop det till kretsen närmast bordet. Här sutto Gösta och öfverstinnan. Hon talade om sin resa till Petersburg, de skämtade som vanligt. Förhållandet mellan styfmodern och styfsonen var synnerligen godt. Om en liten stund steg Gösta upp för att gå, han dröjde aldrig länge kvar här nere, han skulle arbeta ännu i kväll, sade han.

Marta satt tyst och såg, huru lampskenet föll på styfmoderns hand, som höll silkesbro-deriet, samt huru den andra handen snabbt stack nålen genom klädet, och när silket drogs ut, kom upp i samma lätta skugga, som lampskärmen gaf ansiktet. Marta beundrade dessa fina, smala händer med de aristokratiskt långa fingrarna och den hvita huden, under hvilken ådrorna stego blå och oregelbundna, när handen fördesnedåt. Men hon hade äfven en oklar förnimmelse af att hvar och en af de eleganta rörelserna blifvit inlärd och sedan öfvergått till sätt och vana. Denna fina, långsträckta kvinnohand kunde, om det gällde, fatta ett viljekraftigt tag och styra en utstakad kurs.

Martas känslor för styfmodern voro öfver hufvud taget af samma blandade oklara art. Hon beundrade styfmoderns ståtliga sätt och naturligt förnäma elegans. Det gafs ögonblick, då hon tillbad henne med all den kritiklösa beundran, som helt unga flickor kunna hafva för en mogen kvinna. Sedan åter krympte hennes varma känslor ihop för en blick ur styfmoderns kalla, kloka, bruna ögon, hvilka tycktes tränga rätt igenom den person, de betraktade och medlidsamt nedlåtande se ned på Martas barnsligt omogna hugskott. I sådana ögonblick trodde Marta nästan att hon hatade henne. Då fadern först förlofvade sig, hade Marta alls icke velat se hans fästmö, hon hade ansett detta giftermål som en förolämpning mot den döda modern och hade afskytt och föraktat Gösta, emedan denne från första stunden varit så intagen af den blif-vande styfmodern. Men så småningom gaf Martas motstånd vika, det bröts icke, det försvann, på samma vis som en vidja, efter att hafva varit hårdt spänd, småningom rätar ut sig, ifall den öfverlämnas åt sig själf. Styfmodern var en klok kvinna, som från början taktfullt och bestämdt intagit sin plats.Marta hade tagit en bok, som låg på bordet, och bläddrade i den utan att läsa. Hon var så glad, å, så jublande glad. Nu hade hon cn värld för sig, en underbar värld, som var hennes egen, och som ingen annan hade något att skaffa med. Tänk om de andra visste det, dc som alltid höllo henne för en barnunge och tyckte att hon ingenting förstod.

Öfversten hade gått af och an i salongen, i det han sirligt och långsamt blåste ut röken af en fin cigarr, medan han och hans hustru talade om lille Bengts uppfostran. Plötsligt vände han sig till Marta:

»Jag är icke riktigt nöjd, kära Marta, med att du så ofta besöker Arvid Wall. Jag tror det icke är nyttigt för dig. Han har under dessa senaste tider uppträdt på ett sätt som — som —,» öfversten sökte efter ord, »som är, minst sagdt, obetänksamt. Han har skrifvit några artiklar i arbetarefrågan, och man har på högre ort begynt fästa sig vid honom, — en allt annat än smickrande uppmärksamhet.»

»Arvid är en ovanligt fin och nobel människa,» Marta fattade genast eld, när hennes kamrat angreps, »han är en riktig själsaristokrat.» Hon var stolt att få slunga fram ett ord, som innebar så mycket.

»Det förstår du inte.» Fadern tog på sin högtidliga min. Han hade endast två sätt att yttra sig: det högtidligt allvarsamma, hvarigenom bagateller kunde få utseende af statshemligheter,eller det skämtsamt nedlåtande, genom hvilket han själf höjde sig öfver sin omgifning.

»Du vet,» fortfor han, såsom hade han haft öfverseende med hennes oerfarenhet, »att jag icke tycker om de moderna öfverdrifterna, allra minst böra unga flickor befatta sig med sådant; du förstår icke hur opassande det är. För resten menar jag inte att du helt och hållet skall sluta upp med att besöka Arvid — för släktskapens skull naturligtvis.»

Marta steg hastigt upp. Efter ett kort godnatt, knep hon beslutsamt ihop läpparna och gick ut ur rummet.

»Obegripligt, efter hvem hon har detta envisa sinne,» sade fadern, »Gösta är icke sådan.»

Han var icke rätt belåten med sin seger, han hade väntat opposition för att få lägga ut sina vackra och upphöjda åsikter.

Hans hustru log, ett omärkligt, fint löje, men sade intet. Hon höll sitt broderi upp mot ljuset och granskade det noga. I denna ställning tog hon sig så bra ut, att öfversten förälskad böjde sig ned och kysste henne vid örat, där huden var bländande hvit och silkesfin. Sedan begynte de tala om resan till Hangö, där öfversten skulle bada bort sin reumatism.

När Marta lämnade salongen, hade hon undvikit att gå förbi fadern och måste därför taga vägen genom köket för att komma till sitt rum. I det hon öppnade dörren till köket, hördes ett litet skrik. Den näpna lilla husjungfrun sprangröd ocli förvirrad fram till spiseln, där hon ifrigt sysslade med att slå vatten i en tillbringare. Gösta grep med handen om dörrlåset, i det han sade med en röst, som han sökte göra så myndig som möjligt:

»Så kommer Fina upp med toddyvattnet.»

»Hvad gör du här?» frågade Marta förvånad, »jag trodde att du hade mycket att läsa i kväll.»

»Jag har ett par kamrater hos mig,» sade Gösta redan ute i farstun.

Kokerskan mumlade något om ett sådant lif hvar eviga kväll.

Marta skyndade in till sig med en känsla af obehag. Hennes rum upplystes ännu af våraftonens dröjande skymningsljus. Det låg mot väster, och hon såg ut öfver taken mot horisonten, som hade ett svagt sken efter solnedgången.

Hon hade tårar i ögonen, det var visst något fult och styggt med Gösta; hon tänkte på hvad hon läst i de nya moderna böckerna. Hon erfor äfven en häftig förbittring mot fadern. Nyss hade hon funnit allt så vackert, tillvaron var högsta sällhet och lycka, hvarför skulle allt detta lumpna, låga, hvardagliga gripa in i hennes undervärld. — Men hon ägde ju sin värld för sig, en värld, i hvitken hon lefde med John, och som ingen annan kände till. — Medan hon såg ut mot den ljusa vårhimmelen, glömde hon allt det öfriga och försjönk i drömmar, som voro lika luftiga, lika mångskiftande i form och färg somvårmolnen där uppe med reflexerna efter solnedgången.

Marta hade varit ett mycket känsligt barn, men genom att hennes känsla sällan fått ge sig luft på ett sundt, naturligt vis, hade hennes natur fått något inbundet och koncentreradt lidelsefullt. När under uppväxtåren känslorna pockat på sin rätt, när de under jubel velat storma fram och försöka sina nyfödda vingar, hade de blifvit kringgärdade af det stränga ordet: plikt.

Marta och hennes bror hade blifvit uppfostrade af en faster, som var en pliktmänniska. Att uppfylla sina plikter, eller det hon kallade så, ansåg hon vara hvarje människas högsta bestämmelse, något, som hvar och en utan motsägelse borde sträfva till. Den som på något vis underlät detta, var en dålig och förkastlig varelse. Själf gaf hon barnen det bästa exempel. Hon hade uppställt för sig en hel rad plikter, som hon samvetsgrant och med den mest beundransvärda noggrannhet uppfyllde dag efter dag, det ena året efter det andra. Äfven för barnen ordnade hon en likadan serie, ungefär som ett slags moralisk gymnastik, hvilken de borde utföra.

Barnen voro helt och hållet öfverlämnade åt fastern, sin far kände de i självfva verket föga. När den indelta militären upplöstes, hade öfver-sten blifvit en af direktörerna i ett stort privat försäkringsbolag, men hans hemliga dröm, målet för hans ärelystnad, i synnerhet sedan han gifte om sig, var att erhålla ett högt ämbete:blifva chef för något verk eller guvernör. Till och med en senatorstaburett hägrade ibland för honom. Om hans barn punktligt infunno sig till måltiderna, icke alltför ofta begärde pengar till kläder eller böcker samt, medan de ännu gingo i skola, hade goda betyg hem med sig, i synnerhet goda vitsord i främmande språk, ansåg han sig hafva skäl att vara nöjd med dem och öfver-lämnade alla andra omsorger om dem åt systern.

Mellan fastern och Gösta var förhållandet alltid godt. Den glada Gösta tog icke pliktuppfyllelsen som något så förtvifladt allvarsamt, sanningen fick sitta emellan, om det så passade, förebråelser slog han bort i skämt, och när han sedan tog fastern lekfullt om axlarna eller ibland tryckte en kyss på hennes kind, blef honom mycket förlåtet, ty den stränga fröken var synnerligt känslig för det ungdomliga behaget hos brorsonen. Med Marta var det annorlunda, hon och fastern hade mången het dust med hvarandra. Marta sökte icke ens komma undan några obehag, tvärtom var fruktan att ljuga orsaken till att hon förstorade och öfverdref sina fel. Fastern, som antog detta vara trots, ville kufva henne; ju flere plikter hon försummade, desto flere ställdes upp. Hvad Marta hatade detta ord 1 Det sammanföll för henne med allt hvad som var obehagligt, glädjelöst och konventionelt.

Hela skoltiden hade för henne varit en enda kamp mot ouppfyllda plikter. Hennes lyckligaste tid var om somrarna på landet, då hon heltenkelt sprang bort från alla plikterna. Fastern, som alskydde att gå, kunde icke hålla reda på henne och hon framlefde då dagarna i obegränsad frihet samt i en egendomlig fantasivärld, helt olik den vanliga platta alldagliga verkligheten. Emedan hon blifvit van att betrakta allt tillåtet såsom något obehagligt, något hvardagligt och trivialt, hägrade för hennes barnsliga inbillning ett aflägset underland, där det icke gafs några plikter, där obegränsad frihet rådde och där all hennes längtan efter ömhet och sympati, som aldrig blifvit tillfredsställd, kunde finna gensvar. Det var likasom en idealbild af de soliga ängarna och fälten med hvita björkstammar i skogs-brynet, dit hon i barndomen rymde undan fasterns plikter, på svala skogsvägar, hvilka

doftade af nedfallna barr, mossa och ljung, och öfver hvilka tallarna kastade sina violetta skuggor, sammanväfda med solsken.

Umgänget med Arvid fick ett stort inflytande på hennes lif. Men med hvilket intresse hon än läste och resonerade med honom, för-blefvo böckerna för henne dock aldrig annat än döda ting och Arvids teorier och system voro och förblefvo onyttiga abstraktioner, om hon ej fick omsätta lärorna i handling. Detta hade dock ännu aldrig lyckats, det fanns alltid ett obegripligt missförhållande mellan hennes vilja och förmåga därvidlag. Då föredrog hon teckning och målning, det var något positivt, något, af hvilket man kunde se ett resultat. Det varockså något större och bättre än de hvardagliga, dumma ting människorna i allmänhet sysselsatte sig med. Den vårligt spirande unga konsten här hemma log lockande mot henne, och hon arbetade med brinnande ifver.

Så hade hon lärt känna John Wall. Han hade kommit hem på våren efter åtta års bortavaro. Johns namn hade redan länge varit för henne och Arvid frihetens symbol. Han, som lefde därute i den stora, härliga världen, han visste naturligtvis så oändligt mycket mera än människorna här hemma, han, som fatt det franska sällskapets stora pris, var naturligtvis klokare, skickligare, mera framstående än någon hon kände. Under deras nästan dagliga samvaro begynte hon älska honom med hela den första ungdomens innerlighet, omedelbarhet och styrka. All hennes längtan, alla hennes planer, • tankar och hugskott flöto samman i denna, den första kärlekens rosiga morgondröm, om hvilken hon själf först väcktes till medvetande i det ögonblick John kysste henne.

Våraftonens ljus bleknade och byttes småningom i skymning, medan Marta fortfarande satt försjunken i sina tankar. Hon var vid ingången till det drömda underlandet och det hon såg, fyllde henne med en jublande känsla af tillvarons skönhet.

Hon väcktes ur sina tankar af att dörren plötsligt öppnades och styfmodern tittade in.»Jag ville se om du redan sof,» sade hon. »Det blir bäst, Marta, att du icke mera talar med pappa om Arvid Wall; jag skall ställa om saken och du kan gärna fortfara med att hälsa på honom. Pappas mening var inte att förhindra det.»

Dörren stängdes åter.

Marta sprang upp och begynte kläda af sig. — Ja, hon älskade styfmodern gränslöst — kände hon i detta ögonblick. Hvem helst hon tänkte på i detta nu, var hon vänligt stämd emot, till och med mot tant Agathe.

VI.

flockan i tamburen ringde.

Jo, öfverstinnan var hemma, hon prof-vade en klädning, men fröknarna skulle ändå stiga in.

Framför den stora spegeln i sängkammaren stod öfverstinnan i en elegant ljus sommardräkt. En af Helsingfors' förnämsta modister profvade, stack med knappnålar små osynliga veck, fäste upp en bandrosett och företog dessa sista små ändringar, som behöfvas för att göra en dräkt fullkomlig. Under tiden pratade hon oafbrutet om sina kunders intimaste angelägenheter, berömde öfverstinnans vackra växt eller framhöll det ovanliga i att hon själf, föreståndarinnan för ett stort modemagasin, gick hem och profvade. Det gjorde hon naturligtvis icke för hvem som helst, men då öfverstinnan varit sjuk och inte kunde gå ut så — ja, här skulle hon sticka ännu en knappnål — så var det färdigt.

Fröknarna von Rapp kommo alldeles som efterskickade för att säga sin mening om kläd-ningen. Det fanns då icke många, som visste, huru en dräkt borde vara gjord — menade modisten, i det hon varsamt hjälpte öfverstinnan af med klädningen, — det kunde vara litet farligt med de många knappnålarna.

»Kära Olga, vi hörde att du var sjuk...»

»Vi blefvo så oroliga ...»

»Egentligen var det vår afsikt att komma redan i förgår, men vi ha omöjligt haft tid ...»

»Nå, gudskelof, bara en liten förkylning, • säger du, och du är rask igen?»

Fröknarna von Rapp talade under lifliga åtbörder, afbröto hvarandra och talade slutligen båda på en gång, utan att höra på svaret. De voro öfverstinnan Björkegréns systrar, hade blifvit uppfostrade af utländska guvernanter i Petersburg och deras svenska hade en lätt rysk accent samt öfverflödade af ryska, tyska och franska reminiscenser.

Öfverstinnan föreslog att systrarna skulle taga af sina hattar och stanna till middagen, men det hade de icke tid till, de voro ständigt så upptagna.

»Stå inte, Olga; du, som varit sjuk, skall åtminstone sitta. När vi förkylt oss, lägga vi oss alltid till sängs.»

När öfverstinnan menade, att det kunde de göra, som hade god tid och ej hade barn och hushåll att se om, afbröto de henne häftigt.

Tid, hade de tid? Olga besinnade då alls icke hvad de hade att göra. Hade dc ens hunnitkomma upp för att höra åt, huru det var med systern, fastän de visste att hon var sjuk? De hade varit bortbjudna på middag hos släkten alla dagar sedan de kommit hem, och i går måste de höra den engelske predikanten i allianshuset; han hade talat så bra och det hade varit en god öfning att åter höra litet engelska.

Den yngre af systrarna, fröken Louise, en liten och späd, ytterst liflig person, sprang häftigt upp från stolen. Hon hade ju så när glömt att tala om den sista stora nyheten. Hade Olga hört den? Nej, hon hade ju suttit instängd. Det var något rysligt, som händt, hela staden talade om intet annat, och i morgon skulle det komma i tidningarna. Kamrer Gröön hade rymt och det var balans i bankens kassa, stor balans.

»Min Gud, sådana tider vi lefvai!» Fröken Louise satte sig helt utmattad ned, i det hon medlidsamt tilläde: »Hans arma hustru!»

»Du är verkligen alltför godhjärtad, Louise,» af bröt fröken Agathe strängt. »Hans hustru har varit så högmodig, att detta endast kan anses som ett rättvist himmelens straff för hennes oerhörda öfvermod. Hvad hade hon egentligen att yfvas öfver? Mannens goda inkomster, kantänka. Obskyr köpmansfamilj!»

Fröken Agathe viftade med handen, som om hon velat jaga bort någon besvärlig mygga, hvil-ken varit nog näsvis att tvista med henne om någon droppe af hennes högadliga blod.»Ack,» suckade fröken Louise, >det berättas dessutom att han rest i sällskap med fröken H***, den unga sångerskan, ni vet, som är hemma någonstädes ifrån Österbotten. Man säger allmänt ...» rösten gick ned till en hviskning och de tre damerna sågo högst intresserade ut.

I sin sedliga harm anklagade de båda lifliga fröknarna den förrymde kamrern för så många låga bevekelsegrunder och så många dåliga handlingar, att tredjedelen varit mer än nog för att göra honom till den mest beräknande skurk. De kände till allt, ända in i minsta detaljer. De visste att förhållandet till den unga sångerskan existerat redan ett helt är, samt att de båda brukat supera tillsammans, medan hustrun trodde att mannen satt och arbetade med bankens böcker till långt inpå natten.

Öfverstens ankomst förändrade samtalets intima karakter. Han kysste sina båda svägerskor på hand, och emedan de voro mycket känsliga för sådana små bevis på uppmärksamhet, ansågo de svågern för en af de fa gentlemännen här hemma.

»Jaså, ni känna redan till nyheten?» Öfver-sten kunde emellertid göra åtskilliga intressanta tillägg angående balansen och dess storlek, förberedelserna, flykten och slutligen några lätta anspelningar på den unga sångerskan.

Medan de talade härom, kom Marta hem. Hon återvände från en fransk lektion och kastade sina böcker med en smäll på bordet, utan attbesinna huru opassande detta var af en ung dam, hvarför hon fick en ogillande blick af fröken Agathe. Hon var emellertid så ifrig att komma fram med det hon visste, att hon icke låtsade märka detta tysta klander. Hennes franska lärarinna hade gjort den stora skandalen till ämne för konversationen i dag, och Marta var riktigt glad att en gång veta besked. Det var så genom-förargligt att alltid höra, att hon ingenting förstod, nu skulle hon en gång visa att hon alldeles icke behöfde behandlas som ett barn.

Det blef emellertid en stor missräkning att de andra redan kände till saken, till och med bättre än hon själf, ty vare sig af hänsyn för Martas ungdom, eller emedan lärarinnan själf icke känt till förhållandet, så hade det icke varit fråga om den unga sångerskan.

Marta stod helt häpen. »Det är inte sant, å nej, det är inte sant,» fick hon slutligen fram helt blossande röd af ovilja. »Jag känner henne, vi ha gått på gymnastiken tillsammans, och nu har hon rest till landet, emedan hon var hes, det är bara förtal.»

»Det är verkligen icke höfligt mot oss att säga så,» inföll fröken Agathe med värdighet.

»Barn!» fröken Louise log och klappade Marta vänligt på axeln.

Marta lämnade hastigt rummet. Hon visste ju nog att det gafs laster och brott, det hade hon läst om i de moderna böckerna, men detvar där ute i världen, där borta bland främmande människor. Det kunde ju icke vara möjligt här hemma bland människor, som hon kände. Hon tänkte ofrivilligt på scenen ute i köket i går kväll. Skulle detta vara verkligheten, den verklighet, som hon så lidelsefullt åtrådde och längtade att lära känna? Hon ryste och erfor en känsla af onämnbar fasa. Så skakade hon häftigt på sig. — A nej, det var ändå icke sant, tant Agathe brukade ju alltid tala illa om folk.

»Marta har intet sätt,» sade fröken Agathe, när Marta lämnat rummet.

»Jag tycker om henne, hon är ett stort barn och har sådana lustiga funderingar. Under medeltiden skulle hon säkert blifvit en god bot-görerska, hon hade funnit njutning i att späka sig och afgifva fromma löften,» menade fröken Louise, i det hon omsorgsfullt knöt hattbanden framför spegeln.

»Det är kusinen, Arvid Wall, som sätter i henne alla möjliga tokiga idéer,» sade öfversten och såg mycket missnöjd ut. »Jag hoppas att hon emellertid i sommar i Ilangö skall lära skicka sig; det är alldeles nödvändigt för en ung flicka att vara som andra. Jag tycker icke om den excentriska riktning våra dagars flickuppfostran tagit.»

»Nej, tack,» afböjde fröken Agathe öfverstin-nans förnyade inbjudning att stanna till mid-dagen, »vi komma i morgon. Är det cn stor bjudning? Jaså, endast några personer. Nu måste vi gå, lilla Fineaud är ensam hemma, stackars djur; han undrar nog, hvar matmor dröjer.»

När öfversten blifvit ensam med sin hustru, gick han ett par slag af och an i rummet.

»Senator F. kommer i sommar till Hangö,» sade han och gned sina händer, såsom han brukade, när han var tveksam.

»Hvad säger du?» Öfverstinnans röst fick cn ovanligt liflig klang.

»Din onkel Carl Fredrik talte om det i dag och rådde mig att då vid något lämpligt tillfälle taga saken till tals. Äfven L. från statssekre-tariatet väntas dit; du hade icke räknat miste, Olga.»

Hustrun nickade.

»Det är emellertid så, att till denna nya öfverdirektörsplats behöfvas stora fackkunskaper och praktiska insikter, och jag ...»

»Meningen är väl ej att du skall sitta där för alltid,» afbröt hans hustru energiskt. »En guvernörs-, cn senatorsplats skall väl också besättas någon gång.» Hon log, men under detta leende låg en skymt af ringaktning.

Öfversten fortsatte sin vandring, och ingendera sade något på en stund.

»Nå, Georg, huru har det gått med den unge mannen?» sporde öfverstinnan slutligen.

Öfversten fick ett veck mellan ögonbrynen.»Det är verkligen en mycket svår sak,» svarade han slutligen. »Det kommer att väcka uppseende, skall du se, emedan jag alltid förut brukat rösta med det svenska partiet. Det är också till det jag helst ville räkna mig, men tiderna . . .*

»Du lofvade ju mig alldeles säkert i går, att du skulle gifva din röst åt fennomanen.» Hustruns ord fingo en

anstrykning af otålighet, som hon icke ens bemödade sig att dölja. »Om du, när det gäller att tillsätta föreståndare för en af bolagets största filialer i landsorten, ger din röst åt det finska partiets man, kan du vara säker på att det icke skett förgäfves.»

»Men den andra är den ojämförligt större kapaciteten. Hvad fackkunskaper beträffa, så kunna de två icke jämföras med hvarandra och icke för öfrigt heller; fennomanen är en komplett bonde.» Ofversten mumlade något, af hvilket endast hördes ordet »principer».

»Mycket beror på en själf, när man vill komma fram i världen,» ljöd det bestämda svaret.

En tjänarinna anmälde att middagen var serverad. Öfverstinnan steg upp för att fästa den lilla sammetsrosetten i håret. Det var naturligtvis af en tillfällighet hon kom att stå framför den stora spegeln så att hennes höga, välväxta gestalt i den åtsittande dräkten tecknade sig i silhuett mot fönstret. Från den plats, däröfversten stod, syntes hvarje den finaste skiftning i de eleganta linierna och behagfulla rörelserna. Han kom fram, tog hustrun om lifvet och förde till sina läppar den hvita fina handen med de aristokratiskt långa fingrarna.änniskorna hafva lidit, hafva frusit den långa mörka vintern; hvarför fröjda de sig icke den korta sommardagen, hvarför glädja de sig icke med det strålande, nyfödda ljuset ? Det är därför att mörkret här uppe är så tungt och mäktigt att man aldrig riktigt kan glömma det. Också när det självt försvunnit, når ändå dess slagskugga fram och skär in i ljusets glädje. Sången blir vemodig, ordet blir tungt, många af de bästa tankarna, de ömmaste, finaste känslorna förtvina, komma aldrig i dagen, ty det är endast ljuset, som ger lif och växtkraft. Ljuset här är ungdomens korta dröm, som famnas af kölden och mörkret — det stora okända, fruktansvärda mörkret. När de första isande fläktarna komma, tror människohjärtat att det skall frysa ihjäl, men man vänjer sig vid kölden, man vänjer sig vid mörkret, vanan föder resignationen, människan är som växten, hon kan förkrympa till oigenkännlighet. Men när kölden kommer för tidigt, när den kommer vid midsom-martid, förhoppningarnas tid, ljusets tid, när det icke blott är slagskuggan, som står lik ett hotande fantom, när det är fienden själf, som kastat sig öfver sitt rof, då reser sig det unga, varma hjärtat till kamp. Det kan icke anse lifvet för denna enväldiga moder, af hvilken det utan knot skall taga hvad hon bjuder. Kanhända förblöder det därvid, slukas af kölden och mörkret, men kanske röfvar det ock under denna kamp någon af de hemligheter lifvet afundsjukt gömmer på, och som, när de komma i dagen icke mera äro att frukta, ty ljuset är det, som ger lif och växtkraft.

»Det har frusit i natt,» bära de fuktiga morgontidningarna nyheten öfver stad och land, bära den in i tusentals hem; i alla dessa hem krympa hjärtan samman för det tunga oundvikliga och lifsglädjen släckes af den kalla fläkten. Men lifvet själft det går som förut, det följer sina dunkla lagar, det förändras icke därför att hjärtan blöda. När dagen går upp i sin hemska klarhet öfver alla de frusna förhoppningarna, står röken i den lugna luften såsom ett fint flor ur otaliga människoboningar, där resignerade människohjärtan bereda sig att bära olyckan. Morgonmålet redes där som vanligt, och sedan går bonden som vanligt bakom plogen och gör sitt tunga arbete för dagen, det som ser så lätt ut, därför att mannen är stark och seg och därför att åskådaren aldrig försökt det. Men det unga varma hjärtat bereder sig till kamp.De egoistiska, de tanklösa, de rika, de som väl icke kunna köpa sig fria från lifvets sorger, men väl från otaliga af dess vedermödor, de försöka slå bort de tunga tankarna. Tåget, som brusar fram längs den långa raka vägen genom de frusna bygderna, för dem bort från den dagliga omgifningcn, de dagliga omsorgerna, till nya trakter, nya människor, nya förströelser. —

När öfverste Björkegrén räckte sin hustru morgontidningen, som han köpt på stationen i Helsingfors, sade han bedröfvad:

»Det har varit frost i natt.»

Han såg ut genom kupéfönstret och pekade tyst på ett potatisland, som skymtade förbi, viss-nadt och svartnadt, såsom om eld gått däröfver.

Sedan gick öfversten bort till en afdelning i vaggonen, där ett litet bord fanns uppslaget och där en general och två höga civila ämbetsmän väntade honom. Generalen drog skämtande och belåten en kortlek ur fickan, de trängde sig kring det lilla bordet och började spelet med all den värdighet deras höga ämbetsställning fordrade,

endast afbrutna någon gång vid stationerna, när en ny resande trädde in, eller när någon krök-ning af vägen åstadkom en häftigare skakning.

»Det är sorgligt,» sade öfverstinnan, i det hon lutade sig mot soffans mjuka madrass och läste upp några telegram om frostens härjningar. Marta böjde sig tyst framåt för att höra moderns röst genom bullret och rasslet, och lille Bengt,som sprang af och an i kupén, fick en ovanligt sträng tillsägelse att hålla sig stilla.

Vid en station kom en af deras bekanta in, en godsägare från Helsingfors' omnejd. Medan han berättade om frosten under föregående nätter, kom en ung medicinare. Denne hade sett öfver-sten och hans familj på stationen i Helsingfors och hade gått från kupé till kupé för att leta rätt på dem och fa språka en stund med Björke-gréns angenäma fru. Han drogs nu med af godsägarens berättelse och fick ett allvarligt tungsint drag öfver sitt glada ansikte. När godsägaren steg ur vid nästa station, blef emellertid stämningen lättare, och doktorn kunde komma fram med sina muntra infall. När han åter sade farväl vid en station, där han hyrt sig in under sommaren för att studera i ro, tog öfverstinnan upp Nya Pressen, medan Marta stirrade ut genom fönstret. Hon glömde doktorns prat, men godsägarens berättelse gräfde sig in i hennes tankar.

Hon såg, huru förbi kupéfönstret skymtade skogsdungar af klenvuxna trän, som buro en ny fin grönska. Mellan dem öppnade sig större slätter, där gråa gärdesgårdar härs och tvärs skilde fälten och ägorna från hvarandra. Försommarens grönska gjorde färgspelet rikare än eljes. Ängarna stodo granngröna, sädesfälten, där rågen just skulle gå i ax eller blomma, hade en fin, gråaktig skiftning med långa, grågröna skuggor, när vinden drog öfver dem eller ett moln gick öfver solen, och vårsäden stod kort,

Framåt.

4gles och försenad. Mellan all denna växtlighet, af hvilken nu en stor del blifvit knäckt midt i förhoppningarnas tid, lågo trädesåkrarna som svarta lappar af olika färg och storlek. Här och där skymtade på afstånd en herrgård, en stuga, eller stack fram i någon skogsdunge bland träna en ljusmålad flaggstång eller tornspira, som hörde till någon sommarvilla, och på fälten stodo gråa eller rödmålade lador och rior. Det var ett alldagligt nyländskt landskap.

Marta pressade sin panna mot rutan, en underlig beklämning kom öfver henne. Hon hade ofta förut rest samma väg med oblandadt nöje, det var så roligt att resa. När tåget ilade fram, inbillade hon sig, att hon reste ut i världen, där allt fanns som var stort och härligt. Hon brukade förarga sig öfver att människorna vid stationerna sågo så slöa och trumpna ut; där borta skulle det vara annorlunda, där skulle lifvet vara gladt, rikt och mäktigt.

I dag kom icke hennes vanliga glada res-stämning. Tidningarnas och godsägarens berättelser om frostens härjningar och om den nöd, som skulle följa i frostens spår, gjorde, att hvarje gång ett sådant svartnadt, frostbrändt potatisfält skymtade förbi, hade hon en känsla, som om något snört till hennes strupe. Dunkelt och oklart kände hon, att någon stor orätt blifvit begången och erfor däröfver en häftig förbittring, då samma gång hon likvisst äfven kände, att denna förbittring var alldeles vanmäktig. Vidstationerna erfor hon plötsligt ett nytt intresse för människorna där. Dessa människor, som rörde sig så långsamt, som voro så trumpna och tröga, voro just de som ledo, det var deras skörd frosten tagit. Martas känsla för dem var alldeles ny. Det hon nu erfor, var icke det-

samma, som när hon med Arvid läste och resonerade i arbetarefrågor; arbetarefrågan var något aflägset, stort, likasom något slags epopé, men det här var något trångt, tungt och hvar-dagligt. Det var heller icke detsamma, som när hon om somrarna sökte sänka sig ned till folket. Då hade det varit hon, som stått öfverst och skulle gripa in; framför denna förfärande verklighet kände hon sig så liten, så obetydlig, så vanmäktig, nästan brottslig.

Medan Marta sålunda satt på sin bekväma plats med pannan tryckt emot fönstret, stod lifligt för henne ett hälft förgätet, oförstådt barndomsminne.

När hon var barn, infann sig hvarje söndagsmorgon i hennes hem en gumma, som sålde kvastar och enris. Det var en lång och kraftfullt byggd gumma, hela dörröppningen fylldes af hennes resliga gestalt. Marta, som stod i en vrå invid barnkammardörren, såg med största intresse, huru gumman fick framför sig en skål med öfverblifven

mat, och undrade, om maten ej blef bra mycket smakligare, när den sålunda blandades ihop, än när hvar rätt serverades för sig, såsom vid gårdagens middag, ty gumman sögbegärligt upp till och med det, som fanns på fatets kant. Vidare var det något märkvärdigt att höra gumman berätta, huru hon gått hemifrån i daggryningen, ibland hade hon fått åka en bit med någon förbifarande, men oftast måste hon gå den aderton verst långa vägen. Kunde man väl tänka sig något roligare än en sådan lång äfventyrlig . färd ? Gumman blef ett slags hjältinna, och Marta försummade aldrig att gå ut i köket när hon kom.

En dag såg Marta genom fönstret, huru gumman där ute lade det köpta enriset i en korg. De grofva händerna, med stora svällda blå ådror och seg brun hud, döko ned i en säck och kommo upp igen med så mycket enris de kunde rymma. Marta, som själf aldrig vågade taga i enris, fick en underlig, oklar förnimmelse af att det fanns olika slags människor här i världen, och att gumman måste varit af annat slag än hon och hennes omgifning. Aldrig förr hade hon fäst sig vid att gumman bar en gammal urtvättad bomullsklädning, med isatta lappar af annat tyg, samt en grof, trasig kofta, som Marta ingalunda velat taga på. När gumman sedan gick, kröktes hennes rygg under den tunga bördan, och för hvarje af de långa stegen pressades vattnet fram genom hålen i kängorna. Marta öfverfölls af djupt medlidande och begynte grubbla öfver, hvarför det skulle finnas olika slag af människor. Med hennes gamla oblandade nöjeaf gummans lördagsbesök var det emellertid för alltid förbi. — — — —----------— — — — —

Martas tankegång afbröts af att öfversten, helt upplifvad af sitt lilla parti whist, kom och begynte samla ihop nattsäckar, pläder och parasoller. Vid nästa station var tågombyte.

De foro förbi station efter station, som alla liknade hvarandra. Barn med hvitt eller lingult hår bjödo ut halfmogna smultron i små näfver-rifvor. Människorna på stationerna mönstrade nyfiket de resande, endast sommargästerna, som flyttat ut till landet och dagligen hämtade posten vid tågets ankomst, antogo en viss liknöjd öfver-lägsen min för att visa, att de voro hufvudstads-bor och vana vid mycket märkvärdigare saker än ett järnvägståg. Här och där på vägen stannade torparen, som plöjde åkern, och han och hästen vände på hufvudet efter det förbiilande tåget, medan barnen på stugtrappan viftade och ropade. Tåget var ju dagens stora händelse, det enda afbrottet i den alldagliga enformigheten.

Småningom förändrade landskapet karakter. Ju längre ned mot Ilangöudd man kom, desto kärfvare blef naturen. Malmarna med sin gula sand, sina massor af på hvarandra hopade stenar, sin matta af mörk ljung och ljus laf och sin småväxta, torra barrskog bredde ut sig i milsvid ödslighet. Skogseldarna, som gått fram här, hafva sopat upp breda svarta vägar, ibland ända ned till hafvet, och lämnat kvar endast små förkolnade stubbar bland mossan och ljungen.Öfver dessa vida, ödsliga moar rufvar ensamheten, kommer den resande objuden till möte, smyger sig öfver honom som en rysning eller en känsla af melankoli, eller — såsom en förnimmelse af hvila och ro för den plågade och sorgsne. Men finnas där i kupéfönstret två stora, unga ögon, som gömma en varm reflex af lyckan, och som drömmande och spörjande blicka ut i den värld, som ännu är ny och okänd, då är ensamhetens mystér den nyans af den stora skuggan, hvilken de svårast lära sig fatta; den stora skuggan, som aldrig mera kan plånas ut, när den en gång skurit in i ljusets glädje. — Men skuggan har också en underbar makt: den ger formerna djup och rundning;ju mörkare den ligger därunder, desto klarare står föremålet, som höjt sig därur.

Ur ungdomens oförstådda, dunkla, varma känslor skola, när tiden mognat dem, spira framtida handlingar, likasom trädet gror ur något af de otaliga frön, som vinden strör omkring. Och vi veta lika litet, huru det egentligen går till, som vi veta hvad det är, som kommer fröet ått gro. — Öfver de ensliga moarna går en frisk, stark vind; den kommer öfver det vida, fria hafvet från den stora, härliga världen — den bringar lifskraft och mod. - —---------------------

Nu åkte tåget in på Hangö station.[r^)adgästerna hade nyss slutat att äta middag. De sutto i grupper på den stora planen framför societetshuset eller vandrade ned till parken och till bryggan för att se hafvet, som låg spegellugnt denna soliga augustidag. Man hörde en förvillande blandning af språkljud och såg ansiktstyper, som skarpt stucko af mot hvarandra. Där voro damer, som buro granna ryska nationaldräkter med broderier i blått och rödt på hvitt lärft; de voro bleka, mörkhå-riga petersburgskor, som gingo med hufvudet obetäckt under sina stora röda

eller blommiga parasoller, och de åtföljdes af officerare, som bytt sina strama vinteruniformer mot bekväma hvita lärftsrockar. Alla talade de snabbt och högljudt under lifliga åtbörder med något gälla stämmor. Från andra grupper hördes tyska med Östersjöprovinsernas distinkta uttal.

Infödingarna voro icke lika meddelsamma och sällskapliga, de höllo vanligen till i strängt afskilda kotterier med fientligt misstrogna blickarför hvarje utomstående. Gamla herrar med benen styfva af reumatism vandrade tigande af och an. De af damerna, som voro bekanta, växlade i förbifarten ett ord eller par; några af dem talade med högljudda stämmor, de voro från småstäderna och vana att där föra ordet och göra sina röster hörda. Bland infödingarna intogo helsingforsarna afgjordt ställningen af ledare. Bara det att de voro helsingforsare, gaf dem alldeles oomtvistade rättigheter att göra en hel hop saker, för hvilka andra människor skulle blifvit kallade oförsynta eller åtminstone ouppfostrade. De flesta af dem hade någon gång varit i utlandet — om icke längre, så till någon småstads-badort i Sverige — och hade förvärfvat ett allmänt europeiskt sätt att vara, hvilket kännetecknades af en viss öfverlägsen tröghet hos de unge herrarne och hos de unga damerna af ogenerade jockeyfasoner; gammaldags förbindlighet och höflighet stod rent af i vanrykte och angaf endast en betänklig brist på intelligens eller af-saknad af större vyer. Gemensamt för dem alla var ett visst egendomligt svärmeri. De svärmade för musik och litteratur och gåfvo sina känslor luft i en enkel oegennyttig hyllning af en tysk operettsångerska och en dansk journalist; de svärmade för tidens stora moderna idéer och hyste ett gränslöst förakt för allt, som blott kunde misstänkas vara gammalmodigt, i synnerhet för den i hög grad föråldrade åsikten att en sak kunde växa stor och stark i all stillhet; de vorosvärmiska patrioter, de sjöngo sånger om Finlands skönhet, de höllo tal om allt det märkvärdiga de uträttat här i landet och kallade sig själfva civilisationens utposter. De hade den blygsamma vanan att ständigt påpeka, att de hörde till ett sällsynt duktigt och hedervärdt folk och voro fullkomligt medvetna om att de själfva voro blomman däraf.

Denna soliga augustieftermiddag sutto två unga flickor på gungbrädet framför societets-husets veranda.

»Kom hit, Marta,» ropade den ena af dem till Marta Björkegrén, som gick nedför trappan. »Kommer du med, så segla vi ut med lotsen?»

»Ser du inte att hafvet är spegellugnt,» skrattade den andra, en lång ståtlig flicka med rödaktigt hår. »Låt oss spela lawn-tennis i stället; där kommer assessor Bergfalk, vi ta honom med.»

Assessorn kom fram till gungbrädet, i det han med en artig hälsning gäckande sade:

»Jag har tur som vanligt; medan jag håller på att förgås af ledsnad, träffar jag de tre gracerna.»

»Vill assessorn spela lawn-tennis?» klippte den rödhåriga hurtigt af.

Assessorn kastade en lång, tveksam blick utåt den soliga planen. Han ville nog helst vara med de unga flickorna — men det var tusan så varmt i solen i dag. I det han lyfte på hattenför att torka sitt glesa, välvårdade hår, sade han hemlighetsfullt:

»Jag skall tala om en nyhet: hit har kommit en amerikan.»

»Hvem är han... hvar är han?» Flickorna nappade strax på den utlagda kroken.

»Fy, hvad assessorn är stygg,» sade den rödhåriga häftigt, när Bergfalk endast smålog hemlighetsfullt, i medvetandet af att han nu hade öfvertaget. »För resten gör det mig detsamma hvem han är; kom, flickor, så börja vi spelet.»

Hon steg upp och gick några steg, medan assessorn skyndade sig att säga:

»Fröken är alltid så häftig; vänta nu, så skall jag tala om det. Han har kommit till hotellet, där jag bor, och där gjorde jag hans bekantskap vid middagen. Han heter Wall och har i tio år, tror jag, varit i England och Amerika. »

»John Wall,» ropade Marta, »är han här?»

»Känner fröken honom? Huru känner du honom?» De talade om hvarandra.

Han är min kusin, men jag visste inte att han kommit.» Martas.röst ljöd så glad, att de båda flickorna nyfiket sågo på henne.

»Då kan fröken Björkegrén ge bättre besked än jag,» inföll assessorn spefullt, »för jag vet egentligen intet mera om honom.»

»Assessorn är verkligen för retsam; kom nu, flickor!» Den rödhåriga var redan ett godtstycke på väg och assessorn följde efter, i det han för sig själf mumlade något om kvinnonycker.

För tanken att John var här, glömde Marta allt annat. Medan hon ännu tvekade, hvart hon skulle gå för att träffa honom, såg hon sin far och John komma på vägen från staden och skyndade emot dem.

Öfversten förde John upp på verandan, där hans fru och fröknarna von Rapp sutto.

Öfverstinnan såg ett ögonblick forskande på den unge mannen. Sedan räckte hon fram båda händerna och utropade med ovanlig liflighet:

»Nej — en gammal bekant!»

Ofver Johns ansikte for ett drag likasom af häpen förskräckelse,- som dock strax förbyttes i ett leende, i det han kraftigt tryckte de framräckta händerna.

»Är ni riktigt säker på att ni känner igen mig, herr Wall?» frågade öfverstinnan skälmskt.

Han bugade sig med en vördnadsfull, beundrande blick, medan öfverstinnan vände sig till de andra, hvilka nyfiket sett detta igenkännande.

»Är det inte ett egendomligt sammanträffande? Ingeniör Wall och jag ha gjort hvarandras bekantskap för flera år sedan ... ja, låt mig se, det är nog sex år sedan dess ... på en af de stora båtarna, som gå mellan London och Spanien; vi reste till Spanien och Pyreneerna den våren, och han var på väg till Sydamerika, var det inte så? Agathe och Louise voro sjö-sjuka hela tiden, det var för resten alla fruntimren utom jag. Men vi två hade en mycket angenäm färd, hade vi inte, ingeniör Wall?»

»Jo visst — jag tror jag aldrig sett en dam hålla sig så tappert i en sådan storm, som vi den gången hade, i synnerhet första dagen.»

»Olga är märkvärdigt hurtig på sjön, hon är aldrig sjösjuk,» inföll fröken Louise von Rapp. »Men huru ha ni två icke träffats förr, ingeniö-ren kom ju hem i våras, tyckte jag Marta sade en gång?»

»Jag kom redan i april,» svarade John.

»Men du glömmer, Louise, att jag var i Petersburg hela april månad och tre veckor af maj,» inföll öfverstinnan lifligt.

»John reste just, när mamma kommit hem,» stack Marta in.

»Jag har hört både Marta och min man tala om John Wall, men hade ingen aning om att det var ni,» fortsatte öfverstinnan i samma upprymda ton.

»Det skulle ju icke varit att förvåna sig öfver, om namnet på en flyktig bekantskap från en resa hade fallit ur minnet,» menade John.

Marta såg öfverraskad på honom; tonen var fullkomligt olik hans vanliga och han föreföll orolig, nästan upprörd.

»Å, visst icke,» öfverstinnan böjde sin långa, ståtliga figur mot honom. »Men ni var ju då icke ingeniör Wall, ni var mister Wall, uttaladt på engelskt vis, och jag var icke öfverstinnanBjörkegrén, utan miss Rapp; jag vill minnas att vi talte engelska med hvarandra. Den tiden kände jag knappast min fars fädernesland, och allra minst drömde jag om att här uppe återse den käcke unge mannen, som då var på väg till Amerika... Och nu stannar ni här? Jaså, på obestämd tid i Hangö ... Skall ni resa ut i höst igen?... Inte?... Ansökt en tjänst här? Huru skall ni trifvas? Jag tror, att den, som är van vid större förhållanden, har svårt i början att finna sig tillrätta i dessa.»

Sådan hade Marta aldrig förr sett styfmo-dern. Hon talade lifligt, nästan själfsvåldigt som en ung flicka, alls icke med sitt vanliga, något förnämt öfverlägsna lugn. Marta iakttog det ovanliga uttrycket i Johns ansikte och erfor en underlig beklämning, men sedan tog hennes barnsliga nyfikenhet öfverhanden, och hon fann detta sammanträffande rysligt intressant.

»Ja, att trifvas här,» sade fröken Agathe von Rapp med värdighet, »det skall ingeniören se att inte blir så lätt. Vi trifvas icke alls, vi stanna sällan längre än sex månader och fara sedan ut för att friska upp oss. Om inte Olga hade sitt hem här, skulle vi icke stanna en dag längre. Hvilket obehagligt klimat, hvilka osympatiska seder och bruk, hvilka förhållanden 1»

Af Martas min syntes, att hon skulle föredragit att fröken Agathe icke gjort den stora uppoffringen att stanna kvar, samt att förhållandena därigenom skulle undergått en betydande förbättring.

Fröken Louise inföll på sitt lifliga vis:

»Ni skulle sett Olga den första tiden här, hon var som en fångad fågel. Hon sade intet, men hon hade ingen rast eller ro, hon, som alltid ville vara så oberoende. Den tiden vi bodde i Florens och Rom, kunde hon ibland få en sådan längtan till hafvet, att hon plötsligt packade sin nattsäck och for på några dagar till kusten. Om vi följde med eller ej, frågade hon alls icke efter; mest älskade hon Capri------------»

»Men, Louise---------»

Öfverstinnans röst hade ett främmande tonfall. Marta såg öfverraskad på henne. Under dessa få ögonblick hade styfmodern varit så olik den lugna, förnämt behärskade kvinna, till hvilken Marta blickade upp i kritiklös beundran, att hon kände sig helt förbryllad. Kunde styfmodern också önska, längta, vara otillfredsställd, det hade aldrig fallit Marta in? Marta hade om henne något af den naiva föreställning, barn göra sig om fullvuxna, nämligen att dessa kunna tillfredsställa hvarje önskan, samt att öfverhufvud-taget vilja och kunna för dem är liktydigt.

Ofversten, som icke tycktes nöjd med den riktning samtalet tagit, begynte med sin vanliga värdighet förklara, att sammanträffandet mellan hans hustru och John ju var ganska egendomligt, samt höll ett litet tal om det oförutsedda i lifvet.Anda sedan barndomen hade John haft en afgjord motvilja mot sin fars svåger. Det uttryckslösa, glatta, rödletta ansiktet med det väl vårdade kindskägget, den långa, välväxta gestalten med sin hållning af gammal militär, hela personen ingaf John denna instinktlika motvilja, för hvilken inga skäl kunna uppgifvas, men som biter sig fast till den kraftigaste öfvertygelse. Han tycktes alls icke fästa sig vid hvad öfver-sten sade, ehuru ju talet närmast var riktadt till honom, utan betraktade oaflåtligt öfverstinnan, hvilken med en något otålig min trummade med fingerspetsarna mot bordet, i det hon såg utåt hafvet.

Hon var icke vacker, men hon var grande dame från hufvud till fot. Den ännu ungdomliga, ståtliga gestalten var klädd med den enkla elegans, som gör sig gällande i sättet att bära dräkten samt i dess snitt. Hennes något långa, smala ansikte hade, likasom anletsdragen, denna fast tecknade form, som förråder gammal ras, och sticker af i ett ungt samhälle som vårt, där ingen genomsnittstyp ännu finnes. Det svarta glänsande håret var alldeles slätkammadt och uppfäst i en knut i nacken samt infattade ansiktet i en vackert buktad lime, likasom i en ram. De hvita, omsorgsfullt vårdade händerna voro utmärkt väl formade. De voro icke små, tvärtom kraftigt byggda, ehuru smala, de hade icke bredt ut sig genom att taga i något tungt och groft. Fingrarna voro mycket långa,hvilket gaf deras rörelser något energiskt, medan de vackert afsmalnande spetsarna på samma gång gjorde dem eleganta. Det var omöjligt att icke genast fästa sig vid dessa händer. John mindes dem så tydligt; han skulle känt igen dem bland tusen andra.

Ofverstinnan vände plötsligt på hufvudet, såg Johns blick och smålog. Sedan afklippte hon mannens långa tal med den bestämda förklaringen, att det nu var tid för honom att taga sitt bad. Hon anmärkte skämtande till John, att hennes man troligen aldrig skulle få ett bad, om icke hon passade på tiden.

Mannen lade hennes hand på sin arm, i det de togo vägen öfver planen ned till badhuset. Det var ett ståtligt par; öfversten gick, trots reumatismen, spänstigt som en ung man.

John vände sig till Marta, som hade han plötsligt vaknat upp ur en dröm.

»Låt oss göra en spatsertur,» sade han hastigt, »hvart som helst, bara jag får röra på mig.»

Han kunde sällan hålla sig stilla i overksamhet. När han var ledig, tog han gärna långa promenader, när han satt och pratade, hade han alltid något för händer. Han var mycket händig och blef vanligen fruntimrens gunstling, emedan det icke fanns en virknål, som han icke kunde reparera, eller ett syasklås eller en parasollkäpp, som han ej ställde i ordning till ägarinnans belåtenhet. I gossåren hade denna verksamhetslust yttrat sig såsom ett ovanligt begär att fingra påallt, och gamla fru Wall brukade då säga, att John hade så »rastlösa fingrar».

John gick snabbt och det föll sig litet svårt för Marta att hålla jämna steg med honom. Såsom människor, hvilka äro vana att lefva ensamma, gjorde han i allmänhet alltid det han själf tyckte vara angenämast, utan att taga några hänsyn till andras tycken, eller utan att det ens föll honom in, att de kunde haft några andra önskningar än han.

Marta skulle för intet i världen velat med-gifva att det kostade henne möda att följa honom; hon sökte alltid så mycket som möjligt dölja att hon haltade litet. Men hon gick bredvid honom med en egendomlig känsla af beklämning och tomhet. Hela sommaren hade hon längtat efter hans ankomst, den hade stått för henne likasom gränspunkten, efter hvilken hon icke mera tänkt sig något. Var väl detta den med så stora förhoppningar motsedda stunden? Det fanns alltid en nedslående olikhet mellan verkligheten och Martas drömmar.

Till hennes stora förargelse mötte de genast en bekant till John. Han hette Lundman, en gammal vän sedan pojkåren, och var nu banktjänsteman i Helsingfors samt tillbragte sin två veckors sommarledighet i Hangö. Som barn hade John och han tillbragt flera somrar i dessa trakter hos Lundmans föräldrar, hvilka ägde ett hemman här. Han var blyg och fåordig och synbarligen stolt öfver bekantskapen med John, som nu vargo —

en berömd man. Han bad förlägen att få följa med på promenaden, och ehuru Marta först var högst missnöjd därmed, drogs hon mot sin vilja småningom in i den stämning, som framkallades af de båda unga männens erinringar från pojkåren. Alla dessa ställen voro så välbekanta, John njöt synbarligen af att peka ut dem för Marta. Den oro, som behärskat honom hela tiden, sedan mötet däruppe på verandan, försvann vid hågkomsten af alla dessa glada pojkstreck och äfventyr. Och var det något han glömt, så kom Lundman ihåg hvarje detalj och flikade med förtjusning in hvad han visste. Hans inlägg kommo utan några reflexioner, bara fakta, noggranna och tydliga som de summor, han var van att skrifva i sina räkenskapsböcker.wmmåmmmmMmm

IX.

||^n del af badsällskapet hade begifvit sig J—l på utfärd för att se Hangös vackra om-gifningar. Ångslupen, som skar den nä-lugna vattenytan, tog vägen till Tulludden, denna egendomliga, vackra, af hafvet omspolade spets, som Finland sticker ut i Östersjön, och som ännu, likasom på trots, förlänger sig i låga klippor och skär, hvilka äro så förrädiska i mörker eller storm.

Den för ett badsällskaps trefnad så oundgängliga musiken hade tagits med i form af några halfvuxna tyska gossar med stora mässingsinstrument. De stämde vid ankomsten upp en af dessa banala melodier, hvilka, med en eller annan falsk ton, som stod för utförarenes räkning, så illa harmonierade med Tulluddens djärfva, egendomligt storslagna skönhet.

»Låt oss ro ut till minnesmärkena,» sade öfverstinnan Björkegrén otåligt, »så slippa vi åtminstone att höra denna musik på nära håll. Hvilken smaklöshet att taga den med hit uti»Fröknarna von Rapp gingo ogärna i en liten båt. Egentligen var det fröken Agathe, som fann detta obehagligt, och fröken Louise ville icke lämna systern ensam kvar. Öfversten beslöt också att stanna med svägerskorna, han skulle göra dem sällskap, förklarade han artigt. Rätta orsaken, att han för reumatismen hade svårt att stiga i och ur en båt, skulle han dock aldrig velat medgifva. Han ville till hvarje pris visa sig ung och spänstig i bredd med sin unga, kraftfulla fru.

John skulle ro öfverstinnan och Marta öfver till klippan med de s. k. minnesmärkena. Han hvisslade själfsvåldigt på Lundman, deras vanliga sätt i gossåren att kalla på hvarandra, och Lundman kom lydigt med metspön och metmaskar, som han fatt att taga vara på.

Öfverstinnan var mycket road af att meta. Där ute på klipporna sökte hon genast upp en bra plats, en liten bukt, där berget stupade brant ned och vattnet låg spegellugnt och svart i skuggan, samt några abborrgräs läto förmoda att fisken hade sitt tillhåll.

John ställde sig bredvid henne, han satte mask på hennes krok och sin egen. Sedan han ställt flötena på rätt afstånd från kroken med den noggrannhet, som vanan att begagna passare och metermått gjort till ett utmärkande drag i allt hvad han företog sig, hängåfvo de sig åt nöjet att meta samt åt det behag, de tycktes finna i hvarandras sällskap.Martas principer tilläto henne icke att meta, — för det var orätt att pina masken, att man dödade fisken, kunde ändå försvaras med att man sedan åt upp honom. Hon hade lagt sig ned på klippan och begynte tyda de inskriptioner, som för mera än hundra år sedan ett lysande sällskap hofmän i muntert lag höggo in i granithällen.

1AGTEN FLICKAN KOM HIT MED ROLIGT SÄLSKAP D. 2i AUG. 1754 HAHN OCH GETHE MÄTTE HOLMARNE, GERDES OCH FRESE IAGADE, L1EDNER FISKADE, SKYTTE LAGADE G O DT CAFFE, RIBBING ROADE SIG, v. SPÅNGEN RISTADESTENEN OCH A. EHRNSWÄRD SÅG PÅ VATNETS HÖGD.

Hon som eljes brukade vara så road af allt sådant, läste detta långsamt och likgiltigt, som om hennes tankar varit upptagna af något helt annat. Hon såg äfven ofta bort till det ställe, där styfmodern och John stodo. Under dessa dagar hade för första gången hos Marta tanken vaknat att jämföra sig själf med styfmodern, förut hade denna utom all fråga varit den öfverlägsna. Styfmodern var så vacker och ståtlig, hon kände till och hade sett så mycket. Martas misstro till sin egen förmåga, hvilken kom henne att tro andras tankar och åsikter så mycket klokare och bättre än hennes egna och kom hennes omogna experiment och hugskott att alltid medföra svikna förhoppningar,gjorde ock att hon vid jämförelsen med styf-modern fann sig själf mycket ful, enfaldig och tarflig. Vid denna jämförelse vaknade afunden, men med afunden äfven kritiken. Marta öfver-raskades vid granskningen af att finna, att styf-moderns eleganta sätt hade något maniereradt, något likasom beräknadt inlärdt. Det slog hetine ock att styfmodern, som ju uttryckte sig så lätt och ledigt under de långa samtalen med John, dock aldrig gick riktigt till botten af en sak. Att hon var klok, det visste Marta, det var ett axiom, det sade alla bekanta och hela släkten beundrade henne, men Marta lade nu för första gången märke till, att hon ofta i stället för ett omdöme gaf ett öfverlägset, tvetydigt leende eller kom med ett ironiskt inkast, som åhöraren kunde tyda, huru han behagade.

Att John och styfmodern ägde gemensamma minnen från den där färden, som de ofta talade om, stegrade endast afunden. När Marta be-gynte tala om gemensamma barndomsminnen, inföll John oftast, att han varit en stor fantast och att det varit bättre, om man icke satt i honom sådana där dumheter. Det sårade Marta, och ändå ägde för henne just dennajohns klara, nyktra klokhet kontrastens egendomliga tjuskraft, emedan hela hennes egen inre värld var ett kaos af öfverspända oklara idéer, omogna tankar och vaknande känslor, om hvilkas styrka hon själf ännu icke ägde någon aning.Under hela sitt föregående lif hade Marta aldrig varit så orolig och upprörd som under de få dagar John varit här. Och ändå var det efter denna tid hon längtat hela sommaren. Hon förstod icke själf sina känslor. När hon rätt tänkte efter, hade hon ju egentligen ingenting att oroa sig öfver, och likvisst såg hon under ögonblick af ångest med aningens gåtfulla förutseende den mörka formlösa slagskuggan af något fientligt, hotande, förfärligt, som höll på att bryta sig in i hennes lif.

Om hon bara fått tala riktigt med John, så skulle allt blifvit annorlunda. Men under detta friluftslif vid badorten blef hon aldrig i tillfälle att vara på tu man hand med honom. Det var också något rastlöst öfver John, han ställde till lawn-tennis partier, hade damerna ut på långa segel- och roddturer, alltid voro de i stort sällskap, aldrig mera förekom någon af dessa långa, förtroliga promenader, som Marta på våren funnit så förtjusande. Någon gång smög sig den tanken på henne, att John undvek att vara ensam med henne, men hon sköt den alltid från sig med en häftig självforebråelse öfver att hon kunnat tänka något så lågt och ovärdigt. I de bref hon och John växlat under sommaren, hade hon nedlagt sin unga känslas hela omedvetna styrka, men nu i hans närvaro, i sällskap med andra människor, kände hon sig blyg och försagd. Hon gaf badortslifvet skulden. Hon hatade det med dess flärd och förkonstling. Hon längtadeut till landet. Där skulle hon ensam med John följt de skogsstigar, doftande

af nedfallna barr och ljung, på hvilka hon fordom sprungit bort från fasterns plikter, hon skulle med honom gått ut mot det stora vida perspektiv af soliga fält och hvita björkstammar vid skogsranden, hvilket öppnade sig där vägen tog slut. Utan villkor, utan förbehåll, ledd af sin unga känslas omedelbarhet, skulle hon gått med honom att genomforska framtidens underland.

Medan Marta, utan att tänka på hvad hon gjorde, stafvade igenom inskriptionerna i berget, i det hon likasom drifven af rastlös oro skrapade bort mossan, som grott i de gamla bokstäfverna, kom Lundman. Han hade varit på andra sidan och upptäckt inskrifter på flere ställen. När han kom fram till Marta, såg han sig med en hjälplös min omkring efter John. Han var blyg och ovan att umgås med damer, — men när han varsnade John i sällskap med öfverstinnan, föredrog han att slå sig ned bredvid Marta, öfverstinnans blotta närvaro gjorde honom stum. Likvisst var han mycket smickrad af att genom John ha kommit in i det kotteri, som bildades af öfverstens familj, dess släktingar och bekanta. Det var en tongifvande krets, och Lundman var en ung man, som ville komma sig upp i världen.

Han satte sig ned på klippan bredvid Marta sägande, i det han med viktig min pekade på inskriptionerna:

»Det är mycket intressant det här.»»Ja,» svarade Marta tankspridd.

Lundman brydde sin hjärna med hvad i all världen han nu skulle hitta på att säga. Plötsligt erinrade han sig sin favoritläsning under gossåren, Fältskärns berättelser, och utbrast, som om han läst upp ur en bok:

»Jag tänker mig dessa hofmän i eleganta, lysande dräkter, huru de kommo hit för att fiska och jaga, glömmande hofvets stränga etikett. Huru olika voro de icke nutidens människor, huru eleganta, sirliga, med franska ord och franska seder, nordens fransmän...»

Ett utrop af öfverstinnan afbröt denna deklamation. Hon drog upp en stor fisk, som var så tung och så energiskt stretade emot, att spöet böjdes som en tunn vidja. John sprang fram, och i det han lossade fisken från kroken, höll han den triumferande upp mot Marta och Lund man.

Lund man, som mycket bättre förstod sig på sådana praktiska ting, än han letade sig fram genom historiens irrgångar, ropade tillbaka:

»Det var mig en baddare!» Sedan vände han sig till Marta: »Fiskelycka betyder också lycka i kärlek, brukade en gammal fiskare på min hemort säga.»

När han såg Martas intresserade min, trodde han sig hafva sagt något mycket kvickt och fortfor i småviktig ton: »John har alltid haft tur hos damerna.»

Framåt.

5»Har han?» Marta såg nyfiket på Lundman, som satt och kastade småstenar ut i hafvet.

»Ja, var säker på det,» skrattade denne. »Förr i världen på julbalerna ville alla flickorna dansa med honom, han förde så stadigt och så hade han ett sådant bestämdt manligt sätt, som imponerar på kvinnorna.» Lundman rätade upp sin lilla gestalt och talade med så djup basröst, som hans tunna stämma tillät. »John var också ganska eldfängd,» fortfor han, glömmande sin blyghet. »Ibland kunde han komma till mig på kvällarna och sitta halfva natten, i det han gaf mig sitt förtroende. Han har alltid haft en artists blick och förkärlek för allt som är fint, vackert och säreget, alldeles som hans far. Och tänk, hvad en man, som sett så mycket af världen, som John, nu skall hafva för en erfarenhet.» Det sista kom nästan cyniskt längtansfullt från denne oansenlige man, hvars gestalt blifvit krökt och ansikte bleknat under ihärdigt arbete vid kontorspulpeten.

Marta ryckte häftigt till. Inom henne sköt svartsjukan upp gent emot Johns förgångna lif, samma känsla, till hvilken grodden spirat, när hon hört honom och styfmodern tala om deras första sammanträffande. Kärleken har ett okuf-ligt begär att äga allt. Hvad visste hon väl egentligen om Johns utveckling och erfarenheter? Han påkallade Martas sympati endast för de planer och sträfvanden, hvilka för närvarande upp-togo honom. Han lefde alltid endast i detnärvarande. Det förflutna med dess svikna förhoppningar, dess misstag och äfven dess

framgångar var något afslutadt, på hvilket det ej lönade mödan att tänka. Hans handlingskraftiga lefnadsfriska natur grep nuet såsom den enda säkra faktorn att räkna med.

»Herr Lundman har då länge känt John?» frågade Marta.

»Om jag känt honom?» Lundman försökte antaga en djupsinnig min. »Ja, det kan fröken vara säker på. Vi kommo på samma gång i småskolan, och så följdes vi åt genom alla skolklasserna, till dess John gick in vid polyteknikum och jag vid banken.»

»Hurudan var han som gosse?» af bröt Marta hastigt. »Jag minns honom så litet, vi voro sällan tillsamman den tiden, John var flere år äldre än jag, och min bror Gösta och han drogo aldrig ett.»

»John var den själfskrifne ledaren vid alla lekar,» sade Lundman, mycket intresserad af dessa minnen. »Han var hellre ur leken, än han underkastade sig någon annans vilja. Den tiden svärmade han för höga ideal ; det han hörde fadern och hans vänner tala om, det omsatte John i våra lekar. Vi lekte landtdag, en gång, kommer jag ihåg, stiftade han ett hemligt sällskap, som skulle heta 'patriotiska sällskapet' och hade till mål att göra Finland stort, fritt och mäktigt. Tiden och förhållanden ha förändrat honom, han är nu en praktisk karl, en ovanligtduktig man.» Lundmans röst uttryckte den högsta beundran. »Just sådana som han be-höfvas här, han kommer att göra mycket gagn. Och så ung han är, har han ett namn; han har visat mig en hel hop utländska facktidskrifter, i hvilka hans uppfinningar omtalas med största beröm. Han kallas där en vetenskaplig uppfinnare, af hvilken man väntar mycket.»

»Jag vet, att han nu har något annat under arbete; jag vet också hvad det är, men jag får icke tala om det,» sade Marta allt ifrigare, med en ton, som uttryckte hennes stolthet öfver att hon kunde bevara hemligheten. »Han har sökt tjänsten här hemma för att under sin lediga tid ostördt kunna ägna sig åt detta arbete. Men det blir icke afgjordt med tjänsten förr än om par månader.»

Lundman såg förtjust på Marta. Med henne kunde man ju tala nästan som med en karl. Den ytterst ringa erfarenhet han ägde af kvinnorna, hade ingifvit honom öfvertygelsen att unga flickors tankar alltid kretsade kring baler, kläder och romaner.

»Visst draga underliga vindar öfver höjderna nu för tiden,» sade han med de uttryck han lärt sig genom flitig tidningsläsning, »men de skulle veta skäms, att icke gifva John tjänsten,» fortfor han, i ifvern glömmande den högre stilen. »När en karl som John, för hvilken hela världen står öppen, vill stanna här för att gifvafäderneslandet sina bästa krafter, så må de väl tagas emot, i guds namn.»

»Å, se fröken Björkegrén!» hördes ett utrop bakom dem. Assessor Bergfalk klef uppför afsatserna i klippan, och i hans spår följde den ena efter den andra af badsällskapet. Sedan de druckit kaffe, hade de också kommit öfver för att se minnesmärkena; sådant måste man se. De betedde sig på stadsboars vanliga löjliga sätt, när de komma ut i naturen. De sprungo, klättrade och uppgåfvo då och då små skrik, när någon af damerna snafvade eller såg en groda eller en ödla, hvilken förskräckt kilade in i sitt hål.

Marta var förargad. De hade afbrutit samtalet, som för henne ägde ett så djupt intresse. Hon afskydde assessorns spefulla artighet; han kände intet annat sätt med unga flickor än att retas. Hon kunde icke tåla badortens dagdrifvar-lif och afskydde dessa människor, bland hvilka hon kände sig blyg, tafatt och förlägen.

Badsällskapets ankomst störde äfven de metande. De rullade upp refvarna och visade triumferande sin rika fångst af stora abborrar. Medan Marta betraktade fiskarna, vände hon sig plötsligt till John. »Kunde vi icke ro ut ett stycke, du och jag, hafvet är ju spegellugnt, det vore härligt.»

»Ja visst,» svarade John ifrigt, likasom gripen af samvetsförebråelser vid åsynen af det lilla allvarsamma ansiktet. »Kom bara.»»Jag tror ni icke fa tid därtill,» sade öfverst-innan, i det hon vände sig om. Hon hade stått och talat med assessorn, och Marta trodde att hon icke hört det framkastade förslaget.

Marta skulle gifvit bra mycket för en stunds ostörd samvaro med John, men styfmodern hade verkligen rätt, sällskapet rustade sig till affard. Solen gick ned, och en half timme därefter klöf ångslupen den blanka

vattenytan, medan musiken stämde upp den pompösa finalen till »Kung Karls jakt».

Marta satt tyst och förstämd. Bredvid henne pratade fröknarna von Kapp ifrigt. De hade blifvit trötta att vänta, hade frusit och voro alldeles ur humör. Som vanligt gåfvo de sitt missnöje luft genom utfall mot alla och allt här hemma.

»Åtminstone håller ingeniör Wall med oss,» fortfor fröken Agathe häftigt, »att man annorstädes kan ha det mycket bättre än här i landet.»

»Oh,» svarade John på sitt litet långsamma engelska vis, »naturligtvis kunde mycket vara annorlunda; man behöfver bara —»

Han afbröts af en ung, mager herre, som häftigt begynte tala. Det var doktor Lindström, som hade svårt att låta någon annan tala till punkt. Han var hvad man i allmänhet brukar kalla en ovanligt intresserad ung man. Det som visserligen minst intresserade honom, var hans tjänst; den hade han också tagit endast för utkomstens skull; han svärmade för tidens storafrågor, för folkbildningen och Tolstoy, han var medlem af otaliga föreningar, var musikamatör och sportsman.

Under en ström af ord försvarade han hemlandet. Finland var Finland. Det var visserligen ett litet undanskymdt land, men han hade sina egna tankar om de små folken. Just de små folken skulle föra världen framåt. Man behöfde bara läsa världshistorien, och sedan med en viss skarpsinnighet, naturligtvis, göra sina slutledningar. Hvad hade icke grekerna och hebreerna haft för en betydelse för mänskligheten? Det folk, som bodde i Finlands kulna bygder hade en stor civilisatorisk mission. Det skulle föra världen framåt på områden —

»Nej, hör nu, det där kan knappast vara doktorns allvar,» passade John på att falla in, när ordflödet ett ögonblick upphörde. »Tänk nu på huru de stora folken, engelsmännen och amerikanarna, fört världen framåt och utbredt civilisationen. Det är sådana där floskler, som åstadkomma olycka här hemma. Man lefver på vackra skaldetankar, man drömmer och ser i drömmen landet som något skildt märkvärdigt, och hvar och en tror sig vara en hjälte. Och under allt detta splittras och försvagas krafterna, och landet, detta aflägsna, obetydliga land, isoleras ytterligare genom den förbannade språkstriden. Hvad betyder ett språk? Ingenting. Det lyckligaste är att tala ett stort kulturspråk. Ett sådant är en bekväm dörr. genom hvilkenman kan gå ut och in och tillgodogöra sig just de stora folkens erfarenheter. Nej, upp med portarna för den fria samfärdseln mellan folken, då få vi se, hvad vi ha att lära, likasom den enskilde ser det, när han kommer ut i världen och ensam skall bryta sin bana. Jag tror han då icke tackar för allt det struntpratet, som man sedan barndomen satt i honom,» tilläde John med en viss personlig bitterhet.

Han fick till svar en hel ordström af doktorn. Kunde ingeniören neka till att landet gått framåt med jättesteg under en mansålder, förvärfvat välstånd och mycket annat? Hade icke Helsingfors utvecklat sig till en europeisk stad, så att man rakt icke kände igen det, på dessa tio sista år? Pulserade icke ett nytt, ungt lif genom samhället, hade icke livar och en rätt att vara stolt däröfver?

Jo, John medgaf, att han knappt känt igen sin födelsestad. Men det var då icke nog med att man byggde stora nya hus. »Och,» tilläde han eftertänksamt, »det förefaller mig att vara något osundt, uppskrufvadt i alla dessa byggnadsföretag, som ni, helsingforsare, äro så stolta öfver. I längden kap det dock aldrig gå väl. Prisen äro vanvettigt höga, man bygger grant och dumt; vänta, kanske kommer en krach förr än ni tro, sådant har händt annorstädes i världen; då fa vi se huru det går. Hela systemet kommer då att knaka i sina fogningar — och mycket annat också. Jag tycker här är så mycketios —

osäkert, tänk på landets politiska ställning. Men ni vill inte se det, ni äro bara så förbannadt nöjda med er själfva, ni lefva godt, deklamera om er fosterlandskärlek och vagga er in i drömmar. Män fostras icke på det viset, och en gång —»

»Hör nu, herre,» ropade doktorn ursinnig, »tycker ni det är manligt att vara en olycks-profetl»

Assessor Bergfalk passade på att sticka in några ironiska anmärkningar om vår inhemska styrelse, och fröknarna

von Rapp talade båda på en gång sin brutna svenska. Ingeniören hade rätt, de skulle nog kunnat ge otaliga exempel på hurudana grobianer människorna voro här i landet.

Lundman hade tyst slukat hvarje ord John sade. Han fick tårar i ögonen vid tanken på, huru sanna de voro, och knäckte på knogarna så att dessa knakade, medan han fattade det energiska beslutet att riktigt arbeta af alla krafter och aldrig skryta mera.

Ofverstinnan begynte plocka sönder doktorns patriotiska blommor blad för blad. Hon klandrade icke allt, såsom hennes systrar gjorde, men allt fick genom hennes ord en så underbart nykter prägel, blef likasom mindre. Det hon sade, var därjämte pikant, där gick genom det en liten ironisk underström, och man visste aldrig riktigt, om ironien gällde saken eller dess förfäktare.Marta satt tyst. När John talade, såsom han nyss gjorde, då blef han åter för henne hjälten, som skulle åstadkomma något stort. Hon glömde alla bekymmer, alla misstankar, all svartsjuka för glädjen att höra hans ord och att finna honom så mycket klokare och bättre än alla de andra.

»Hör nu,» stack doktorn in, »hvarför vill då ingeniören stanna i dessa små usla förhållanden?»

Johns engelska oh, kom så långdraget, att den liflige doktorn helt och hållet förlorade tålamodet; den där engelska flegman var outhärdlig.

Det var icke så lätt, menade John, att göra reda därför, men en underlig makt var det i alla fall, som fängslade oss vid fosterjorden. Kanske visste vi icke däraf, förrän vi varit borta och kommit hem igen. »Ja, jag vill icke söka förklara, hvad det är, jag är ingen filosof,» tilllade han godmodigt.

»Det finns så mycket oförklarligt här i världen,» inföll fröken Louise von Rapp. »Nu för tiden, sedan vi kommit ifrån den här rysliga materialismen, realismen, naturalismen och hvad de allt heta dessa förskräckliga ord på — ism, nu för tiden har man, Gud ske lof, begynt forska efter de dolda makterna inom och utom människan. Här i landet känner man naturligtvis icke till dessa nya vetenskaper, men — —»»Se så, nu komma andarna,» afbröt assessorn spefullt.

»De komma alls icke till de otrogna,» svarade fröken Louise lifligt.

»Nå, nå, fröken von Rapp, det är ju bara den ena hälften af släktet, nämligen männen, som äro otrogna,» assessorn log åt sin tvetydiga ordlek.

Fröken Louise hotade honom med fingret, men föreföll likväl att icke tycka illa om skämtet. Deras lilla skärmytsling förde samtalet öfver på de egendomliga spörsmål, som under namn af teosofi, spiritism och hypnotism sysselsätta så många sinnen under närvarande tid, men som ännu voro så godt som okända här. Det af-bröts likvisst snart af att ångbåten lade till vid bryggan och sällskapet skildes åt.j^lljär John tog vägen genom staden till hotellet, där han bodde, hörde han någon bakom sig säga:

»Vi kunna säkert göra sällskap?»

Det var assessor Bergfalk, och de följdes åt.

»En ståtlig kvinna, öfverstinnan Björkegrén,» sade assessorn, sedan de en stund gått tysta. »Det är bara förvånande att hon kunnat gifta sig med en så obetydlig man som Björkegrén, — å, ursäkta,» af bröt han sig, »han är ju er släkting.» .

»Huru man tar saken. Min faster var hans första hustru, jag är just inte af de släktkära, genera er inte.»

Assessorn tycktes vara särskildt upplagd att prata. Han gällde för ett kvickhufvud och sades föra ett högt lif; kanske ville han dock anses lättsinnigare än han i själfva verket var. Det utgjorde hans stolthet att hålla reda på alla människors enskilda angelägenheter och att äga den vidsträcktaste personalkännedom i hela Helsingfors.»Öfverstinnan Björkegrén,» fortfor han upprymd, »se, det vore en kvinna att ha till älskarinna, hon ser saker och ting i stort, och sådana där till utseendet kalla stolta kvinnor kunna vara varma på tu man hand. Tillsammans med henne skulle man,... och att tänka sig att Björkegrén har en sådan hustru ... för han är då en förbannad bracka.»

John nickade medgifvande.

»Björkegrén är en man, som haft tur,» fortfor assessorn. »Det finns människor, som likasom sparkas fram af ett blindt välvilligt öde ... jag tror icke på någon försyn,» stack han in. »Slumpen kan ibland af en nyck välja sådana gunstlingar som Björkegrén. Han skulle säkert aldrig kunnat gå igenom kadettkåren, men så kom polska upproret, det behöfdes folk och man var icke så nogräknad med dem, som gingo ut den tiden. Han kom på den indelta militären, avancerade ganska fort, så upplöstes de indelta trupperna och han kom på indragningsstat. När sedan det stora försäkringsbolaget organiserades — men allt det där vet ju ingeniören förut.»

»Nej, gå på bara,» sade John intresserad; »jag var så ung den tiden, att jag icke kunde bedöma förhållandena och har dessutom varit så länge borta att mycket fallit ur minnet.»

»Bolagsverksamhet och dylikt var den tiden något så nytt och ovanligt här, att man tog, hvad som stod att fa,» fortsatte assessorn, »ochså blef Björkegrén en af direktörerna. Men huru medelmåttigt förstånd han eljes kan hafva, en sak förstår han likväl förträffligt, och det är att begagna sig af sina underlydande.» Berätt-taren skrattade cyniskt. »Hans närmaste man var i många år en tusan till flink karl. Björkegrén är mycket högfärdig, det berättas att han aldrig tillåter någon af de underordnade att nalkas honom närmare än på tre stegs afstånd. En dag, sägs det, kom en ny kontorist in i direktionsrummet för att fråga om något. Björkegrén, som var ensam därinne, drog sig hastigt undan, men den oskyldige unge mannen, hvilken ännu icke kände bestämningarna, följde efter, och så gick färden åtskilliga hvarf rundt kring direktionsrummet.»

John skrattade. Assessorn var en förträfflig berättare, som endast någon gång afbröt sig själf med ett kort, ljudlöst, likasom invärtes skratt.

»Hvar var det jag slutade?» återtog han. »Jaha, så gifte Björkegrén om sig med fröken von Rapp, hans första äktenskap lär ha varat endast några år.»

»Känner ni något om öfverstinnan Björke-gréns tidigare lefnadsöden ?» frågade John intresserad.

»Icke särdeles mycket, men i alla fall konturerna. Hennes far var gamle general von Rapp, finne till börden, ehuru han från sin tidigaste ungdom tjänat i Ryssland. Jag såg honomnågon gång, då han var här på besök hos släktingar, snäll och vänlig gubbe, icke särdeles klyftig, var van att befalla, hade bibehållit sin ungdoms varma sympatier för Finland och släktingarna här, ehuru tiden och afståndet i många afseenden gjort honom främmande för landets institutioner och utveckling. Han längtade alltid tillbaka, men ingenting var ändå riktigt bra, när han en gång var här. Han hade varit gift med en fransyska, tror jag, och hon hade varit rik. Hon hade dött tidigt och lämnat efter sig tre döttrar, af hvilka öfverstinnan Björkegrén är den yngsta. De äro kosmopoliter, de ha blifvit uppfostrade dels i Petersburg, dels i utlandet, och efter faderns död reste de nästan ständigt. Ni har naturligtvis märkt att de äro ovanligt bildade personer. Tala med dem, och ni kommer snart under fund med att de sett alla Europas berömdaste konstsamlingar, hört alla samtidens musikaliska och dramatiska celebriteter, de tala sex eller sju språk, visserligen intet af dessa fullkomligt korrekt, men i alla fall flytande och obehindradt.» I assessorns röst spårades ett biljud af den beundran, man vanligtvis har för det som kallas europeiskt.

»Jag tror,» fortfor han, »att det var den yngsta systern, som tröttnade på att resa. Jag tror det var hon, som genomdref att systrarna en sommar slogo sig ned i Finland. De båda äldsta trifvas alls icke här, — ni har nog hört, huru de alltid tala om detta kulna land och detrumpna, ovänliga människorna, — men den yngsta systern hade fatt i sitt hufvud att hon ville lära känna släkten här. Hon är en klok kvinna, och som alla verkligt öfverlägsna kvinnor,» assessorns röst uttryckte mycken aktning, »drifver hon sin vilja igenom, omärkligt men bestämdt.

»Nå, de tre systrarna slogo sig ned en sommar på L— gård, icke långt från Tavastehus, det stora fideikommisset, ni vet, som äges af deras kusin. Här gjorde Björkegrén deras bekantskap. När han en tid därefter friade, gaf fröken Olga honom ja,» assessorn ryckte på axlarna. »Han var ju en angenäm sällskapsmänniska med ett fördelaktigt yttre, och hon var ju redan öfver trettio år.

»Björkegrén hade en förbannad tur också den gången. Hon medförde förmögenhet och en hel hop inflytelserika

släktingar. Och det är icke att förakta. Björkegrén slår efter en administrativ plats, var säker på att han får den.»

»Hvad har han för en erfarenhet i sådana saker?» sade John föraktligt.

»Ingen, naturligtvis,» assessorn skrattade på sitt tysta vis, »men man får tillämpa ordstäfvet: den Gud ger ett ämbete, ger han väl också förmågan att sköta det. Det är visligen inrättadt på den administrativa banan, och försynens omsorger äro allt märkvärdigare, ju högre upp man kommer.

»Ni, som varit så länge borta, vet icke hur sakerna stå, hur man kryper för det maktägandepartiet,» det gäckande tonfallet förbyttes till ett harmset allvarligt. »Vänd kappan efter vinden, så för vinden er nog framåt. Om här vändas kappor? frågar ni. Jo, var säker på det. Hvad menar ni att jag, såsom frisinnad man, hörande till det svenska partiet, har för en framtid ? Hur länge tror ni att jag får sitta utan avancemang? Förmodligen till min död ... Nå, det gör mig detsamma, i alla fall kryper jag aldrig för dem som makten hafva. Vi ha allt ondt att vänta af denna vår förskräckliga språkstrid.» I rösten låg likasom undertryckt rörelse.

De hade nu hunnit fram till hotellet och sade hvarandra godnatt. Det var visst en löjligt tidig timme att lägga sig, men assessorn drack brunn, och hvad gör man icke för att bibehålla ungdomen.

När John kom in i sitt rum, gick han häftigt fram till fönstret för att öppna det. Inne kändes kvaft och han hade ett omotståndligt begär efter luft.

Där nere låg den lilla staden, den hade lagt sig att sofva likasom ett godt barn i god tid, endast från hamnen, där man höll på att lasta en stor ångare, hördes larm och rop; det aflägsna ljudet tycktes honom som ett eko från lifvet där ute i världen.

Han drog med ett djupt andetag in den rena saltmängda luften, som kom utifrån haf-vet. Det gafs stunder, då han kände sig så underbart inklämd här hemma, då han grepsaf längtan efter lifvet där ute, där han själf arbetade under högtrycket af den stora sjudande arbetsoron. Alltsedan ankomsten till Hangö hade han varit i en underligt upprörd sinnesstämning. Han måste erkänna för sig själf, att orsaken varit sammanträffandet med öfverstinnan. Hans pulsar slogo med snabbare slag, när han erinrade sig deras första bekantskap, dessa oförgätliga tre dagar, under hvilka den tjugutvå-årige ynglingen lidelsefullt förälskat sig i den några år äldre unga kvinnan. Måhända skulle han då, glömsk af alla ärelystna framtidsplaner, endast ledd af sin ungdomliga passion, följt henne för att fa ligga vid hennes fötter som hennes tjänare, hennes slaf, om han kunnat ha någon bestämmelserätt. Men han var bunden af detta lifvets lumpna men starka band, han var fullkomligt utan reskassa, i hans ficka fanns endast ångbåtsbiljetten samt kontraktet, som för två års tid band honom vid en ingeniörs-firma i Buenos Ayres. Efteråt hade tiden och arbetet kommit honom att betrakta dessa tre dagar nästan som en vanvettig dröm, hvilken likvisst på ett egendomligt sätt bragt hans unga, oerfarna känslor till en viss mognad, likasom några heta dagar utan natt i höga norden verka som ett trollslag på den vaknande naturen. Det artistiskt förnäma i hans natur, arfvet efter fadern, hade upptagit bilden af den kvinna han älskat, utan att han vågat gifva denna känsla luft i ord, och så småningom omsatte han dettaminne till en idealbild, efter hvilken allt öfrigt mättes, och hvilken äfven kom att stå mellan honom och flere af lifvets lägre och gröfre former. Tiden och den oändliga mångfald af nya intryck, som just under dessa år efter hand förnyade hans andliga människa, kom äfven småningom bilden att förblekna, då nu åter denna kvinna, som haft en sådan betydelse för hans utveckling, plötsligt stod lefvande för honom. Han var icke längre en svärmisk yngling utan en man, sund och lifskraftig med starka kraf på lifvets lycka och van att räcka ut handen för att med egen kraft skaffa sig det han åtrådde.

Medan han stod vid det öppna fönstret och lyssnade till ropen från hamnen samt till det enformiga ljudet af de långa grunda dyningarna, som gingo upp mot stranden, upprepade han nästan ofrivilligt assessorns ord: »Sådana där till utseendet kalla, stolta kvinnor kunna vara varma på tu man hand . . . det vore en kvinna att ha till älskarinna» . . . Och som en het våg sköt blodet genom hans ådror, det ungdomliga, lifs-varma blodet.

Han såg henne för sig, sådan hon stod där ute på klipporna denna eftermiddag, lång och smärt, medan hafsvinden ställde hennes eljes så korrekta dräkt i oordning och burrade upp håret, så att det krusade sig självsvåldigt vid tinningarna, eller då hon sprang hurtig och sjövan ned i en båt, lämnande allt det kon-ventionella i sätt, tal och

åtbörder kvar på land. Likasom ett ansikte tar sig bäst ut i någon viss belysning, så finnes för hvar och en människa någon situation, någon infattning, som låter alla hennes fördelaktigaste egenskaper framträda. Det var på hafvet John Wall först lärt känna Olga Björkegrén.

»Sådana till utseendet kalla, stolta kvinnor kunna vara varma ...» Han sökte slå bort dessa bilder, dessa tankar, de voro ju galenskaper, vanvettiga fantasifoster, han älskade ju Marta . . . visst älskade han henne ? Men när han i denna stund ville framkalla hennes bild, blef den, så väl som allt det han erfarit, känt och tänkt under dessa förgångna veckor, blekt, dödt och likasom overkligt. På bottnen af hans natur, som tycktes så praktisk och nykter, fanns ett egendomligt svärmeri för det ovanliga och säregna samt en viss fåfäng svaghet för det som syntes och tog sig bra ut. Naturen kunde ibland reagera och komma honom att handla trots förnuft och logik. Hans ensamma lif i främmande land, utan dessa osynliga, men starka band, som förena individen med det samhälle och de människor, vid hvilka naturen bundit honom, hade i hög grad bidragit till att hos John nära den egoistiska själftillräckligheten. Människan är född att vara lycklig, hon äger rätt till all möjlig lycka, om hon icke stör andra, — var den favoritregel han ständigt upprepade för sig själf och enligt hvilken han ville handla.Vid tanken på sitt förhållande till Marta erfor han denna kväll endast obehag. Kanske hade han undvikit att blifva ensam med henne — men familjen och dess vänner hade ju ständigt varit tillsammans. Kanske hade tillfälligheten kommit honom till hjälp — men, om han begagnat sig däraf, hade det varit så, att en hederlig karl kunde försvara det. Och hvilken skada hade egentligen skett? Han begynte skjuta skulden öfver på Marta, hon hade gått och sett orolig och förstämd ut, det hade han lagt märke till, men hon var ju så öfverspänd. Den hänförelse, hvilken var grundtonen i hennes väsen, den innersta bevekelsegrunden till allt hvad hon företog sig, och som han förut funnit så rörande naiv, föreföll honom nu barnsligt löjlig i bredd med öfverstinnans behärskade lugna uppträdande. Ju mer han försökte framkalla bilden af den Marta han älskat, desto blekare och färglösare blef den för honom. Han hade endast en känsla af att vara inklämd i odrägliga, trånga förhållanden. Som en symbol af friheten, de stora tankarna och vyerna såg han den högväxta ståtliga kvinnan mot en fond af haf och himmel: hon var det hemlighetsfullt lockande okända.

Dessa gycklande bilder förföljde honom och hindrade honom att sofva, länge efter det han, otålig att blifva dem kvitt, gått till sängs.XI.

På en bänk under några tallar, hvilka stodo som vildmarkens sista utposter bland de civiliserade badhusanläggningarna, satt öf-verstinnan Björkegrén. Hon växlade då och då ett förbindligt ord, mest på franska eller tyska, med någon bekant, som gick förbi. En elegant klädd dam, med nästan för fyllig gestalt, stannade i förbifarten ett ögonblick, i det hon förtroligt öfver bänkens ryggstöd lutade sig fram mot öfverstinnan.

Nej, tack — hon skulle icke sitta ned — hon skulle endast säga godmorgon. Hon måste in till staden för att höra, om det verkligen var sant att den kejserliga eskadern, som i går var i Barösund, i dag väntades till Hangö. Och så begynte hon lifligt tala om institutet i Petersburg, där hon blifvit uppfostrad och där hon flera gånger sett hans majestät Alexander II, som varit alla flickornas ideal. En gång hade hon fatt taga upp kejsarens näsduk, som han tappat, och med hans tillstånd hade den genast blifvitrifven i otaliga små bitar, hvilka förvarades i svärmiska flickors medaljonger. Ibland hade hon lekt med någon storfurstes barn. När hennes man nu med det snaraste skulle fa en hög administrativ plats, skulle hon åter blifva presenterad vid hofvet; hon undrade, om den unge storfursten skulle känna igen henne — å, han hade varit ett förtjusande barn.

Men nu såg hon sin man komma därborta och måste skynda till honom. Wladimir var så grufligt oförsiktig, att man aldrig kunde veta, hvad han tog sig till. Han hade varit mycket sjuk i våras, hans motståndare påstodo att det varit ett slaganfall, som nästan gjort slut på honom, men det var naturligtvis förtal. Han skulle vara med om den stora manövern för att visa att han var alldeles frisk, han måste sitta till häst den dagen, för att icke gå miste om den plats han eftersträfvade.

Ofverstinnan varseblef på afstånd en gestalt, som tungt stödde sig på en käpp och nästan drogs fram af den ryske betjänten. Också hon kände, vid åsynen af detta bleka, pussiga ansikte med de halfslutna ögonlocken och det apatiska uttrycket, ett tvifvel uppstiga, huruvida Wladimir någonsin skulle kunna avancera, om det måste ske till

häst.

När ofverstinnan åter blifvit ensam, såg hon sig oroligt omkring. Afven hon väntade på sin man. Ändtligen hade hon drifvit sin vilja igenom, hennes man skulle tala med senator F.,hvilken var en af det ledande partiets koryféer och för några dagar sedan kommit till Hangö. En öfverdirektörsplats skulle snart bli ledig, och den måste hennes man ha, hufvudsakligast därför att från den öfvergången var lätt till ett guvernörs- eller senatorsämbete. — Å, det hade fordrats hela hennes skicklighet att lägga sina ord så, att mannen icke skulle märka att det var hennes vilja, som drefs igenom, ty då kunde det händt att han med ens satte upp sin ore-sonerliga envishet, hvilken han ibland, som inskränkta personer bruka, använde såsom surrogat för karaktersfasthet.

Öfverste Björkegrén hade förut räknat sig till det svenska partiet i Helsingfors. Uet skulle väl icke fallit honom in att göra några uppoffringar för sitt parti, men han brukade rösta på dess kandidater vid val af stadsfullmäktige och landtdagsmän, och han gick på svenska teatern, helst när någon operett gafs. Afton efter afton sågo människorna då den resliga gestalten med militärisk hållning i länstolen på parkett eller, under mellanakterna, halfsittande på skranket till orkestern, riktande kikaren upp mot raderna, medan den blanka hjässan med sin krans af välskött hår reflekterade lampskenet. När han spelade kort på klubben, yttrade han sitt förakt för fen-nomanernas bondfasoner. Men småningom, när fennomanskt inflytande gjorde sig gällande i regeringen, undergingo hans åsikter vissa modifikationer. De förändrades egentligen icke, ty dehade ju aldrig haft någon riktig form, de bara tänjdes ut som gummi elasticum. Och det var hans hustru, som drog dem i den önskade riktningen.

Ofverstinnan hade icke några fördomar, hon begagnade sig af de medel, som stodo till buds. Hvarför skulle hon icke draga all möjlig nytta af sina inflytelserika släktingar? Själf var hon en främling för sin fars och sin mans fädernesland, hon hade icke några känslor för detta land, för dess framtid, dess institutioner och dess språk, hon kunde därför fritt tillgodose sina personliga intressen.

Utan henne skulle troligtvis mannen aldrig kommit att sträfva efter ett statsämbete; det var hon som ville representera, hafva makt öfver människorna, hon var ärelysten. Hennes goda omdöme och takt förbjödo henne visserligen att visa detta maktbegär, men det var likväl grunddraget i hennes karakter. Hela släkten hade alltid ansett henne så klok och framstående, att hennes omdömen och åsikter vanligtvis accepterades utan kritik. Hon var ursprungligen en kraftfull natur, ehuru denna kraft under hela hennes ungdom aldrig blifvit riktad mot något bestämdt mål, utan blifvit splittrad på otaliga småsaker.

Sedan hennes första ungdom förgått, hade hon gift sig i hopp om att sålunda få ett verksamhetsfält. Hon hade trott att högaktning skulle kunna ersätta kärlek, vid trettiotvå år är man ju icke mera något barn. Men husliga omsorger Framåt. 6kunde, lika litet som filantropi och dylikt, hvarmed kvinnor i hennes ställning bruka sysselsätta sig, tillfredsställa henne. Hon kom äfven snart under fund med, huru inskränkt och vankelmodig den man var. vid hvilken hon bundit sig, och hennes förnämsta sträfvan blef därefter att få ett så stort inflytande öfver honom som möjligt; men genom en af dessa människonaturens outgrundliga motsägelser ringaktade hon emellertid mannen från den stund, hon visste att hon behärskade honom. Han hade icke ett enda karak-tersdrag, ondt eller godt, att sätta upp som tecken på själfständighet; han var den personifierade medelmåttan och obetydligheten, och det hade en sådan kvinna som öfverstinnan, svårt att förlåta honom. Själf skulle hon helt säkert i större förhållanden, till exempel i Frankrike, kommit att ägna sig åt politiken; nu koncentrerade hon sina ansträngningar i sträfvandet att skaffa mannen ett högt ämbete.

Öfverstinnan satt en god stund på bänken under tallarna. Slutligen blef hon otålig. Hvar kunde väl mannen dröja?

Uppe i backsluttningen såg hon någon komma och kände igen John Wall på den ljusa, rutiga sommardräkten af engelsk snitt. Han intresserade henne, denne unge man. I hans sätt att bedöma förhållandena här hemma fanns en rättfram hänsynslöshet, som tilltalade henne, likasom hans engelskt uppmärksamma och aktningsfulla uppträdande gentemot damer gjorde det.Hon bjöd honom vänligt att taga plats på bänken.

»Nå,» sade hon, »huru går det med er tjänst? Fastän,» tilläde hon skrattande, »egentligen tänker jag att ni är

tämligen likgiltig för den saken, ni kan ju få en plats hvar som helst, så uppmärksammad som er uppfinning blifvit.»

»Med tjänsten blir ännu icke afgjordt på en tid.» John försökte lägga ut för henne att han verkligen önskade få just denna plats. Att arbeta för fosterlandet, att gifva det sina bästa krafter, var det enda af sina ungdomsideal han ännu trodde på, men ett manligt, ärligt arbete skulle det vara, icke prat och tomma floskler.

Medan han talade, voro öfverstinnans lugna bruna ögon oaflåtligt fästa på honom. Han visste icke hvarför han tyckte att hans ord blefvo så egendomligt matta under denna forskande blick, de blefvo på något sätt barnsliga och löjliga. Han kände sig retad häraf; att göra sig löjlig var det han mest af allt fruktade. Han hade ofta talat om detta ämne med Marta, hennes ungdomliga entusiasm hade kommit hans ord till möte och likasom gifvit dem flykt, men nu funno de ingen genklang.

»Måhända har ni rätt,» svarade öfverstinnan, i det hon tviflande skakade på hufvudet. »Jag vet ej af något fädernesland, jag har aldrig haft varmare känslor för det ena landet än för det andra. Bör man icke egentligen vara hemmaöfverallt, bör icke hela jorden vara vårt hem och ej blott en liten fattig torfva däraf?»

John satt tyst och ritade ifrigt med sin käpp figurer i sanden. Ofverstinnan hade dock rätt. Det var att se saken i stort. Han hade mången gång sagt sig själf ungefär detsamma, men nu på senaste tid tycktes Martas entusiasm smittat; han fann sig löjlig. Ägde icke . människan rätt till all den lycka hon kunde skaffa sig; hvarför binda sig i små och trånga förhållanden ?

Han såg på ofverstinnan. Hon hade tystnat och lutade sin långa, ståtliga gestalt mot bänkens ryggstöd, i det hon blickade utåt hafvet, som krusadt af en lätt bris blänkte i solskenet. Hans tankar från i går kväll runno honom åter i minnet, och blodet sköt med snabbare fart genom hans ådror. Han hade aldrig känt en så öfverlägsen kvinna som ofverstinnan.

Hon vände sig i detsamma mot honom. Som vanligt undvikande att djupare inlåta sig på något spörsmål, sade hon, med ett leende till svar på hans beundrande blick, som hon i förbifarten snappade upp:

»Helst vistas jag på hafvet. Hade jag varit karl, skulle jag säkert blifvit sjöofficer. Allt annat upprepar sig, människorna äro sig öfverallt tämligen lika, men hafvet växlar ständigt. Otaliga gånger har jag under våra resor betraktat det, om dagen, på natten, alla timmar af dygnet ; det är ständigt nytt. Lifvet är ju dock på det hela taget så oändligt enformigt och betydelselöst.»Det sista kom nästan som en ofrivillig bekännelse. Innan John hann svara, skyndade hon sig att tillägga:

»Minns ni de dagarna på sjön, då vi lärde känna hvarandra. Sällan har jag sett hafvet så vackert som då, jag är aldrig rädd på sjön. Ni skall veta att jag fäster en viss betydelse vid att vi blefvo bekanta på hafvet.»

Om han mindes dessa dagar, under hvilka han ägnat henne en tjugutvååårig ynglings svärmiska, stumma dyrkan! Han blef nästan rädd för den häftighet, hvarmed dessa känslor åter tycktes vakna till lif. Han undgick emellertid att svara, emedan han varsnade att öfverstinnans uppmärksamhet plötsligen riktades på något annat.

Där borta syntes öfversten och senator F. långsamt gående på vägen nere vid stranden.

I den lille tjocke, oansenlige senatorns yttre fanns intet, som skulle förrådt statsmannen, utom måhända en viss långsam värdighet i rörelserna. Ilan var af bondesläkt och hade arbetat sig upp som en af det fennomanska partiets ledande män. Han hade sin envishet och sin otroliga arbetsförmåga att tacka för framgången. Öfversten kunde anse sig så godt som hafva nått sitt mål, om han för sig vann denne man, hvilken genom sin hänsynslöshet och den sparsamhet han ville införa i statshushållningen, ofta blef både fiender och meningsfränder besvärlig.

John hade äfven varseblifvit de båda herrarna. Öfversten, som eljes aldrig tålte något förtroligtnärmande, stod nu vördnadsfullt, nästan ödmjukt böjd mot den lille tjocke senatorn, hvilken fattat tag i en af hans rockknappar och ref och slet i den, medan han ömsom talade, ömsom hostade.

När John nyfiket såg på öfverstinnan, märkte han att hennes läppar krusades af ett nästan föraktfullt småleende.

Nu såg senatorn på klockan, gaf öfversten en kraftig handtryckning och skyndade ned till badhuset.

»Där är min man,» sade öfverstinnan till John, utan att förråda sin otålighet.

Öfversten, som äfven sett sin fru, kom emot henne. När han på sitt vanliga sirliga vis lade hennes hand på sin arm och med vanlig värdighet yttrade några betydelselösa ord, kände John en häftigare förbittring än någonsin mot denne man.

På vägen till villan, där Björkegrcns bodde, mötte de Marta, som skyndade emot dem på sitt ifriga vis.

»Det var för väl att jag mötte dig,» ropade hon till John; »jag har lofvat att rita dekorationer till festen för baderskornas pensionskassa, du vet. Du, som är så slängd i perspektivritning och konstruktion och sådant där, hjälper mig ju, gör du inte?»

Det låg alltid något smittande i hennes ifver, huru lustig den än kunde förefalla.

»Jo, naturligtvis,» svarade John och vände om med henne.

När de kommo till krökningen af vägen, så att föräldrarna icke mera kunde se dem, stackMarta blygt sin arm inom Johns, och likasom gifvande luft åt en plötslig impuls, en känsla af glädje och frihet, började hon skrattande springa, i det hon drog honom med sig. Likasom två barn sprungo de sålunda, tills de andfådda och leende stodo vid brunnshustrappan.

Till middagen infann sig hela badsocieteten i stor toalett. Den kejserliga familjen, som gjorde en lusttur i skärgården, väntades till Hangö.

Vanligtvis brukade öfversten strax efter middagen sätta sig vid spelbordet. Hans fru och svägerskor, som åto långsamt och pratade vid bordet, såsom bruket är i utlandet, hade oftast ännu icke slutat desserten, när redan det ryska statsrådet med de stickande bruna ögonen vinkade att spelbordet var i ordning, medan den döfva kollegiirådinnan, som spelade passioneradt och genom sin ifver ibland var herrarna något besvärlig, vanligen icke kunde styra sin otålighet, utan orolig gick af och an. Denna eftermiddag hade spelet knappast begynt, när en gosse kom springande från staden och som en pil sköt uppför trappan fram till de spelande. Den höge ämbetsmannen, som kommit från Helsingfors, emedan kejsaren väntades, och som i dag var fjärde man vid spelbordet, steg hastigt upp och skyndade bort. Öfversten skrek något i kollegii-rådinnans öra, och hon, som eljes var förtviflad när spelet slutade, reste sig ifrigt och såg utåt sjön; han åter skyndade fram till sin fru, i det han sade:»Den kejserliga eskadern synes på redden; kom, så gå vi ned till bron.»

Den höge ämbetsmannen från Helsingfors hade låtit säga till, att i händelse de kejserliga stego i land, skulle badgästerna få nalkas dem endast på ett visst afstånd. Hela eftermiddagen upptogs badsällskapet uteslutande af den brännande frågan: skola de gå i land?

På aftonen, när solen länge sedan gått ned och augustikvällen svepte nejden i sin tidiga skymning, sköt en liten ångare in i Hangös hamn. Där voro glada människor ombord, man hörde ljudet af glada röster och skratt. Plötsligt stämde någon upp en af dessa fosterländska sånger, som prisa Finlands skönhet och det finska folkets trohet. Det var doktor Lindström, som sjöng tenor i falsett.

När det blifvit bekant att de kejserliga icke skulle gå i land, utan lämna trakten redan på natten, hade kommerserådet Strömsten inbjudit de mera betydande af badgästerna att vara med om en tur ut till de kejserliga skeppen. Fröken Strömsten hade fått öfverräcka en jättebukett åt kejsarinnan; det skulle stå i Hangöbladet i morgon och sedan flyga öfver hela landet.

»Nå, hvad tyckte ingeniören om den här färden?» sade assessorn på sitt vanliga spefulla vis, när han och John från båten gingo upp till hotellet. Och utan att afvakta svaret, fortfor han: »Förbannadt klok karl den här Strömsten; började sin bana med två tomma händer somspringpojke och är nu kommerseråd och stor smörexportör — springpojken sitter dock allt ännu i honom, tyckes det.»

Men John, som icke i kväll var vid lynne att höra doktorns sarkasmer, skyndade att säga god natt och gå in till

sig. Där gick han häftigt upprörd af och an i rummet. Likasom man på afstånd kan höra vågens växande brus, länge innan man ser den bryta sig mot stranden, så förnam också John tillvaron af en passion, som med hvar dag blef allt starkare. På förmiddagen, medan han hjälpte Marta och de andra unga flickorna att rita dekorationerna, hade han ett ögonblick trott att allt var som förr, men efter kvällens utfärd märkte han att detta endast varit en inbillning. Han gick häftigt fram och åter. Under ett lif af oafbrutet arbete hade han icke varit van att låta känslorna taga öfverhand; han var både förargad och förödmjukad öfver att icke med sin vilja behärska situationen. Plötsligt stannade han, han hade fattat ett beslut. I morgon tidigt skulle han bege sig ut på en segeltur uppåt Ekenäs och Pojo tillsammans med Lundman; då skulle alla griller, hvilka förorsakades af detta dagdrifvarlif, försvinna. Han kände sig lugnad af sitt beslut — och för resten hade ju intet ondt ännu skett. Hans sunda, lifskraftiga natur, med dess starka kraf på lycka och harmoni, förmådde skaka bort alla obehagliga tankar; han kände sig åter vara herre öfver sig själf.jjlwiär ute på sandmon bland tallarna, där I¿)U/ ljungen snodde sig fram mellan stenarna, lafven och lingonriset, låg Marta och såg upp mot den blekblå himmelen, mot hvilken tallarna tecknade sina färglösa silhuetter. Hon sjönk ned i den mjuka mossan, medan ljungen på ömse sidor spann om henne sitt nätverk af fina bruna kvistar med mörk grönska och blekröda blommor. När hon vände hufvudet åt sidan, såg hon hela sandmon blomma, framför sig, omkring sig, öfver sig hade hon dessa tusental af små blekröda blommor, som trängde sig tätt tillsammans på hvarje kvist. Aldrig hade hon sett något så vackert som denna ljusröda skira slöja, hvilken täckte hela den fattiga sandmon; solstrålarna väfde i den sina nyanser med ett skimmer af färger öfver spindelväfvarna, som ännu höllo daggdropparna, och ett sakta surr af insekter blandade sig med sandmons djupa tystnad.

Det var söndagsförmiddag. Marta hade kommit hit ut för att vara ensam. Hon afskyddeatt se badgästerna ståta ut sig den dagen, och bara på trots hade hon tagit på sin mörka yllekjol med det ljusröda bluslifvet — eller kanske kom hon ihåg att John en dag tyckt att färgen klädde henne.

Hon låg helt stilla, i det hon erfor ett oändligt välbehag, också ett rent fysiskt, hon kände det i hela sin unga smidiga kropp. Allt det hon någonsin grubblat öfver, tycktes henne i detta ögonblick klart och enkelt. Naturen var denna oändligt goda moder, som gaf sina barn med slösande hand rika håfvor. All Martas oro, all hennes svartsjuka, alla hennes misstankar hade försvunnit. Den förmiddag, då John hjälpt henne och de andra flickorna att rita dekorationer, hade han åter varit som förr, och mera behöfdes ej för att Marta med ungdomens okufliga förhoppningsfullhet glömde alla sina bekymmer.

Hon knäppte med fingrarna och erfor samma känsla af obegränsad frihet, som då hon fordom rymde undan fasterns plikter. Där uppe mot den blå himmelen sköto några svalor pilsnabbt fram och försvunno som svarta punkter så högt uppe, att Martas blick icke mera förmådde följa dem. Bländad af ljuset slöt hon ofrivilligt ögonen. Och när hon så öppnade dem igen, såg hon omkring sig alla dessa ljungblommor, fina, ljusröda, trängda tillsamman i oändlig rikedom; öfver dem drömde ljunghedens tystnad, men tystnaden var full af aningar, och aningarna skimrade i tusen glänsande nyanser likasom spindelväfven meddaggdropparna, när solen lånar den sina rika

färger-----och det unga människohjärtat genom-

bäfvades af aningarnas sällhet-——————-

På vägen därborta kom en flock unga människor. Ljudet af deras röster trängde fram till Marta. Hon reste sig upp på armbågen för att se utåt vägen, där hon upptäckte några hvita studentmössor och brokiga parasoller. De promenerande undrade, hvad det var som rörde sig därborta i ljungen. En ung ästetiker begynte tala om pudeln i Faust och »des Pudels Kern», medan en af de unga damerna förskräckt menade, att det kanske var kor.

När de kommo närmare, kände Marta igen sin bror Gösta. Hon steg upp för att hälsa på honom och togs emot med utrop af öfverraskning.

Man måste vara Marta för att lägga sig här ensam ute på mon; det är säkert för att kämpa mot lyxen,» skämtade Gösta med en blick på hennes dräkt.

Han hade kommit till Hangö för ett par timmar sedan med vicehäradshöfding Runmans präktiga slup. De hade varit en hel flock unga män, alla tillhörande sångkören M. M.; nu skulle det bli extra soaré i brunnshuset till deras ära i kväll.

Han tog Marta glädtigt om lifvet. »Seså, syster lilla, kom med oss nu, du har väl nog af heden och ensamheten för i dag.» Plötsligt sköt han henne ett par steg ifrån sig, i det han granskande såg på henne.»För tusan, du har ju blifvit riktigt vacker i sommar,» sade han med en ridderlig bugning, medan de andra logo och Marta blef blossande röd.

Hon ref sig lös, men man kunde aldrig blifva ond på Gösta, han var så godmodig.

På kvällen var stor soaré. Där gick icke lifligt till, Hangö är mycket för korrekt för att tillåta någon naiv munterhet. Sångkören M. M. hade på sin färd till utlandet denna sommar haft en storartad framgång, och körens medlemmar voro medvetna om betydelsen af hvad de gjort. De af dem, som nu kommit till Hangö, bildade en präktig dubbelkvartett, som just sjungit en af dessa populära sånger, hvilka äro kända af alla.

Medan de sjöngo, såg Marta huru badortens kvinnliga gymnast, som satt bredvid henne, rörde hufvudet med det kortklippta karlhåret i takt med musiken, under det hon sakta gnolade melodien. Marta, som lärt känna henne på gymnastiken, där hon gick omkring som en löjtnant på exercisen, rak och fåordig, delande ut order till medhjälperskorna, såg förvånad upp i det manhaftiga ansiktet.

»Jag är tokig i musik,» sade gymnasten vekt, »intet finnes, som så friskar upp själ och kropp efter en ansträngande arbetsdag.» Och när sångarne stämde upp på nytt, kom det drömmande uttrycket igen — en reflex från konstens undervärld öfver det alldagliga ansiktet.

När sången var slut, gick Marta ut på verandan, där hennes styfmor satt jämte fröknarnavon Rapp, hvilka sistnämnda förklarat de nordiska visorna så vemodiga, att man måste gråta så snart man hörde dem; de stodo icke ut med sådan musik, det fanns ju ändå så mycket sorgligt i lifvet. Assessorn och doktorn höllo damerna sällskap och äfven John stod här.

»Är det du, John? Jag visste inte att du kommit tillbaka.»

John tyckte att i Martas röst låg en förebråelse; han kände sig ofrivilligt retad däraf, men undgick att svara genom att Gösta i detsamma kom utspringande.

»Hvart ha ni alla tagit vägen?» ropade han brådskande; »pappa håller tal därinne.»

När de kommo in, hade öfversten redan

--------— >Det är detta herrar M. M. hafva gjort.

De ha på sångens vingar fört vårt lands namn öfver hafven. De ha på konstens mäktiga universalspråk tolkat för världen det vi alla här känna, när vi blicka utåt detta blånande haf, dessa skogklädda stränder med klippor af granit, dessa gröna holmar, som bada i hafvets svala famn, när vi se detta sköna land, som är vårt fosterland. De ha visat världen att vi stå med i folkens kulturkamp. Det andliga uppsvinget hos oss på vetenskapens, konstens och industriens områden under dessa senaste decennier berättiga oss äfven att visa att vi stå här som kulturens yttersta utposter i höga norden. Låtom oss tömma en välkomstens bägare, drickacn tacksamhetens skål för våra ärade gäster och hvad de gjort för Finland.*

Öfversten var själf rörd, när han slutade. Sedan han druckit med sångarne, drack han ridderligt sin fru till, och i det han vände sig till John, sade han på sitt förbindliga, litet nedlåtande vis:

»Också din skål, min käre John, också du har i utlandet gjort Finland heder.»

John bugade sig tyst. Ilan tänkte på denne mans egennyttiga sträfvanden och kände sin gamla ovilja mot honom allt mera ökas.

I detsamma spelade musiken upp en vals. John, som under dessa två dagar suttit i en båt och låtit den friska

hafsvinden och det klara solskenet förjaga allt grubbel och alla plågsamma känslor, slog armen om Martas lif och förde henne bort i dansen.

»Marta, pappa söker dig,» sade öfverstinnan, när Marta kom tillbaka helt andfådd och varm.

Öfversten hade fått ett telegram med underrättelse att hans syster svårt insjuknat. Själf kunde han icke resa till henne, emedan han icke kunde afbryta sin badkur, därför måste Marta fara. En ångbåt gick i morgon klockan sju; nu skulle de genast gå hem, så att Marta kunde packa in och göra sig i ordning. När John följt dem till villan, där de bodde, lofvade han vara nere vid ångbåten på morgonen.

XIII.

* R|Bh!| ar du schalen med dig, Agathe, hvarför 'i ^ tar du den inte på?»

»Snälla Louise, jag fryser icke.»

»Så säger du alltid, du förkyler dig, skall du se. >

»Jag fryser inte, men om du önskar så —»

»Nej, du gör naturligtvis som du vill, men du är alltid så oförsiktig.»

Följden blef att schalen kom på, och fröken Louise drog den omsorgsfullt upp kring fröken Agathes reumatiska nacke.

Fröknarna von Rapp voro varmt fästa vid hvarandra. Den ena systern kunde sällan företaga något utan att rådfråga den andra, de hade gemensamma tycken, tankar och åsikter. Dessa åsikter formades vanligtvis af fröken Louises gladare och mildare lifsåskådning — hon var den af de två, som tänkte klarast och snabbast, — och justerades sedan af fröken Agathes bitterhet och misstro. Deras sålunda sammanjämkade uppfattning af personer och förhållanden kom attförete en underlig blandning af på en gång glädtig-het och skarpsinnighet, sammanparade med orättvisa och misstroende. Systrarna voro ständigt tillsammans; om de någon gång skildes åt, sväfvade den ena i största oro för den andra. De trugade sina kärleksfulla omsorger på hvarandra, de plågade hvarandra af idel ömhet och välmening och gingo helt och hållet upp i ett slags ömsesidig egoism. Genom ständiga resor i de stora kulturländerna hade deras smak blifvit odlad, de hade fin känsla för konst och intellektuella njutningar samt idkade självfva som dilet-tanter blomstermålning och musik. Då emellertid ingen öfverensstämmelse rådde mellan deras intentioner och det de i själfva verket förmådde uträtta med sin ytliga dilettantism, kände de sig ständigt tillbakasatta och illa behandlade af sina medmänniskor, hvilka aldrig uppskattade fröknarna von Rapp efter förtjänst. I synnerhet voro människorna i Finland ena riktiga grobianer. '

Det hade blåst starkt hela föregående dag. På morgonen hade blåsten ytterligare tilltagit, och nu på eftermiddagen var det full storm. I parken kände man emellertid icke mycket af stormen. Fröken Agathe, som drack brunn, måste gå på bestämda tider, och det var orsaken till att de båda systrarna vågat sig hit ned, ehuru suset i trädtopparna tilltog på ett oroväckande vis.

»Agathe, hvad tror du går åt Marta? Hon är glad och vänlig och var riktigt söt i dendär lilla improviserade tablån. Assessor Bergfalk sade till mig: 'fröken Björkegrén ser riktigt bra ut, jag har aldrig lagt märke till det förut'.»

»Orsaken är naturligtvis kusinen,» svarade fröken Agathe sötsurt. »Bara en ungherre visar sig så ...»

»Ja, kärleken är en stor förskönare,» inföll fröken Louise svärmiskt.

»Louise, hur kan du tala så; naturligtvis säger du det af godhet, men du borde snarare uttrycka ditt ogillande.»

»Men Marta och han äro ju kusiner.»

»Skulle det gå an i utlandet?» afbröt fröken Agathe strängt. »Skulle en ung flicka och en ung man där kunna vara jämt tillsammans? Ungdomen här tar sig sådana otroliga friheter och har ingen respekt för äldre personer. Det var riktigt väl att Marta var tvungen att resa. Stackars Olga, det är en tung börda att hafva styfbarn. Gösta skall föra ett friskt lif, det har jag från säkert håll. Gösta är emellertid en ung man,» — fröken Agathe bedömde i

allmänhet unge män med ofantligt mycket mera öfverseende än unga kvinnor, — »och en ung man måste lefva med i tanke på sin framtida karriére. I hemmet är ju Gösta alltid uppmärksam och artig, då däremot Marta . . .»

En häftig vindstöt afbröt fröken Agathe, och systern skyndade bekymrad att draga schalen om hennes nacke.»Ödmjukaste tjänare,» hördes en röst bakom dem; »fröknarna ha vågat sig ut i denna storm.»

Det var assessor Bergfalk, som bad att få göra dem sällskap. I umgänget med äldre damer iakttog han alltid en viss dämpad aktningsfull höflighet.

»Här i parken vet man verkligen föga af stormen, medan man där ute på stora planen knappast kan stå på benen,» sade assessorn, i det han tog af hatten och torkade sin kala hjässa. »Nå, fröknarnas systerdotter har rest?»

»Marta är vår systers styfdotter,» sade fröken Agathe reserveradt.

»Alldeles riktigt, Björkegréns första hustru hette Wall.» Det utgjorde assessorns stolthet att hålla reda på alla människors släktskapsför-bindelser, födelsedagar och ålder; hans kamrater begagnade honom som en lefvande uppslagsbok.

»Ingeniör Wall är fröken Martas kusin,» fortfor han. »Det tyckes vara en ung man med en mycket utpräglad självkänsla. Jag hörde honom i går tala om industriella förhållanden här hemma, samt om huru det borde vara. Det var — det var — ja, jag sade honom rent ut, att vi kunde vara mycket stolta öfver livad som blifvit uträttadt här under de senaste tjugu åren.»

»Jag tror åsikterna höra till släkten,» stack fröken Agathe in.

»Jaha, fadern är gamla kassör Wall,» assessorn blef ifrig, »en gammal bråkmakare, dendär Wall. Hade i forna tider en ganska skarp penna och angrep ofta ämbetsmännen, men är numera oskadlig. Han har äfven en annan son, som i vintras skref några artiklar, hvilka väckte ett obehagligt uppseende; pläderade för proletariatets rättigheter,» assessorn uttalade dessa ord, som skulle han genom dem velat ställa sig så långt som möjligt från dessa samma proletärer. >Nå, men fröken Björkegrén har väl icke några af dessa mindre behagliga släktdrag?»

»Marta är alltid färdig till opposition,» svarade fröken Agathe bestämdt. »När min syster Olga gifte sig, var Marta redan sexton år och borde varit en förståndig ung dam, icke sant, — jag tänker på hurudana vi voro vid de åren. Men i stället var hon cn riktig barnunge, envis och så blyg att det ibland var omöjligt att få henne in, när där var främmande i familjen. Hon kunde bli blossande röd, när man talte till henne, och grät, om hon skulle ut på visiter. En gång, minns jag, blef det en stor scen, när min syster ville lägga upp hennes hår, som andra unga flickor hade det då för tiden. Hon var ett underligt skyggt barn.»

Assessorn smålog på sitt vanliga inåtvända vis, han tyckte synbarligen att det var roligt att höra sådana detaljer om unga flickor.

»Olga är emellertid mycket klok,» fortfor fröken Agathe; »hon har ett lugnt, jämnt och bestämdt sätt. Marta beundrar henne; det gör för resten de flesta människor.»>Det finns något originelt hos fröken Björke-grén, hon förefaller att vara en varm, entusiastisk natur, och likvisst verkar hon, — huru skall jag säga,» assessorn sökte efter ord, »som kyligt, rent källvatten.»

»Jag tror assessorn är på väg att förälska sig i Marta,» skämtade fröken Louise.

Assessorn log. Han hade intet emot att anses förtjust i unga, behagliga flickor.

Trots systerns protester genomdref fröken Louise att de nu vände om. Stormen hade tilltagit i häftighet, trädtopparna böjde och likasom vredo sig, när vinden högg i dem. Hafvet, som syntes mellan tallstammarna, var grönt med långa, hvitskummiga vågor. Kring alla klippor och skär stodo bränningarna som en krans af hvitt skum och ibland, när någon större våg kom, steg den upp för att strax kastas tillbaka och spruta omkring som en hvirfvel af hvitt stänk. Molnen jagade fram öfver himmelen, ömsevis skymmande solen, ömsom låtande den framträda, medan hela horisonten var en enda lång strimma af ljus, intensivt som glansdagern på en knifsegg.

När fröknarna von Rapp och assessorn kommo ut på den stora, öppna planen, grep stormen i dem och förde dem

med sig, till dess de ändtligen kommo i skydd af en veranda. Därifrån varsnade de en gestalt, som från motsatt håll af alla krafter stretade mot blåsten fram till det ställe, där de stodo. Till sin stora öfverraskning igenkände deöfverstinnan. Hon såg så upprörd ut, att båda systrarna på en gång förskräckta ropade:

»Herre Gud, hvad står på, Olga?»

Hon drog efter andan och berättade hastigt, att hon och ingeniör Wall gått ned till stranden för att se de praktfulla bränningarna. När de kommo till bron, hade Wall observerat att en stor segelslup, som tillhörde en af hans bekanta, var så illa fastgjord, att den af hvarje våg som kom, slogs mot bron. Han gick för att göra fast den, men slant på den våta bron och fick sitt ben mellan båten och brostockarna. Benet hade säkert blifvit krossadt, ty han låg nu där nere, utan att kunna röra sig. Hon bad dem gå till honom, medan hon själf gick upp till doktorn.

Fröken Louise ville genast skynda dit, men hölls tillbaka af systern. »Hvad tänker du på, Louise, du kunde ju blåsa i sjön. I alla fall måste jag då gå med dig.»

Men det kunde fröken Louise icke tillåta. Agathe kunde omöjligt stå i blåsten där nere på stranden. Slutet på öfverläggningen blef att systrarna skulle gå hem, ty Louise var öfver-tygad om att Agathe skulle förkyla sig, och Agathe var säker på att Louises nerver icke tilläto henne att se något så upprörande. De lofvade emellertid att underrätta öfversten om saken.

Assessorn hade genast begifvit sig ned till bron.»Hvad tusan gick åt henne,» mumlade han för sig själf; »den lugna, behärskade öfverstinnan, bli så där utom sig för att en liten ingeniör fått en skråma på benet.» Assessorn, som var mycket rädd om sin egen hälsa, var mycket modig, när det gällde andras. »Att hon kunde bli så där upprörd ... tänk om hon ... de ha ju varit jämt tillsammans ... Ja, sådant har man sett. . . Ue kvinnorna äro sig alla lika, lika oberäkneliga... tro dem den som vill.» Han höjde skeptiskt på axlarna.

Läkaren kunde icke genast taga reda på, om bénet var brutet, emedan det strax svullnat starkt. John blef buren hem och låg hela natten i en feberaktig dvala. Han fantiserade om en hög, ståtlig kvinna, som han förgäfves sökte nå. Hvar gång han sträckte sina armar efter henne, hejdades han af ett ungt ansikte med ett par stora, grå ögon, som undrande och förebrående sågo på honom. Den högresta kvinnan kom icke närmare, men vek ej heller undan, hon log endast ett hemlighetsfullt smålöje, som omot-ståndligt drog honom till henne just genom det gåtfulla och outgrundliga däri.

När doktorn följande dag undersökte benet, förklarade han, att det hvarken var brutet eller krossadt, det hade endast fatt en stark kontusion. Efter den ytterst smärtsamma undersökningen föll John åter i samma dvallika tillstånd.Han vaknade till hälften af att någon knackade på dörren, och han ropade stig in, i tanke att det var hotelluppasserskan, som kom med is.

När han då plötsligt såg öfverstinnans högresta gestalt vid sin säng, blef han knappast förvånad. Det var endast såsom en fortsättning af hans drömmar. Hon sade, att hon fått lof af doktorn att stanna inne blott ett ögonblick. När hon skulle gå, grep han häftigt hennes vackra hvita hand och kysste den lidelsefullt. Hon drog den icke tillbaka, utan log endast emot honom, på samma gåtfulla vis som i drömmen.

Sedan kom hon atia de följande dagarna vid samma tid.frjvVi dag i början af oktober stod gamla fru jjjsjjf, Wall i sitt kök, ifrigt sysselsatt med att tvätta upp några par fina ullstrumpor. Hon hade den fasta öfvertygelsen, att tjänstefolket förstör allt hvad det kan komma åt, och därför gjorde hon själf det mesta hon kunde i hemmet. Dessutom tog Wall mycket bättre vara på sina strumpor, när han jämt fick höra, huru mycken möda hans hustru hade med dem.

Hon afbröts i sitt arbete genom att tjänsteflickan brådskande kom ut med underrättelse att öfverstinnan Björkegrén var där och frågade, om frun tog emot.

Fru Wall strök häftigt tvållöddret af händerna; det dröjde i alla fall en stund, innan hon blef i ordning att taga emot detta ovanliga besök, och det skedde icke utan åtskilliga half-liöga anmärkningar om folk, som hade tid att löpa omkring på visiter på blanka förmiddagen.

Under tiden hade öfverstinnan stigit in i salen, där Arvid som vanligt satt vid sitt arbets-Framåt. 7bord framför ena fönstret. Arvid kände henne högst obetydligt. Ofversten och hans fru brukade vid nyårstid göra visit hos Walls, och en gång i året, någon af helgdagarna jultiden, voro Walls bjudna på middag till dem. Arvid, som icke kunde gå med på middagen, hade sålunda endast flyktigt sett öfverstinnan vid något af dessa korta besök.

Han hyste för henne ett slags förutfattad ovilja, sammansatt af kroppsarbetarens instinktlika bitterhet mot dem som lefva i öfverflöd, samt af patriotisk vrede öfver de medel, hvilka hon och mannen betjänade sig af för uppnående af det mål de sträfvade till. Martas blinda beundran för henne hade endast kommit honom att med sjuklig retlighet ännu fastare vidhålla sin en gång fattade mening.

Öfverstinnan slog sig otvunget ned vid hans bord, medan hon väntade på fru Wall, och be-gynte tala om de vackra konstfärdiga bokband hon sett i Italien. I synnerhet en firma i Florens hade gjort alldeles förtjusande arbeten, och hon skref upp dess namn och adress, så att Arvid kanske kunde skaffa sig några modeller därifrån. Mot sin vilja kände han sig anslagen af denna fina umgängeston, som framträdde på ett, så naturligt och älskvärdt vis.

Öfverstinnan stannade endast en kort stund; hon hade kommit för att bjuda herrskapet Wall på middag om torsdag. Det var bara en helt enkel familjemiddag. Hon hade träffat John,som sagt att han var ledig den dagen. Ledsamt nog hade ju Marta ännu icke kommit hem; heftnes fasters sjukdom hade blifvit svår och långvarig.

Bjudningen var så oväntad, att fru Wall icke riktigt kom sig för att svara. I alla fall kunde hon icke gifva något bestämdt löfte, innan hon hörde hvad Wall menade om saken; men öfver-stinnan förklarade, i det hon gick, att hon med säkerhet väntade dem.

»Hvad skall det här betyda?» sade fru Wall, sedan hon följt ut den ovanliga gästen. »Hon har inte förut bjudit oss på sina middagar, men det är väl för Johns skull, han är ju nu ofta där, sedan de blefvo bekanta i somras. Ja, dit har John tid att gå, men han har sällan tid att vara hemma numera; här hemma är ju också icke roligt, och ...»

»Mamma vet ju att John varit mycket upptagen med leveranserna för det franska bolagets räkning,» klippte Arvid nervöst af.

»Ja, ja, arbeta kan han,» sade fru Wall stolt, »det har han lärt sedan barndomen. Och när han får tjänsten, så . . .»

»Om han får den,» inföll Arvid häftigt. »Man vet ju hvilka åsikter, som göra sig gällande; insikter och kunskaper äro ju icke det förnämsta nu för tiden.»

»Men, Herre Gud, sådana meriter John har, omdömena i de utländska tidskrifterna, intygen från de firmor, hos hvilka han arbetat, — mankunde tacka lyckan att en sådan karl vill stanna

här; han som haft så fördelaktiga anbud----------

seså, nu har hon bränt steken därute igen; man kan då aldrig vara lugn, utan att själf sticka näsan i allt; pigorna göra aldrig annat än skada.» Fru Wall skyndade ut i köket, därifrån en misstänkt lukt af brändt trängde in.

Arvid sökte med nervös otålighet ett par pappbitar bland sakerna, som lågo på bordet. Han fick därvid tag i det papper, på hvilket öfverstinnan skrifvit den italienska adressen, och såg nyfiket på det. Hvar hade han väl sett den stilen förr?... Hvar kunde han väl hafva sett den ?... Nu visste han det. .. det var på de bref John så ofta dessa senare tider fått på morgnarna. Han såg ännu en gång noga granskande på denna fina utländska handstil, med de långt utdragna bokstäfverna ... Nej, något misstag var icke möjligt.

Nu förstod han orsaken till öfverstinnan Björkegréns besök i dag. Denna upptäckt slog som en blixt ned för honom, han kände nästan fysisk smärta däraf och drog flere gånger djupt efter andan. Hans magra händer knöto sig och han kved sakta... Denna kvinna skulle förstöra John och hans framtid. Med en sjuklings nervösa känslighet för alla intryck såg Arvid henne med nästan visionär tydlighet för sig sådan hon varit i dag: den ståtliga, ännu ungdomliga gestalten i sin moderna höstdräkt, det något långa ansiktet, med sin otvetydiga prägel af gammalras, den fina båge, i hvilken håret infattade ansiktet, de outgrundliga lugna ögonen och de

utomordentligt vackra händerna . .. John var så svag för elegans och förfining ... Och hans kraftfulla natur kom honom att med samma energi, som han använde på sitt arbete, äfven gripa efter njutning och lycka.

Genast på hösten, när John kommit hem, hade Arvid märkt att han icke var sig lik. Det var något, som på en gång helt och hållet upptog hans tankar, och tillika tycktes oroa honom. Modern hade nog haft rätt, när hon sagt att han sällan var hemma nu för tiden. Men det skulle icke fallit Arvid eller föräldrarna in att direkt fråga John om orsaken. John kunde icke tåla att någon lade sig i hvad han gjorde; han hade tidigt fått taga sig fram på egen hand, och det hade hos honom alstrat denna starka oafhängighetskänsla, som människorna ofta kalla själfkärlek. Medan han ansåg det som en naturlig sak att uppoffra en betydande del af sina inkomster för att understödja familjen, skulle det aldrig fallit honom in att för andra göra någon uppoffring af sina personliga nöjen, sina njutningar eller sin egen trefnad. Hans lif i främmande land bland främmande människor utan några af de band, med hvilka naturen knyter människorna vid hvarandra, hade ytterligare bidragit att hos honom utveckla dessa karaktersdrag. När han nu var hemma, ansåg han det som en själffal-len sak att alla rättade sig efter honom och sörjdeför hans välbefinnande. Hans vänliga, öppna, varmhjärtade personlighet gjorde också att hans egna voro fullkomligt af samma tanke.

Bröderna hade alltid varit varmt fästa vid hvarandra; skilsmässan hade icke kunnat förändra deras känslor. Johns beslut att stanna hemma hade skänkt Arvid den största glädje han någonsin erfarit. Jämte sina personliga känslor hade han ytterligare ett skäl att glädja sig häråt. Han var en lidelsefull patriot. För honom, hvilken i det dagliga lifvet så sällan kom i beröring med människorna, betydde vår språkstrid och allt det kif och den split, som följde densamma i spåren, föga. Våra landt-dagar, bibehållandet och utbildandet af vår konstitution voro de ideal, för hvilka han svärmade; med all sin ungdomliga hänförelse och tro på det goda drömde han om, huru Finland genom dessa institutioner en gång skulle blifva stort, fritt och lyckligt. Tanken härpå, hoppet att kanske själf en gång kunna arbeta med, höll honom uppe under plågorna, gaf innehåll åt de långa, ensliga dagarna samt ett mål för de flitigt bedrifna studierna. Det John hade att bjuda: två starka armar, som icke skydde att själfva taga i, intelligens och grundliga fackstudier, var just hvad som behöfdes och var så ondt om här hemma.

Och nu skulle kanske en okänd makt förstörande gripa in i Johns lif. Med sin nervöst uppdrifna fantasi anade Arvid genast i dettaokända något fientligt, som skulle leda till olycka. Han hade märkt redan på våren att John älskade Marta och hade trott sig se, att äfven John icke var henne likgiltig, huru skygg Marta än brukade vara att förråda sina känslor. Detta förhållande borde ju skänkt Arvid glädje, men i stället hade det hos honom väckt underliga, oklara känslor och tankar, för hvilka han själf blifvit förskräckt. Han hade uppbjudit hela sin energi för att jaga bort dem, hade trott sig lyckas, hade trott att de aldrig mera skulle återkomma — och i denna stund voro de åter här, starkare än någonsin . . . John kunde ju icke älska två på en gång, och om Marta vore fri, skulle han själf... nej, nej, han fick icke tänka därpå. Hela hans bräckliga gestalt skälfde.

Dessa tankar lämnade Arvid ingen ro hela dagen, och under nattens tysta timmar föreföll detta ännu namnlösa fantom honom fruktans-värdt. Medan han vred sig feberhet och sömnlös i sin säng, kom John hem. Han kom ofta sent hem nu för tiden. Det sakta knarrande ljudet, när dörren öppnades, verkade så starkt på Arvids öfverretade nerver att han velat skrika till, medan John, som på tåspetsarna smög sig genom rummet in till sig, rädd att störa brodern, icke hade någon aning om de kval denne utstod.XV.

arta kom hem en dag tidigare än hon var väntad; denna tid på året voro ång-båtsturerna redan tämligen oregelbundna. Ofverstinnan var utgången, men öfversten var hemma. Det förvånade Marta, ty eljes brukade fadern denna tid på dagen redan vara på kontoret, men han hade icke mått riktigt väl på morgonen, så att han icke orkat gå dit på vanlig tid, han skulle gå litet senare i dag. Marta blef riktigt förskräckt, när hon såg, huru affallen och blek han var; han tog äfven så vänligt emot henne och visade sig så ovanligt glad öfver hennes hemkomst, att hon blef riktigt rörd.

Han hade ännu icke ätit frukost. Marta höll honom sällskap, medan hon berättade om fasterns sjukdom. Det hade varit en mycket svår och långvarig reumatisk feber, men nu hade hon varit så återställd att Marta kunnat lämna henne.

Sedan fadern ätit, gick han. Det föreföll Marta, som skulle han haft svårt att röra sig,men hon vågade icke fråga, ty det visste hon att han icke skulle tyckt om.

Det var ändå en härlig sak att vara hemma igen. Där uppe i den lilla småstaden hade hon känt sig instängd som en fånge. Nu var hon här igen, nu skulle det stora underbara komma, som hon väntat på och drömt om i alla dessa veckor. Ilon hade mycket undrat, hvarförjohn icke skrifvit, men så hade hon tröstat sig med att han ju varit på resor samt att han afskydde brefskrifning.

Hon gick in i barnkammaren, där hon togs emot med ett högt glädjerop af lille Bengt. Alla voro så glada att återse henne, och hennes hjärta genomströmmades af en ny känsla för detta hem, det var dock härligt att äga ett hem. Hon satte sig på golfvet bredvid gossen, i det hon gaf honom en ask konfekt, som hon haft med åt honom och som hon visste att han tyckte om. Till hennes stora öfverraskning sköt barnet bort asken.

»Bengt vill inte ha, Bengt vill att syster Marta skall leka med honom ... Bengt glad att syster Marta komma hem.»

»Hvarför vill du inte ha konfekten, den tycker du ju så mycket om?» frågade Marta förvånad.

»Bengt får konfekt af farbror John, och då måste Bengt alltid gå in i barnkammaren och äta den och stanna där. Det vill Bengt inte, Bengt vill ha någon, som leker med honom ochnågon, som kommer och sitter vid hans säng om afton.»

Marta såg att det lilla ansiktet hade ett vred-gadt uttryck. »Sitter inte mamma som förr vid Bengts säng?» sade hon allt mera förvånad.

»Nej, mamma kom inte i går och inte i förgår, hon kommer aldrig mera, hon måste hålla sällskap åt farbror John. >

Marta kände ett styng af smärta. »Brukar farbror John ofta vara här?» frågade hon hastigt.

»Så ofta,» sade barnet och tilläde afund* sjukt: »Bengt tycka inte om honom, Bengt vill vara hos mamma.»

Marta steg häftigt upp. Hon lofvade gossen att sedan leka med honom, men nu måste hon gå ut. I det hon skyndade in till sig, tyckte hon att den gamla sköterskan, som satt och sydde därborta vid fönstret, smålog så besynnerligt.

Hvad betydde allt detta? John var här och kom ofta till hennes hem, ehuru hon var borta; hon hade trott honom ännu vara på resa i östra Finland. Hennes far hade en gång skrifvit och då i förbigående nämnt om det missöde John varit utsatt för i Hangö, men tillagt, att han redan varit så återställd att han en af dagarna skulle begifva sig till Karelen för den franska afTärsfirmans räkning.

Marta begynte hastigt göra sig i ordning att gå ut. De dunkla, häftiga känslor, som strömmade inpå henne, de tankar hon icke vågadetänka till slut, förfärade henne själf; hon måste få klarhet i detta. 1 första ögonblicket ämnade hon gå till Walls, men erinrade sig sedan att John aldrig var hemma denna tid på dagen, och då tjänade det ju till intet att utsätta sig för fru Walls blickar och tunga. Då Marta emellertid omöjligt kunde stanna i overksamhet hemma, beslöt hon att gå upp på konstutställningen och sedan försöka att träffa John.

Konstföreningen hade för några dagar sedan öppnat sin höstutställning. Den besöktes af de fa helsingforsare, som verkligen intressera sig för konst, och af de många konstförståndiga och konstvänner, som med hänsyn till artisters kända egenkärlek anse aga vara bättre än goda ord samt därför visa sitt konstintresse genom skarpa omdömen och högljudd klagan öfver konstens förfall. En af de taflor, som detta år ställdes ut, lät mycket tala om sig. Den var djärft och hänsynslöst målad af en helt ung konstnär, och tidningskritikerne samlade ihop alla sina nymodigaste konsttermer för att profva, om taflan höll stånd. Slutligen slogo de fast att den stod på gränsen af det tillåtna. Om taflan skulle blifva uppmärksammad i utlandet, så betydde gränsen just rågången för det genialiska. Eljes hänvisade de alla till den sant nationella andan i konstverket. Några personer, som varit i utlandet, tyckte sig spåra inverkan af den modernaste franska archaismen, men det ville de konstförståndiga alls icke höra talas om. Det här varvårt eget, var nationelt. De flesta voro så i farten att göra märkvärdiga upptäckter, att de alls icke

hade tid att njuta af taflan.

På fristunderna trängde ritskolseleverna sig i stora flockar framför alla andra åskådare. Det finns icke konstförståndigare folk än ritskolsele-ver. Målaren hade varit deras kamrat och hans framgång kastade ett stänk af konstnärsrykte äfven på dem. De kvinnliga eleverna nöpo hvarandra af idel förtjusning öfver allt det nya och moderna i taflan.

När Marta kom upp på utställningen, stod en tjock mur af åskådare framför taflan. Emedan hon icke kunde komma fram till den, vände hon sig om för att under tiden betrakta någon af de andra dukarna. I detsamma varseblef hon sin styfmor och John.

De stodo i ett hörn af rummet framför några helt obetydliga taflor, åt hvilka ingendera tycktes skänka den ringaste uppmärksamhet. Styfmoderns ansikte var vändt så att Marta kunde se det strålande leende, som upplyste detsamma, så olikt dess vanliga lugnt behärskade uttryck. John stod med ryggen åt salen, hans spänstiga gestalt var lätt framåtböjd, som om han varit helt och hållet upptagen af att lyssna till det hans granne sade honom.

Detta varade endast ett ögonblick. Ofverstin-nan varseblef Marta och en skälfning gick öfver hennes ansikte, men när hon kom fram till dottern, var det åter lugnt som vanligt. Däremotföreföll John upprörd och hans blickar undveko Martas.

Under en känsla af växande ångest önskade Marta att hon kunnat springa härifrån ... gömma sig någonstädes ... bara komma långt bort... Hvad försiggick här? Genom hennes hufvud flög lille Bengts yttranden, och hon såg åter för sig den gamla sköterskans egendomliga min. För henne stod något hotande, förfärligt, som hon förgäfves sökte undgå. Hon gick som i en dröm, hvilken tycktes hfcnne lik någon länge sedan förfluten verklighet. Hon såg John hälsa på några bekanta, hennes styfmor talade till henne, i det hon frågade om fasterns sjukdom, och själf talade Marta med någon om den nya taflan och betraktade den.

När de ändtligen gingo från utställningen, tyckte Marta att hon varit där en oändligt lång tid. Ute regnade det, och styfmodern ropade an en droska. I det de satte sig upp, vände Marta sig till John och sade:

»Jag kommer till er på eftermiddagen.»

Hon hade en förnimmelse af att hon nästan skrek dessa ord, som om de varit ett nödrop, samt att styfmodern förvånad såg på henne.

När John kom hem, fick han af fadern höra, att den tjänst han sökt, i dag blifvit besatt samt att hans medsökande fatt platsen. Denna utnämning hade skett alldeles i strid med fackmäns utlåtanden.Stämningen vid middagsbordet hos Walls var tryckt den dagen. Först gaf fru Wall sin förbittring luft i en hel rad skarpa utfall mot de maktägande, men gråten kväfde snart hennes röst och hon torkade under tystnad den ena tåren efter den andra, som rann utför hennes vissnade kind. Gamle Wall var först mycket ond, men äfven han tystnade snart. Han hade dessa senare tider varit så egendomligt tankspridd; midt under det han talade, kunde han plötsligt tystna, för att glömsk af hela omgifnin-gen sitta och stirra framför sig, uteslutande upptagen, som det tycktes, af någon plågsam tanke. Arvid, som sällan gaf sina känslor luft i ord, hade först tryckt broderns hand, men sedan suttit tyst.

John själf yttrade ironiskt, att det förmodligen fanns ett öfverflöd af arbetskraft och skicklighet här hemma, efter som man så där utan vidare försmådde personer, som vunnit erkännande och utmärkelse i utlandet.

Fadern nickade bifallande: »Ja, sannerligen jag vet någon finsk man, som nyligen vunnit ett sådant erkännande i utlandet som du.»

De åto en stund under tystnad. Men vreden steg inom John och han yttrade bittert, att han numera icke kunde anse sig äga något fädernesland. Det hade stött bort honom, här drefvo lumpna partilidelser sitt spel. Välan, han skulle söka sig ett annat... han skulle resa.När de stego upp från bordet, gick fru Wall, i det hon bar ut ett fat, förbi John och klappade honom sakta på axeln. Rörd öfver denna tysta smekning, slog han armen om moderns lif, men då var det också slut med hennes självbehärsk-ning. Hon ställde fatet ifrån sig — efteråt, när hon såg det midt i soffan, gaf hon pigan en sträng tillrättavisning — och sprang snyftande ut i köket, ty Wall afskydde att se

någon gråta — det visste hon.

Sedan fadern gått in till sig för att hvila efter middagen, och modern var sysselsatt i köket, gick John af och an i rummet; hans häftighet och förbittring stego alltjämt. Arvid, som satt i sin stol, betraktade honom under sorgsen tystnad.

»Att ha kunnat vara en sådan förbannad narr,» sade John häftigt; »gå här och vänta... och göra uppvaktningar hos senatorerna, som den vackra och lofvärda seden bjuder. Alla hade de naturligtvis ett förbindligt ord ... ingen kunde, gudbevars, framvisa sådana intyg som jag. .. och min maskin sedan, och det franska sällskapets stora pris... allt det där var ju icke blott meriter för mig, det var också en heder för mitt land — hette det då. Fan vet, hvad som sedan kom emellan.»

»Pappa hade hört, att någonting angående dina insikter i finska språket blifvit anfördt såsom skäl,» sade Arvid.— 16o —

»Finskt intyg hade jag ju, det kunde jag skaffa mig i våras, tack vare mina forna tal-öfningar med drängpojken Pekka. Jag vill inte säga att min examen var lysande, men papperet fanns där, såsom de nådiga förordningarna före-skrifva; allting beror ju numera på meriter på papperet. livad fan gör man för resten med finska på den platsen; maskinerna skötas bäst på engelska.»

»Jag tror att någon alldeles specielt beskyddade den unge mannen, som fick platsen. Hans insikter i finskan hade blifvit framställda som alldeles oundgängligt nödvändiga i detta fall. Men, John,» tilläde Arvid, »kan du ändå icke stanna hemma, du har ju fullt upp med arbete för den franska firmans räkning--------»

»Nej,» afbröt John bestämdt, »de ha stött bort mig. Hvarför stanna här, i split och kif, i små inskränkta förhållanden, när hela världen står mig öppen. Jag reser med det snaraste.» Öfver det energiska ansiktet låg ett uttryck af vrede och förakt.

Arvid svarade intet. Han tänkte sorgsen på huru dystra och enahanda dagarna skulle blifva för honom; John hade fört med sig en frisk fläkt af lif och rastlös verksamhet.

»Hvad skall Marta säga?» inföll han plötsligt, gripen af en ny tanke.

John ryckte till, hans ansikte öfvergöts af rodnad och han vände sig bort för att undgå de skarpa, forskande ögonen.»Jag har glömt att säga dig,» sade han brådskande, »att Marta har kommit hem; jag träffade henne uppe på konstutställningen, och hon lof-vade hälsa på dig på eftermiddagen. Men jag får lof att gå nu.» John tog hastigt sin hatt och borstade af den; »jag har mycket att uträtta. »

»Kommer du hem till kvällen?»

»Det vet jag inte, kan ingenting lofva bc-stämdt.» John var redan ute i tamburen.artas namn hade hos John återväckt minnet af förmiddagens möte och därmed äfven alla de samvetskval han hittills lyckats nedtysta. Passionen hade helt och hållet gripit honom, han hade helt öfverlämnat sig åt den sällhet han erfor af att dag efter dag se öfverstinnan Björkegrén och vistas i hennes närhet. Han insöp den berusande atmosfär af förfining, som tycktes omgifva henne, han beundrade hennes smidiga intelligens, som snabbt uppfattade hvarje tanke, och det som kanske mest tilltalade hans naturell, var ett omärkligt, likasom doldt motstånd, hon gaf af sin ynnest endast så mycket hon själf ville; det eggade honom och gjorde att han hvarje gång fann henne ny, likasom ett outforskadt land.

Hans växlingsrika lif hade hos honom utbildat förmågan att sorglös taga dagen sådan den kom. Då han först återsåg öfverstinnan och hängaf sig åt nöjet af hennes sällskap, hade han lugnat sig själf med att det var något,som alls icke hade att skaffa med hans förhållande till Marta, men när han icke mera kunde dölja för sig själf, att Martas bild dag för dag allt mera plånades ut, öfverlämnade han sig åt en obestämd förhoppning att händelserna i alla fall skulle genom någon lycklig tillfällighet taga en gynnsam vändning. När han reflekterade öfver saken, sade hans förnuft honom, att om han icke mera kunde älska Marta, var detta ett förhållande som var ohjälpligt, och hans hederskänsla manade honom att ärligt säga henne det, men hans afsky för allt lidande och en

hos de flesta människor inneboende önskan att framstå från sin fördelaktigaste sida, kom honom att ständigt uppskjuta med detta obehagliga af-görande. Sedan grep honom lidelsen så, att han icke mera reflekterade öfver rätt och orätt; hans varmblodiga natur kräfde lycka af lifvet.

Emedan öfverste Björkegrén hela hösten jämt varit illamående och sjuk och följaktligen varit oftare hemma än vanligt, hade öfverstinnan och John sällan på förhand kunnat öfverens-komma, när de skulle träffas. Vanligtvis skref öfverstinnan hvarje morgon för att låta honom veta, hvilken tid på dagen de kunde vara mest ostörda, och glömmande allt öfrigt väntade John endast på denna korta stund af sällhet. Men nu hade plötsligt afgörandets stund kommit. Det lilla ansiktet med de undrande, stora grå ögonen hade plötsligt stått för honom där uppe på utställningen med enanklagelse, hvilken det nu mera var omöjligt att slå ifrån sig.

John dref i höstskymningen längs gatorna, utan att lasta sig vid hvart han gick, med händerna nedstuckna i paletåfickorna och ett djupt veck mellan ögonbrynen. Han hade skyndat ut för att icke träffa Marta; han måste fatta ett beslut, innan han återsåg henne. Den orättvisa, han varit utsatt för vid tjänstens besättande, stegrade ytterligare hans förbittring.

Han erinrade sig plötsligt att han kanske denna tid på eftermiddagen kunde träffa öfverst-innan ensam och styrde hastigt sina steg till hennes bostad, i det han erfor något af ett barns önskan att blifva tröstad.

Ofverstinnan var verkligen ensam hemma. När han kom in i förmaket, fann han henne half-liggande på schäslongen. Skymningen besitter, såsom nattens budbärarinna, hemligheten att samla dagens splittrade känslor och hugskott till hela stämningar, stora önskningar och passioner. I det John kom fram till henne, voro alla hans afsikter att fatta ett afgörande beslut glömda och han låg på knä, öfverhöljande denna fina, vackra hand med brännande kyssar . . .

Under tiden hade Marta gått till Walls. Efter mötet på utställningen hade hon varit i den häftigaste oro; aningar och tankar, som förfärade henne själf, som hon icke vågade tänka till slut, trängde sig på henne. Och då intet faktum fanns att taga vara på, fyllde dessa fan-tom hennes inbillning så att hon icke mera visste, hvad som var verklighet. Hon hade läst den nyaste skönlitteraturen och var icke okunnigt oskuldsfull.

När Marta kom till Walls, hade John redan gått ut. Hon kände en stickande smärta, när hon hörde att han icke var hemma, han visste ju dock att hon skulle komma.

Fru Wall, som tog emot henne, var mycket orolig och frågade genast, om Marta mött sin morbror. Han hade nyss gått ut, i det han förefallit så ovanligt upprörd; under flere dagar hade han alls icke varit sig lik. Så talade hon om, att John icke fått tjänsten och gaf sin bitterhet däröfver luft; hon var så helt och hållet upptagen af sina egna angelägenheter att hon icke gaf akt på Martas oro.

Arvid visade oförställdt sin glädje öfver att Marta åter var hemma. Medan modern talade, iakttog han att Marta säkert blifvit vackrare under sommaren, hennes ansikte hade fått ett själfullare uttryck och hennes dräkt hade en liten anstrykning af koketteri. Han kände under hjärtklappning att den forna kamraten var en ung flicka, och när hon kom nära, insöp han med vällust den kryddlika doften af två röda nejlikor, som hon bar vid bröstet.

När fru Wall gått ut i köket för att räkna ut kläderna till morgondagens byke, sutto Arvid och Marta ett ögonblick tysta, båda försjunkna i sina egna tankar.»Hvar är John?» frågade Marta plötsligt.

Arvid såg forskande på henne, och hon rodnade häftigt. Hon kände med ens att hennes hemlighet låg där blottad för Arvids skarpa blick.

»Han sade att han hade affärer,» svarade Arvid. »Kanhända kommer han hem om en stund,» tilläde han dröjande; han trodde det icke själf, men måste säga något, när Marta såg så olycklig ut.

Marta tog hastigt en bok från bordet och begynte se på planscherna. Hon var glad att för ett ögonblick dölja sitt ansikte bakom den.

De talade om sommaren och Marta berättade om sin resa upp till den lilla kuststaden, men det var icke med den

forna förtroligheten, hvardera tycktes tänka på något annat än det som blef uttaladt. Slutligen, när den stora gammaldags klockan slog nio, steg Marta upp.

»Jag tror inte att John kommer hem till teet,» sade hon.

»Ja, det händer nog,» var allt hvad Arvid kunde svara vid tanken på huru sällan John varit hemma dessa senaste tider. »Men kan du icke stanna ändå?» skyndade han sig att tillägga, när Marta gjorde sig i ordning att gå.

»Nej, nej,» hon räckte honom häftigt handen till afsked; hon hade erinrat sig lille Bengts yttrande; kanske John var där hemma.

När hon kom hem, fann hon föräldrarna ifrigt samtalande. Fadern hade fått underrättelse om sin utnämning till öfverdirektör ochgick nu belåten af och an i förmaket, i det han med sin hustru talade om några förändringar, som de borde göra i våningen.

Marta observerade noga styfmodern, i dennas ansikte fanns ett nytt drag, som Marta icke kände till. Hon kunde icke så noga göra sig reda för livad det var, det föreföll som en blandning af oro och lycka.

Marta förmådde icke sitta kvar här inne. Hon sade, att hon var trött efter resan och gick in till sig. Hon kände sig så gränslöst olycklig, hotad af något okändt förfärligt, som ödeläggande skulle gripa in i hennes lif.^yxy1>
)vv(OOwwwvövS

''^/'^/'v^/v\/v'\ /v\/VNi VS/vN/VN/v\ ^NA/VN /VA Ay\ <\»"\

XVII.

följande morgon gick John åter tidigt ut. Han ville icke träffa Marta, innan han fattat något beslut. Han hade verkligen för den franska firmans räkning några affärer, som upptogo hans förmiddag, sedan sände han bud hem att de icke skulle vänta honom till middagen, och åt middag på ett värdshus ensam, i det han ängsligt undvek de bord, vid hvilka något bekant ansikte syntes.

Han hade ätit middag sent, så att det redan begynte skymma, då han slutat. När han gick in i kaféet för att röka en cigarr, fick han tag i dagens tidning, som han först likgiltigt såg i, då hans ögon plötsligt föllo på notisen om öfver-ste Björkegréns utnämning. Under de veckor han behärskats af lidelsen tycktes hans energi öfvergifvit honom. Denna tidningsnotis, som han för säkerhets skull läste två gånger, verkade som en elektrisk stöt: han måste handla. Inom ett ögonblick hade han klart för sig, att hanskulle resa och öfverstinnan med honom. Därmed voro alla svårigheter afklippta. Han skulle skrifva till Marta. Han kände ledsnad öfver att förorsaka henne sorg, men det var ett oåterkalleligt faktum att deras gamla förhållande aldrig kunde återknytas, det skulle endast gjort dem båda olyckliga och då var det bäst att göra slut på det med ens. Och Martas bild bleknade bort vid tanken på att han ju hade hela världen öppen för sig. Hans starka armar skulle där borta bygga upp framtiden för den han älskade, skydda henne för hvarje obehag, bära henne öfver hvarje möda; som två fria människor skulle de skapa sin egen lycka, så långt borta att aldrig ett ljud från det förflutna, som de för alltid lämnade bakom sig, störande skulle gripa in i deras lif.

Nu skulle Olga visa att hon verkligen älskade honom. I hans karakter fanns en viss dold misstro till människorna; grunden därtill hade blifvit lagd redan i uppväxtåren, då genom hans fars ruinerade affärer familjens sociala ställning plötsligt blifvit förändrad; härtill hade, under hans eget rastlösa arbete att bryta sig en bana, kommit den självgjorde mannens instinktlika afvoghet mot dem, som från födseln äga allt det han själf oaflåtligt fått kämpa för. Om hon skulle följa honom i det ögonblick, då hon själf fått sina önskningar uppfyllda, då hennes man nått den af henne så mycket eftersträfvade värdigheten, så fanns för honom icke mera något tvifvel.

Framåt.

8Då skulle de vinna lyckan hel, gripa dess gyllene frukt med båda händer.

Han steg hastigt upp, lämnade kaféet och gick till Björkegréns.

Ofverstinnan satt i förmaket med lille Bengt, hvilken betraktade bilderna i en bok, som han lagt på moderns knä.

Lampan hade redan blif-vit tänd därinne, dess sken föll öfver den vackra grupp, som bildades af den ståtliga kvinnan och det lilla ljushåriga barnet, och John stannade ett ögonblick på tröskeln, ofrivilligt hejdad af denna syn.

Ofverstinnan lade bort den tidning hon höll i handen, för att hälsa på den inträdande. Hennes ansikte hade ett skimmer af belåtenhet, tidningens hela innehåll tycktes för henne koncen-treradt i notisen om mannens utnämning. Nar John kom fram till henne, märkte hon att han var mycket upprörd, och i och med detsamma visste hon att hon nu stod inför ett afgörande; den viljestarka kvinnan erfor en plötslig fruktan såsom för något, som var starkare än hon själf.

Hon ville skicka bort Bengt, men gossen vägrade att gå, han knöt endast hotande sina små händer mot John.

Modern gaf honom en ovanligt sträng tillrättavisning och förde honom in i barnkammaren. Medan hon kufvade barnets vilja, hade hon återvunnit något af sin vanliga själfbehärskning.

John gick häftigt af och an. Han begynte tala om sin afsikt att resa, emedan han blifvitförbigången vid besättande af tjänsten. Han ansträngde sig att tala lugnt och lidelsefritt såsom om en redan afgjord sak. Öfverstinnan hade satt sig ned på schäslongen. Den stora lampskärmen dämpade ljuset så att John icke kunde se uttrycket i hennes ansikte, som var nedåtböjdt; han såg endast gestaltens vackra linier och hufvudets fina form, som tecknade sig i silhuett mot den ljusa aftonhimmelen genom fönstret, och så låg han med ens på knä framför henne. — Han bad henne följa med . . . han kunde icke mera lefva utan henne . . . världen stod dem öppen ... de skulle resa till Frankrike, till Amerika, hvart hon ville ... så långt att aldrig någon erinring om det förflutna skulle nå dem. — Det låg något barnsligt hjälplöst öfver denne starke man, som så helt och hållet gaf sig i en enda känslas våld.

Öfverstinnans hand for darrande öfver det nedböjda hufvudet framför henne. Hon hade från barndomen blifvit lärd och hela sitt lif varit van att behärska sig, att räkna med det praktiska lifvets faktorer. I det ögonblick hon kände att lidelsen hotade att äfven föra henne med sig, grep hon instinktmässigt efter detta gamla stöd, likasom vår hand mekaniskt utför invanda rörelser. Hon svarade med låg, men bestämd röst, att de icke borde öfverila sig .. . allt var ju icke förloradt ... de kunde ju vänta här hemma och se tiden an . . . deras förhållande skulle fortfarande . . .John sprang häftigt upp, ansiktet, som han vände mot det matta ljuset var blodrödt. Det våldsamma i hans natur bröt häftigt fram, han tycktes knappast veta hvad han gjorde. Detta förslag af en kvinna, som han ställt högre än allt annat i världen, denna ljumhet, denna half-het, hade på det djupaste kränkt honom. Han ryckte till sig tidningen från bordet, och i det han pekade på notisen, som han nyss läst, stötte han fram:

»Ja, jag förstår, det är omöjligt att lämna allt det här . . . hvad skulle världen säga ... i hemlighet kan jag vara god nog och till tids-fördrif. . .»

De stodo som två skilda slag af människor gent emot hvarandra, två samhällsklasser, af hvilka den ena aldrig fullt skall förstå den andra. Hon, med den gamla familjens led efter led ned-ärfda fördomar mot kroppsarbetaren och med den starka instinkten att till hvarje pris framför allt bevara det yttre skenet; han, mannen, som brutit sin bana, oberoende af de traditioner och förhållanden, i hvilka han föddes, och som gått sin egen väg. Han hade bjudit allt, hela den framtid han visste sig mäktig att skapa och blef i gengäld lofvad -— en allmosa. Det finaste i hans känsla hade blifvit utsatt för våld, det var ohjälpligt förstördt, förbrändt.

»Jag skulle stanna här för att krypa, hyckla, kanske dela.. . har det icke redan varit nog af falskhet och förställning!... Nej, fru öfverstinna,därtill är jag ändå för god!» Han fick knappast fram orden. Ögonblicket därefter hörde hon, huru dörren i tamburen stängdes efter honom.

Hvad hade hon väl gjort! Den viljestarka kvinnan satt nedlutad öfver bordet och grät som ett barn. Först när hon såg spillrorna af det hon brutit sönder, förstod hon, hvilket värde det ägt för henne. Först i detta ögonblick förstod hon, huru högt hon älskade John. Och hade hon icke just älskat honom för hans fullblodiga naturs kraf på allt eller intet, just därför att han icke, som de flesta andra, lät sig bindas af hänsyn. Hon, som hela sitt lif varit fängslad af otaliga band af fördomar och god ton, af ett ändamålslöst lifs tallösa bagateller, kände nu all den undertryckta kraften i sin natur svälla fram i denna mäktiga känsla.

Hennes kärlek stod där som en sent utvecklad blomma med den säregna prakt, som en sådan försenad ensam blomma stundom äger, och hon berusades själf af dess fägring.

Hos hvarje kvinna finnes innerst en kärlek till självfva kärleken. Hon skall någon gång, vore det än blott för en kort sekund, drömma om att oberoende af alla hänsyn gifva sig helt i dess våld.

Öfverstinnan lyfte hastigt upp hufvudet. Det skedda kunde väl göras godt igen. Hon var så van vid kompromisser, att hon icke tviflade på att det skulle lyckas. Hon steg upp, i det hon flyttade lampan till det lilla skrifbordet, som,öfverfylldt af småsaker, stod i ett hörn af rummet och hade utseende af att sällan begagnas.

Hon satte sig ned och begynte skrifva. Det första papperet ref hon sönder, men sedan skref hon hastigt, likasom rädd att återtaga något, om hon begynte öfverväga. För första gången i sitt lif gaf hon sin känsla utan förbehåll; hon kunde icke lefva utan John, hon kunde icke tänka sig framtiden utan honom, hon skulle följa honom, utan att låta sig binda af några hänsyn eller band.

Hon hade knappast slutat sin skrifning, när hon hörde någon gå i tamburen. Den som kommit, hade öppnat dörren utan att ringa på; det var således hennes man. I det hon hörde hans steg i salongen, kastade hon hastigt brefvet i skrifbordslådan samt vände sig mot den inträdande. Kanhända var det under inflytande af något skuldmedvetande hon nu fäste sig vid, huru blek och sjuk mannen såg ut, när han kom fram till skrifbordet och ljuset föll öfver hans ansikte. Det var en gammal, bruten man, som stod här framför henne.

»Är du sjuk?» frågade hon, i det hennes vrede öfver att hafva blifvit störd utbyttes till ett slags medlidande.

Hans matta ögon uttryckte den glädje han erfor öfver att hon frågade efter hans befinnande, — det hade icke skett på länge.

Han försäkrade, att han nu åter mådde väl, men för en liten stund sedan hade hanpå gatan öfverfallits af sin vanliga hjärtklappning, denna gång så häftigt att han varit tvungen att sätta sig ned på en bänk i esplanaden och sedan taga en droska för att komma hem ... Men det var ju icke farligt, det var ju bara nervöst, sade läkaren... Han talade med en viss gammalmansrädsla, som egendomligt stack af mot hans forna sätt att strida emot sjukdomen och dölja den.

Han var tacksam för hustruns deltagande och tryckte en kyss på hennes hand. Han påminte henne om att de voro bortbjudna i kväll; hon kom väl ihåg det? För en stund sedan hade han trott, att han icke skulle orka gå, men nu kände han sig helt rask, alldeles som vanligt igen. Visst skulle de gå. Så kunde de taga emot släktens lyckönskningar till utnämningen.

När mannen gick in till sig, stack öfvcrst-innan hastigt brefvet till John i ett kuvert och skref utanskriften. Hon ringde på jungfrun, soni fick tillsägelse att gå efter ett stadsbud. Sedan hon själf lämnat brefvet i stadsbudets händer, gick hon in i sitt rum för att kläda sig.jn^Skckså denna eftermiddag hade Marta gått till Walls. Hon hade suttit där med all sin uppmärksamhet koncentrerad i hörseln för att lyssna efter Johns välkända steg i trapporna. Hon hade läst högt för Arvid utan att veta, hvad det var hon läste, och för hvarje gång det gammalmodiga vägguret slog, kommo slagen såsom ekot af en sviken förhoppning. Slutligen, vid den tid hon vanligtvis gick hem, sade hon äfven nu farväl, och vid åsynen af det sorgsna lilla ansiktet hade Arvid icke mod att upprepa sin vanliga fråga, om hon icke ville stanna kvar till teet. Äfven fru Wall hade gått omkring orolig och förstämd; hon kunde icke begripa, hvarför hennes man icke varit hemma på hela eftermiddagen.

När Marta gick utför trapporna, mötte hon ett stadsbud.

»Månne här bor en ingeniör... hvad hette han nu igen?.. . Jo, Wall var det,» sade mannen, i det han visade fram utanskriften på ett bref.Marta hade ögonblickligen känt igen sin styfmors handstil 'på brefvet.

»Gif mig det,» sade hon hastigt. »Han bor där uppe, och jag skall i alla fall gå upp igen efter något, som jag glömt.»

När mannen gått, granskade Marta brefvet. Det var styfmoderns stil, något misstag var icke möjligt, den var

alldeles olik handstilarna här hemma.

Hon stod tvekande ett ögonblick och vägde brefvet i handen ... Det var ju stöld, det här ... Kanske skulle hon gå upp tillbaka och lämna brefvet där... då hade ju intet ondt skett... Det skulle helt säkert vara det rätta, vara hennes plikt... Nej, nej, det förhatliga ordet plikt betecknade ju alltid det som var ofördelaktigt för henne själf, det som kom henne att lida, så hade det ju alltid varit... nu hade hon detta bref, nu skulle hon få klarhet i denna sak, hon kunde icke längre uthärda denna ovisshet. — Och hon stack beslutsamt brefvet i fickan och skyndade bort.

När hon kom hem, hade föräldrarna redan gått. I salongen fann hon Gösta, som med ett ljus i handen noga granskade sin toalett framför en af de stora speglarna. Han var klädd i frack och hvit halsduk, färdig att gå på en soaré.

»Är du inte bortbjuden med de andra?» sade han förvånad, när Marta kom in. »Det ärju tråkigt för dig att stanna ensam hemma. Han knöt smågnolande om halsduken.

Andtligen var han färdig. »Adjö med dig, syster lilla!»

Marta tog ljuset, som han lämnat på spegelbordet, och skyndade in till sig.

Hon drog upp brefvet ur fickan. Det låg i hennes skälfvande hand, hon såg tvekande på det. Det var första gången hon begick en låghet ... Så bröt hon det.

Hon måste läsa det två gånger för att förstå dess innehåll.

Det var en glödande kärleksbikt, som kastade undan alla hänsyn.

Marta slog händerna för ansiktet och kved sakta. I första ögonblicket kunde hon icke tänka, hon satt orörlig, som bedöfvad. Smärtan hade kommit för häftigt, för brutalt, för att hon genast skulle kunnat uppfatta styrkan af det slag, som träffat henne.

Slutligen uthärdade hon icke mera att sitta stilla i sitt rum, utan smög sig ut i den mörka salongen, där hon rastlöst begynte gå af och an. Husjungfrun, som hörde stegen, kom in och frågade, om icke lampan skulle tändas, eftersom fröken redan var hemma. Så tände hon lampan, och genom den röda skärmen af siden och spetsar trängde ett matt sken, som kom föremålen i rummet att se ut som underliga, fantastiska, rödskimrande skuggor af dem själfva.Marta tog åter upp brefvet för att än en gång läsa det. Hon hade hela tiden känslan af att det som stod här, dock icke kunde vara sant, samt stirrade på orden, likasom i förhoppning att de skulle utbytas mot andra.

Medan hon stod med brefvet i handen, ringde klockan i tamburen. Hvem kunde väl komma denna tid på kvällen ? Hon stack hastigt brefvet i fickan, i det hon ett ögonblick fantiserade om att det var John, som kom, samt att allt ännu skulle bli som förr, blott hon fick tala med honom. Hon gaf till ett litet utrop, när hennes morbror Wall trädde in.

Han brukade aldrig komma till dem, utom när han var bjuden. Förhållandet mellan honom och öfversten hade denna tid varit ännu mera spändt än förut.

»Björkegrén är icke hemma, hörde jag,» sade han, i det han hälsade på Marta.

»Nej, men vill morbror ändå inte sitta ned?»

Han satte sig på en af de låga taburetterna vid bordet.

»Kunde tro det,» mumlade han och vred sig oroligt på stolen; »skulle eljes fått gratulera till utnämningen; bra plats och god lön för arbetet.» Han småskrattade satiriskt.

Han knäppte nervöst upp öfverrocken, som om han haft för varmt, men knäppte sedan strax till den. »Ja, då får jag lof att komma tillbaka i morgon bittida. Hvilken tid stiger han upp? Inte före nio, säger du. Är det riktigtsäkert att jag då kan träffa honom ? Jag måste nödvändigt träffa honom, innan han går ut på morgonen.»

Han satt tyst ett ögonblick. »Vet du, Marta,» sade han plötsligt, »nu kan jag förstå, huru Judas kunde förråda Kristus för trettio silfverpennin-gar... Förut har jag alltid tyckt att pengar var något så lumpet, att historien inte

kunde vara sann.»

Marta såg förskräckt på honom. Hvad betydde detta, höll han på att mista förståndet? Hans tal var ju alldeles osammanhängande.

»Vill du ge mig ett glas vatten, Marta,» sade han, i det han steg upp, »så skall jag gå sedan.»

Marta förde honom in i faderns rum. Det var alltid noggrant städadt, hvarje sak på sin plats; öfversten var petigt ordentlig och kunde icke tåla den minsta oordning. Vattenkaraffinen stod på sitt bord, nyss påfylld med friskt vatten. I det Wall slog i åt sig ett glas, darrade hans hand, så att han spillde en del på den blankpolerade bordskifvan. Marta drog skyndsamt upp sin näsduk för att torka bort det.

»Är morbror sjuk?» frågade hon orolig. Han föreföll så besynnerlig.

Han stirrade tyst framför sig, som om han icke hört frågan. Slutligen drog han en djup suck, klappade Marta på axeln och sade vekt:

»Barn lilla, glöm aldrig det du drömmer bäst och varmast i ungdomen, för det finns ickeett sannare ord än den store skaldens, att vi själfva äro af samma tyg som våra drömmar.»

Ilan räckte henne hastigt handen, slog upp sin slitna paletåkrage och gick med en anmärkning om att det regnade där ute.

När Marta följde honom ut i tamburen och stängde dörren, såg hon ännu en gång efter den långa, litet böjda gestalten, som långsamt gick nedför trappan. Hon tyckte sig aldrig förr ha sett en rygg så uttrycka sorg, svikna illusioner och brustet hopp.

Hennes egen sorg, som morbroderns besök för ett ögonblick kommit henne att glömma, trängde sig åter fram med fördubblad styrka. Hatet spirade upp, hat mot denna styfmor, ty instinktlikt sköt Marta hela skulden öfver på henne. Utan att tänka en tanke till slut, utan att göra upp någon bestämd plan för sitt handlingssätt, kände hon endast att hon i brefvet ägde ett fruktansvärdt vapen; det skulle skaffa henne hämnd. Hvarje vek, öm känsla hos henne tycktes förstummad. Hon skulle skaffa sig rätt, hon skulle hämnas.

Huru länge hon vandrat af och an i det stora, halfskumma rummet, visste hon icke själf. Hon väcktes till medvetande om den yttre världen, genom att hon hörde röster i tamburen. Det var föräldrarna, som kommo hem. Hon hörde fadern uttrycka sin belåtenhet öfver att vara hemma i så god tid, emedan han kände sig litet trött. Marta släckte hastigt lampan ochsmög sig in i sitt rum. Det hade varit omöjligt för henne att se styfmodern nu.

Hon reglade sin dörr och började mekaniskt kläda af sig. Ehuru hon kunde se för sig hvarje rad, hvarje bokstaf af detta förfärliga bref, ville hon likvisst än en gång läsa igenom det. Hon sökte det förgäfves, det fanns icke i klädnings-fickan. Hvar kunde det vara? — Säkert hade hon glömt det kvar i salongen. Hon kunde emellertid icke komma dit, utan att i korridoren gå förbi styfmoderns rum, och dörren till detsamma stod alltid öppen om natten. Hon beslöt att låta brefvet vara till i morgon bittida, då skulle hon leta rätt på det, innan jungfrun ännu kommit in för att städa. Det var god tid till dess; hon var i alla fall säker på att icke kunna sofva.

Men ungdomen och tröttheten efter alla de häftiga själsrörelserna gjorde emellertid, att Marta föll i en tung drömlös sömn.XIX.

Mär Marta på kvällen lämnat Arvid, satt lian några ögonblick orörlig, behärskad af en enda tanke.

»Hon älskar honom,» mumlade han upprepade gånger för sig själf.

Han lutade hufvudet mot sin arm ned öfver bordet och grät lidelsefullt och bittert öfver det en grym natur nekat honom att själf någonsin cftersträfva.

Ja, naturen var grym, planlös, förfärlig! Den hade icke hos honom kväft drömmar, längtan, lidelse, men den hade gjutit alla dessa känslor i en liten vanmäktig, förkrympt kropp. Han älskade Marta, han älskade hennes själ och kropp, han älskade henne just sådan han ständigt hade henne framför sig: hennes mjuka ljusa hår, öfver hvil-kct

han ibland, medan hon läste för honom, brukade låta sin hand glida som på lek; hennes stora ärliga grå ögon, hennes smärta flickgestalt och till och med hennes litet haltande gång; genom den hade hon ju stått honom närmare, hade han alltid tyckt.I första ögonblicket, när han fått visshet om att Marta älskade John, hade han oaktadt smärtan däröfver tillika erfarit en vild glädje. Nu skulle Marta lida samma kval som han själf, ty hade John besvarat hennes känslor, skulle han icke gått bort både i går och i dag; han undvek ju henne, det syntes tydligt. Men i nästa minut blygdes Arvid. Älskade han icke Marta högre än sig själf, skulle han icke söka skydda henne för lidande?

Han satt länge stilla med hufvudet nedlutadt öfver armen, så stilla att modern, som en gång kom in utan att han märkte det, trodde att han sof och sakta smög sig ut igen.

Slutligen hörde han någon komma in från tamburen. När han såg upp, varseblef han John, som ville skynda förbi in till sig, men Arvid hejdade honom.

»Marta har varit här hela eftermiddagen både i går och i dag; hon ville träffa dig. Jag är säker på att hon var bedröfvad öfver att du cj var hemma, nu som förr,» sade han, i det hans röst darrade litet.

John vände sig mot brodern; hans ansikte hade ett vredgadt uttryck. »Å — kvinnorna äro sig alla lika, de mena ändå aldrig ärligt,» sade han häftigt, i det han gick in i sitt rum.

Arvid satt åter en stund försjunken i tankar. — Nej, så här kunde det icke fortgå; det var ju Martas lycka det gällde.Han brukade i allmänhet sällan röra sig; kryckorna stodo för det mesta obegagnade, emedan rörelse förorsakade honom plågor. Nu tog han dem försiktigt under armarna och gick långsamt och under ett svagt stönande tvärs öfver golfvet till broderns rum. Han knackade på och blef insläppt, i det dörren åter häftigt stängdes efter honom.

När modern om en stund kom in, blef hon förskräckt öfver att icke finna Arvid på den vanliga platsen. Hon ville se till, om han var hos John, men hejdade sig, när hon hörde röster därinne. När John sålunda stängde sin dörr, visste hon att han ville vara i fred.

Hon tog fram skjortorna, som skulle lagas, och satte sig tätt invid lampan för att se. Hon hörde, huru rösterna därinne höjdes och sänktes likasom vågslag, när vinden kommer stötvis.

Hvad var det väl, som försiggick här omkring henne? Något var det, som hon icke skulle få veta. Med häftig förtrytelse tänkte hon på, att hon alltid skulle hållas utanför allt. Också John hade dessa sista dagar alls icke varit densamme som förr . .. men, herre gud, det var ändå icke att undra på, om John varit ond, så som han blifvit behandlad nu vid tjänstens besättande. Vid tanken på John veknade hon allt mera. Han hade ju alltid något vänligt, godmodigt skämtsamt ord, som försonade henne med det dagliga lifvets otaliga små missöden. Till lynne och gestalt var sonen nu så lik Wall,när denne var ung. John var på samma gång hennes älsklingsbarn och afbilden af hennes ungdoms älskade.

När hon tänkte på Wall, blef hon på nytt orolig. Han hade i flera dagar gått och rufvat öfver något, som hon äfven skulle hållas i okunnighet om, men det tänkte hon icke längre tilllåta. Hade ej en hustru rättighet att dela sin mans bekymmer?... Och med all den liflig-het och känslans glöd, som hvarken åren eller bekymren förmått dämpa eller släcka, ömsom harmades, ömsom veknade gamla fru Wall, medan hon höll upp de slitna skjortorna tätt under sina svagsynta ögon i det de utarbetade händerna rastlöst förde nålen.

Hon såg på klockan, det var redan sent; deras vanliga tetimme var länge sedan förbi. lin gång hade hon knackat på Johns dörr och ropat att maten stod på bordet, men hade endast fått ett kort tack till svar genom den stängda dörren. Och hvar kunde väl Wall dröja? Hon var nästan öfvertygad om att något händt honom och begynte fundera på att taga tjänsteflickan med och gå ut att söka honom. För tredje gången bar hon tekannan tillbaka i köket; i sin otålighet hade hon tagit in den, emedan hon trott sig höra steg ute i trappan.

Ändtligen kom mannen. När hon såg honom välbehållen träda in, kände hon sig mycket glad, ehuru hon icke ansåg nödigt att säga något, men när han ställde sitt våta paraply på mattan,fick han en häftig förebråelse. Man

ville då tyst flytta det till en annan plats, men hon tog det och bar själf ut det i köket.

»livar äro gossarne?» frågade Wall, när hon kom tillbaka med tekannan.

»Därinne,» fru Wall gjorde cn stel åtbörd med hufvudet.

»Ska de inte ha te?»

»Jag vet inte-------»

Efter några minuters tystnad var det emellertid slut med hennes tålamod, och hon utbrast upprörd:

»Jag får ju aldrig veta något, jag skall ju hållas utanför allt. Att laga maten och hålla era kläder hela och rena, kan jag vara god nog till, men eljes tro ni att jag ingenting begriper. Ändå är icke en kvinnas råd alltid att förakta, och i min ungdom, skall jag säga, ansågs jag icke för dum, minsann; så lastgammal är jag väl heller inte ännu, att jag rakt tappat förståndet... Jag är säker på att något ledsamt händt John, det kan icke bara vara det som hände med tjänsten. Förr, när han var liten, skulle mamma alltid trösta och veta bot för allting. Den gången han nästan krossade pekfingret, måste jag ju sitta och hålla hans friska hand i min, tills han somnade, fastän han redan var stora gossen då ... Ja, nog har han ändå alltid hållit af sin mor,» den häftiga rösten veknade. »Och en klok karl är han, det är säkert,» kom det med ett stolt tonfall.»Men, Ludvig,» rösten blef åter förebrående, »du går också här och funderar på något obehagligt. Tror du att jag inte märkt det hela denna tid? Så gamla äro mina ögon ännu inte att de ej skulle se, om en människa är glad eller sorgsen; har du någonsin kunnat dölja någonting för mig?»

I mannens ansikte låg något af uttrycket hos ett plågadt djur, som förgäfves söker dölja sig. Han undgick emellertid att svara, genom att dörren till Johns rum öppnades och Arvid kom ut, livarefter dörren åter hastigt stängdes. Sedan Arvid pustat ut några ögonblick efter ansträngningen, sade han på sitt korta vis:

»John tänker resa i morgon.»

Pä moderns utrop, att resdagen ju ännu icke varit bestämd och att John haft för afsikt att stanna ännu någon tid, svarade Arvid att John fattat detta beslut nu. Han ville ju resa i alla fall, då han icke fått tjänsten här hemma, och skulle därför fara med båten i morgon från Hangö till Hull.

Modern såg misstrogen på Arvid; det anförda var icke orsaken till denna snabba aiiärd. Däremot föreföll det, som skulle fadern erfarit något slags lättnad vid underrättelsen om afresan.

»Bra att ungt folk fattar raska beslut,» sade han gillande.

I detsamma kom John ut och satte sig vid bordet men ville icke ha te. »Arvid har väl talat om det?» sade han.De talade litet om resan och Johns planer för den närmaste framtiden. Plötsligt kom modern ihåg, att Johns skjortor ännu icke voro strukna samt att hon nödvändigt måste se igenom hans öfriga linne, men han lugnade henne med att kläderna i alla fall skulle sändas efteråt; själf ville han endast taga med det allra nödvändigaste.

Ingen kom sig egentligen för att yttra något. Modern torkade då och då en tår, i det hon förde plagget, som hon lagade, upp till ögonen. I sådana stunder före en lång skilsmässa tränger sig minnet af det goda, som varit, fram; alla misshälligheter, alla det dagliga lifvets små knapp-nålsstyng förgätas. De kära gestalterna framträda då redan i den försköning, som afståndet ger, de te sig då redan sådana, som vi senare skåda dem i vår längtan. —-----------

När Arvid kom in till John, hade det bränt denne som en skymf att brodern genomskådat honom, men emedan alla vanligtvis iakttogo en viss hänsynsfullhet gent emot Arvid, hade John tyglat sin häftighet, och så hade bröderna kommit att tala öppet med hvarandra. Endast den hemlighet, som Arvid icke ens ville tillstå för sig själf, hade han dolt. John kunde icke ana, livad det varit, som denna afton gifvit Arvids ord en sådan ovanlig vekhet, som gått såsom en mäktig underström genom allt hvad han sade och likasom förandligat det brutala i själfva lju-det, detta bristfälliga medel, genom hvilket känsla skall tolkas för känsla.

John tillbragte största delen af natten med att ordna för resan och skrifva afiarsbref. Han ville skjuta ifrån sig tankarna på det förflutna,, ty det som en gång skett, kunde ju icke mera göras ogjordt. Men oaktadt alla hans bemödanden stod ständigt för honom bilden af den ståtliga, vackra kvinna, som gjort honom ett så ömkligt

förslag. Skymfen hade bränt så mycket djupare, därför att han ställt henne så högt.

I inbillningen talade han med henne, anklagade henne; sådana voro de alla, de kunde gifva sig i hemlighet, men icke öppet, ärligt inför hela världen .. . Under aggande samvetsförebråelser såg han då två stora, ärliga grå ögon, de skulle strålat emot honom, om vägen äfven varit mödosam, de skulle lett, gråtit, vakat för honom. Men i denna stund var ännu vreden större än samvetskvalen.

När han den gråkalla höstmorgonen satt i järnvägskupén och såg ut öfver det dystra höstlandskapet, kände han med bitterhet att han aldrig mera skulle återvända, ty också fäderneslandet hade stött bort honom. Hans redligt erbjudna arbetskraft hade blifvit föraktad, han skulle icke en gång till utsätta sig för godtycke och förödmjukelse, han kunde söka sig ett annat hemland.

Det var en förbittrad man som reste.XX.

®en mörka, fuktiga höstmorgonen vaknade Marta med en halft medveten känsla af att något förfärligt händt aftonen förut. I det hon satte sig upp i sängen, erinrade hon sig plötsligt allt, kom ihåg brefvet samt att hon måste skynda sig att leta rätt på det, innan någon annan i huset vaknade. Hon sprang hastigt upp, men hörde till sin förskräckelse snabba steg och ljudet af röster i korridoren utanför sitt rum; likvisst kunde klockan ännu knappast vara sex, ty det var nästan mörkt. Hon stack hufvudet ut genom dörren för att fråga, hvad som stod på.

Husjungfrun, som skyndade förbi med ett stort stycke is, såg förskräckt på henne och fick som svar på hennes fråga endast fram:

»Herre Gud . . . öfversten!»

Marta kastade morgonrocken omkring sig. När hon kom till sängkammardörren, mötte hon modern och läkaren.»Här är ingenting att göra,» hörde hon den senare yttra; »hjärtslag, förmodligen något, som stod i samband med hans hjärtlidande; han har ju icke varit frisk på hela hösten.»

Det var deras gamla husläkare. När han såg Marta, sade han deltagande:

»Försök att taga det förnuftigt, kära barn .. . alla måste vi ju dö.»

»Döl . . . Hvem var död!»

Marta grät icke, hon var som i en dröm och kände en ofantlig tyngd i alla lemmar, så att hon med möda förmådde röra dem.

Hon gick in i moderns rum. Ingen hindrade henne, hela huset föreföll plötsligt försänkt i tystnad efter den sista halftimmens oro. Gardinerna i rummet voro till hälften uppdragna, och i det gråkalla morgonljuset såg hon sin far, liggande på soffan, ännu iklädd den sällskapsdräkt han burit aftonen förut. Han såg ut, som om han sofvit. Ena sidan af munnen var dragen något på sned, men eljes hade ansiktet ett uttryck af upphöjdt lugn, som det aldrig ägt förut.

Marta kände dunkelt att hon stod inför något outgrundligt. — Den första frostnatten hade kommit midt i förhoppningarnas tid, lifvets stora slagskugga, sorgen och döden, sänkte sig ned mot henne.

Huru länge hon stått här inne vid soffan, visste hon icke. Plötsligt spratt hon till, emedan någon slog armen om hennes lif, det var Gösta,som kommit in, utan att hon märkt det. Han böjde sig ned och kysste henne, och hon lutade hufvudet mot hans skuldra, i det hon brast i hejd-lös gråt.

Under hela sitt lif erinrade sig Marta af denna förtärliga dag endast enstaka handlingar, enstaka starka intryck och känslor, hvilka, medan hela hennes varelse skälfde af smärta och för-tviflan, likasom brändes fast för att förblifva de grunddrag, efter hvilka hennes framtid tog gestalt.

Hon gick in i sin fars rum. Hon hade hört, att när jungfrun på morgonen kommit för att städa och elda, hade hon funnit öfversten utsträckt på golfvet framför skrifbordet. Läkaren kunde endast konstatera slag samt att döden kommit ögonblickligt; för öfrigt hade han frågat, om öfversten möjligen varit utsatt för någon häftig

sinnesrörelse på kvällen.

Marta satte sig ned vid skrifbordet, där alla saker voro ordnade med småaktig ordentlighet. Hon hade alltid bibehållit något af den gamla sedan barndomen invanda respekten för alla dessa föremål, som då icke fingo röras; nu såg hon på dem med en egendomlig känsla af att de i detta ögonblick tillhörde ingen. Hon försökte samla de bleka hågkomster hon hade af fadern, men egentligen hade ju han och barnen personligen varit bra litet för hvarandra; det var knappast någon episod af hennes lif, i hvilken hon kunde erinra sig att fadern djupare skulle ingripit.

framåt. 9I det tillstånd af själsskakning, hvari hon nu befann sig, anklagade hon sig visserligen med bitterhet för hvad hon underlåtit att göra; ångern likasom skar ut hvarje ovänlig tanke och känsla och ställde den för henne, men innerst var det likväl denna stora, nya, okända makt: döden, som förfärade henne.

Medan hon satt här, rörde hennes fot händelsevis vid något, som låg under bordet. När hon böjde sig ned för att se hvad det var, fick hon tag i ett hopkramadt papper. Hon vecklade upp det och fann det vara styfmoderns bref till John. I samma sekund stod aftonens förfärliga upptäckt såsom i flammande eldskrift för henne.

Hennes tankar jagade hvarandra. Huru hade väl brefvet kommit hit? — Nu mindes hon. Brefvet hade hon stuckit i fickan, när hennes morbror kom, — så hade hon säkert dragit upp det med näsduken, när hon torkade af det spillda vattnet. — I tankarna följde hon tilldragelsen, sådan den därefter utvecklat sig. — Fadern hade säkert, när han kom hem, sett papperet liggande på golfvet. Han hade tagit upp det — läst det; det låg ju hopkramadt just där han blifvit funnen död, mattan var ännu litet hopdragen på det stället.

Marta slog händerna för ansiktet. Var detta hämnden, som hon velat utkräfva?

I ögonblick, då nerverna äro spända till det yttersta, tyckas sinnena göra tjänst för hvar-andra. Ehuru Marta icke hört någon komma in i rummet, visste hon plötsligt att hon icke var allena.

När hon såg upp, stod styfmodern bredvid henne. Det fina, smala ansiktet var krithvitt ända ned till läpparna, som skälfde. Hon hade sett brefvet på bordet framför Marta.

»Du spionerar på mig,» sade hon med ett försök att bibehålla sin forna öfverlägsna ton.

Marta såg upp på den välkända gestalten. Ansiktet, som hon förut beundrat och älskat, föreföll henne nu som en tom mask. Hon hatade denna kvinna, måttlöst, så som ungdomen gör det. Hon skulle säga något, men hennes läppar endast rörde sig, utan att hon fick fram ett ljud.

Öfverstinnan, som antog detta vara trots, fortfor med stigande förbittring: »Med hvilken rätt läser du mina bref? Akta dig att gå i vägen för mig; jag tänker icke tåla din inblandning i något som rör mig.»

Martas vrede fann nu ord, med en gnistrande blick sade hon: »Kanske med större rätt än . . . än,» aldrig mer skulle hon få namnet moder öfver sina läppar, »än ni tror. Det som rör John, angår också mig. Det var mig han älskade, innan han såg er.»

Med ungdomens obändiga instinkt att slå, att i grunden nedgöra den afgud, som en gång fallit, fortsatte hon allt lidelsefullare: »Det är

föraktligt, lågt, eländigt af en gift kvinna att skrifva ett sådant bref.»Styfmodern blef om möjligt ännu blekare: »Jag har ju sagt dig att jag icke tål ditt för-mynderskap. För mina gärningar svarar jag, men den som tar andras bref, kallar man tjuf.»

De stodo ett ögonblick utan att säga något. I denna stund voro de endast två kvinnor, som hatade hvarandra, därför att de älskade samme man. Det var så tyst i rummet att Martas flämtande andetag hördes.

Plötsligt bröt hon ut, hejdlöst, utan besinning koncentrerande all sin förtviflan i orden:

»Det är uselt . . . pappa har läst det i natt. .. det har dödat honom.»

Vid dessa ord böjde sig öfverstinnans ståtliga gestalt som för ett piskrapp. Hon hade ännu haft mod att försvara

sina personliga känslor, men inför denna en dotters anklagelse var hon stum.

När Marta såg upp var hon ensam.

Hon sjönk ned i skrifstolen, hela hennes varelse skälfde. De ord, som nyss blifvit uttalade, liknade brottsjöar, hvilka inom några sekunder bryta sönder det som blifvit uppfördt under åratal, och hvilka lämna efter sig endast grus, spillror och förödelse. Martas kritiklösa entusiasm var försvunnen, allt det hon beundrat, ärat och älskat låg nedrifvet och trampadt i smutsen, och öfver spillrorna rufvade den tunga, svarta skuggan — döden.Hon kände en förfärande tomhet, ensamhetens hopplösa förtviflan.

På soffan i sitt rum låg öfverstinnan. Också hon var ett rof för den häftigaste sinnesrörelse. Hon hade blifvit så djupt förödmjukad, som en kvinna kan blifva: hennes kärlek och hennes skam hade legat blottade inför en annan kvinna, som älskade samme man och var dotter till honom, som blifvit bedragen.

Nu hade döden dragit sitt gåtfulla kors öfver hela denna väfnad af mänskliga beräkningar och lidelser. Döden —!

Öfverstinnan skakades af rysningar och såg sig med en skrämd blick öfver axeln omkring i rummet. Förståndet kunde säga hvad som helst, rädslan för det stora okända, gåtfulla, kom öfver henne som en vanvettig ångest. Den rädslan sitter i blodet, den suger med tusen fina rötter sin näring ur lifvets källor.

När ångesten var förbi, kunde hon åter tänka.

Martas kärlek till John hade slagit fram som en klar låga under de hatfulla orden, men hvad betydde väl detta barns kärlek mot hennes egen? Och nu var hon fri, alla band med ens lösta. Men var hon verkligen fri? Var hon icke nu mera bunden än någonsin, oåterkalleligt bunden ?

Ängesten kom öfver henne igen . . . Hon hade tagit lifvet af sin man. Huru hade han fått brefvet? . . . Hon erinrade sig att jungfrun i går afton sagt till att gamle kassör Wall hadevarit där och frågat efter öfversten. Genom honom hade naturligtvis brefvet kommit i huset... Var hon nu fri, emedan hon dödat sin man? . . . Men doktorn hade ju talat om hjärtlidande såsom dödsorsaken . . . Döden var stum, det var just det förfarliga i saken.

Å, denna ångest, denna förfärliga ångest! Hon gick rastlöst af och an i rummet.

När hon tänkte på mannen, var det med cn egendomlig känsla af medlidande; han hade ju älskat henne. Och hon hade ju alltid varit en hederlig kvinna, till dess hon nu lärt känna John, så hederlig att hon ibland känt leda vid sig själf. Skulle hon väl nu, när hon en gång kunde lefva lifvet rikt och fullt, sådant hon drömt det i sina djärfvaste drömmar, vara olösligt bunden vid en död man, som hon aldrig älskat? j

Under vanvettig ångest såg hon sig omkring i rummet. Det var, som hade ensamheten hundra ögon, ljusblå, uttryckslösa ögon, som hon förut alltid betraktat öfverlägset likgiltig, men som nu stirrade på henne med en stum anklagelse.

Någon knackade på dörren. Hon skrek till af förfäran. Men när hon hörde sin syster Louises stämma därute, skyndade hon sig att öppna dörren med en känsla af att hon blifvit räddad ur dödsnöd.

Systerns lilla späda gestalt med de fågelaktigt snabba rörelserna slank ljudlöst in i rummet.Hvad Olga såg förskräckligt angripen ut, hon måste nödvändigt genast lägga sig på soffan! Louise satte sig bredvid och baddade hennes hufvud med eau-de-cologne.

Sedan systern blifvit lugnare, begynte Louise för att förströ henne tala om några små händelser för dagen. Och så var det ännu något annat, något som hela staden talade om: kassör Wall hade balans i bolagets kassa. Louise hade hört att han i dag morse tidigt varit här för att träffa sin svåger, helt säkert hade han hoppats få pengar men när han hört hvad som händt, hade han gått direkt till verkställande direktören och angifvit sig. Louise hade träffat verkställande direktören själf, som kommit till henne vid underrättelsen om Björkegréns död. I morse hade också unge Wall afrest till utlandet; hans resa ställdes allmänt i samband med faderns balans.

Ofverstinnan låg orörlig på soffan, hennes ansikte hade blifvit alldeles blodlöst och hon hade slutit ögonen.

Louise uppgaf ett rop af förskräckelse. Huru hade hon väl kunnat vara så obetänksam; hon borde ju kommit ihåg att Olga måste skonas efter denna morgons händelse. — Hon ringde häftigt på jungfrun för att få vatten och is — och så var det bäst att skynda efter doktorn.

Ofverstinnan slog upp ögonen och vinkade att de skulle lämna henne i fred, hon behöfde endast ro, hon skulle försöka sofva.När hon blifvit ensam, öfvcrlämnade hon sig ät sin förtviflan. Hon kände sig i denna stund för första gången i sitt lif maktlös, kände med förfäran att vi förgäfvcs söka omintetgöra följderna af våra gärningar: våra ord och handlingar bära sin frukt.Marta hade återvändt till sin faster i den lilla kuststaden. Alla de rent mekaniska omsorger, som ett dödsfall medför, hade gjort det möjligt för henne och styfmodern att efter den förfärliga morgonens uppgörelse undvika hvarandra. Strax efter faderns begrafning hade hon rest: hon måste bort, hon ägde icke mera något hem. Den gråkalla höstmorgonen hade lifvets tunga böljeslag gått däröfver och sköflat det.

Fröken Mathilda Björkegrén ägde ett komfortabelt hem i en af småstäderna på vår västkust. När öfverste Björkegrén gifte om sig, hade hans syster lämnat hans hem och flyttat till sin andre bror, som var affärsman och konsul i en af kuststäderna. Han var ogift, mycket sjuklig och hade dött för ett par år sedan. Han hade varit en af den lilla stadens ledande män samt dess representant vid flera landtdagar och ägde en betydande förmögenhet. Af själ och hjärta tillgifven Finlands gamla svenska odling samtlidelsefull patriot, hade han under de senare åren kommit i ett allt mera spändt förhållande till sin bror öfversten, hvars vacklande hållning i språkfrågan samt elastiska politiska åsikter han strängt fördömde. Han hade testamenterat största delen af sin förmögenhet till den lilla staden och till främjandet af den svenska folkbildningen på orten. Återstoden jämte gården och det komfortabelt inredda hemmet hade systern ärft.

Det var som skulle anseendet följt med gården och hemmet, där stadens förnämsta familjer i många år samlats på vissa gifna festdagar. På fröken Mathilda öfverflyttades småningom en del af den allmänna aktning och det förtroende, som konsuln åtnjutit.

Hemmet och trädgården upptog strängt fröken Mathildas tid. Därtill kom den lilla stadens syförening och läsecirkel, så hade hon »konsulns fattiga», som de kallades, några änkor och gamla ogifta fruntimmer, hvilkas små besparingar konsuln förvaltat på förmånligaste vis, och som systern nu omhändertagit. Under uppfyllandet af alla dessa plikter trampade fröken Mathilda rastlösa fjät från morgon till afton. Hon hade aldrig brådtom — ty hon kunde icke tåla fjäsk — men hon var jämt strängt upptagen. Hemmet var ett mönster af ordning, trädgården idealet af en sådan: ogräset trifdes icke där, gångarna voro ständigt krattade och man kunde icke se bättre vårdade eller skönare rosor. Rosorna hade varit konsulns älsklingsblommor, ochhan hade skaffat sig en utvald samling sådana. Själf hade emellertid fröken Mathilda knappast tid att njuta af alla dessa fördelar; hela hennes dag gick under rastlös sträfvan att utföra allt det hon ansåg för sin plikt.

Det var genom arbetet i trädgården under några dagars regnig och kall väderlek, som fröken Mathilda ådrog sig en svår förkylning. När det blef en allvarsam reumatisk feber, hade hennes gamla trotjänarinna telegraferat till öfversten. Det var då Marta första gången rest dit.

Marta hade rest mycket ogärna och med den fasta föresats att återkomma så snart som möjligt. Mellan henne och fastern hade aldrig rådt någon förtrolighet, och på djupet af Martas hjärta fanns ett visst agg till fastern, därför att denna aldrig skänkt henne den ömhet hon redan som litet barn så lidelsefullt åtrått. Dessutom hade hon omedvetet föreställt sig, att fastern skulle taga emot henne med en anmärkning om att livar och en människa borde göra sin plikt, samt att det varit Martas plikt att komma. Men när hon sett fastern ligga där svag och hjälplös samt visa oförställd glädje, — en sådan som sjukdomen har förmåga att locka fram öfver något bevis på deltagande, — hade hon blifvit helt rörd och besvarat hälsningen med ovanlig hjärtlighet.

Oaktadt det enformiga lifvet, hade dessa veckor varit en lycklig tid för Marta. Hon hade lefvat i sin egen drömvärld; så här på afståndhade hennes oro och farhågor i Hangö förefallit henne onödiga och hon hade lyckats slå bort dem. Hon ägde ungdomens förtröstan till framtiden och utmålade ständigt för sig hemkomsten till Helsingfors i de ljusaste, mest skiftande färger.

Emedan den gamla trotjänarinnan sörjt för den vanliga sjukvården, hade Marta icke haft mycket att göra. När kvällarna mot hösten blefvo längre och mörkare, tillbragte Marta dem vanligtvis med en bok i handen i det lilla eleganta förmaket utanför fasterns sjukrum. Här satt äfven den gamla tjänarinnan med sitt arbete för att vara till hands, om det behöfdes. Hon hade tjänat hos Martas farföräldrar och sedan i många år förestått konsul Björkegréns hus. Konsuln hade för henne varit inbegreppet af allt det yppersta på jorden. Hon tyckte icke riktigt om kvinnoregimente— »karlar voro allt rejälare», brukade hon säga, — men hon kände sin plikt. Och egendomligt nog var den bestämda fröken Mathilda mera böjd att gifva efter för gamla Amalia, än för någon annan människa i världen.

Gamla Amalia hade sett och upplefvat mera än de flesta af hennes klass. Som helt ung hade hon tjänat hos en af de vetenskapsmän, hvilka af dåtidens tryckta förhållanden varit tvungna att söka en fristad i Sverige. Amalia hade följt sitt herrskap och hade, emedan det varit svårt för familjen att slå sig fram, flere år tjänat utan lön. »Och det komma de ännu ihåg», brukade hon säga, när hon ibland medstolthet visade brefven, som »unga fröknarna» fortfarande skrefvo till henne. Ilon var icke stolt öfver det hon gjort, men öfver det hon sett ute i världen, ty det var mycket det för »en sådan som hon».

Marta brukade ofta språka med gumman. Martas tankar rörde sig så ofta kring ett och samma ämne, att hon äfven talade därom, då tillfälle gafs.

»Har Amalia någon gång varit kär?» frågade Marta en afton.

Den gamla såg upp med en humoristisk blinkning i ögonvrån, som hon brukade, när hon fann något lustigt, medan dragen bibehöllo sitt vanliga allvarliga och bestämda uttryck.

»Så fröken talar; en gammal gumma som jagl»

»Amalia har väl inte alltid varit gammal heller ?»

»Nej, men det är så länge sedan jag var ung, att jag knappt mera kommer ihåg den tiden.»

»Prat, sådant minnes man nog hela lifvet igenom.»

»Så tror man i ungdomen.» Alla rynkor i det gamla ansiktet tycktes ha gömt det leende, som småningom kröp fram. När gumman var vid godt lynne, tog hon allting humoristiskt.

»Ja, i ungdomen,» fortsatte hon med ett litet gnäggande, som föreställde skratt, »då tror enalltid att en inte kan lefva utan den kärleken. Herre Gud, ja; men så går det ändå så annorlunda i lifvet.»

»Så har ju Amalia ändå varit kär,» inföll Marta triumferande; »säg nu i hvem det var.»

»Det skall jag säga fröken Marta, att en vacker gosse var han, lång och ståtlig.» Den gamla kvinnan rätade upp sig vid minnet af sin ungdoms älskade, så att hon föreföll riktigt imponerande. »Inte behöfde jag skämmas för honom och inte han för mig heller.»

»Hvarför gifte ni er ej?»

»Det var inte så bestämdt, ser fröken. Han kom i olycka. Han hade brinnande hett österbottniskt blod. En dag kom han i gräl med en annan karl från hans hemsocken, så voro knifvarna strax framme och det gick olyckligt; det var det förbannade brännvinet skuld till. Karlen dog, och min fästman gick på tukthus. Jag skulle väl ha väntat, jag, tills han tjänt af sina år, men Gud var så nådig och tog bort honom innan dess.»

»Tycker Amalia att det var en nåd!» ropade Marta häftigt.

»Visst var det Guds godhet,» svarade gumman bestämdt. »Han, som var så stolt, skulle sedan aldrig mera kunnat lefva lycklig bland människor. Och, ser fröken, om man riktigt håller af någon, tänker man mera på hans lycka, än på sin egen.»Marta kände hela sin unga, varma kärlek uppresa sig mot en sådan resignation. Hon skulle icke kunnat lefva så. Det måste ändå vara förfärligt att bli så där gammal att känslorna krympa ihop till endast bleka skuggor af hvad de varit..

Men, när Amalia en gång kommit i farten med sina minnen, fortsatte hon:

»Herre Gud, alla ha vi haft våra sorger; fröken där inne har inte gått fri, hon heller.»

»Faster!» Marta stirrade häpen på den gamla; det hade minst af allt någonsin kunnat falla henne in, att den stela, regelrätta gamla fröken varit förälskad. Det var alldeles, som om hon crtappat fastern med något riktigt pliktförgätet.

»Ja, ja,» menade gumman, »det var en vacker ung karl, det med, en ståtlig löjtnant af öfver-stens kamrater. Men föräldrarna tillät inte; han ska ha haft så stora skulder. Det var både tårar och böner den dagen gamle statsrådet förklarade, att löjtnanten aldrig mera skulle få komma inom hans dörrar.»

»Och faster lydde?»

»Huru kunde hon annat; löjtnanten var fattig och statsrådet var inte god, han, när han var ond. Men så hörde jag också statsrådet på dödsbädden säga, att fröken Mathilda aldrig gjort honom någon sorg.»

Gumman hade blifvit afbruten af att hennes matmor ringt, och hon hade skyndat in i sjukrummet, medan Marta undrat, om en sådan faderligvälsignelse verkligen kunde uppväga ett helt lifs lycka.

Medan lampan sakta susade, hade hon suttit i den mjuka soffan omgifven af allt detta välstånd, denna lyx och drömt ungdomens härliga, rika dröm om lifvet.

När Marta efter faderns död återvände hit, var allt annorlunda. Fastern var nästan återställd, ehuru hon icke kunnat göra den långa resan till begrafningen. Hon hade återtagit sina vanliga sysselsättningar, och förhållandet mellan Marta och henne gestaltade sig till sådant det varit före sjukdomen.

Det behöfs ett visst afstånd i tiden, för att vi skola kunna mäta och uppfatta vår andliga ståndpunkt, på samma vis som ögat fordrar ett visst afstånd i rummet för att uppfatta de yttre fenomenen. Först när Marta kommit till ro i fasterns hem i den tysta småstaden, kunde hon riktigt tänka öfver det skedda.

Oupphörligt frågade hon sig själf, om hon varit orsaken till faderns död. Hon hade ju fört det olycksaliga brefvet till hemmet; det var genom henne det kommit i hans händer. Men skulle han icke i alla händelser förr eller senare fått veta den hemlighet, det innehöll?

Detta grymma, förfärliga brefl Det hade kommit likt den härjande frostnatten öfver hennes ungdomliga oerfarenhet och förhoppningar. Hon hade läst om äktenskapsbrott, om det somlifvet äger mörkt och sorgligt, och hon hade varit stolt öfver sin kunskap; förut skulle flickor ju aldrig få veta något. Men allt det hon läst om, hade skett där borta i världen, där ute i det brokiga, underbara lifvet, där hvar och en hade likasom något slags rol att utföra, och dit Marta längtat med barnslig nyfikenhet. Aldrig hade hon kunnat tro att det förstörande skulle gripa in i hennes eget öde. Med ungdomens stränga kraf på rättfärdighet var Martas hat lika stort, som hennes kärlek och beundran varit.

Innan Marta ännu fått riktigt klart för sig det som händt, hade hon haft likasom en obestämd känsla af att John ännu på något vis skulle ingripa och ställa allt till rätta. Hela hennes varelse hade likasom blomman, hvilken vecklar ut sina fint skiftande blad mot ljuset, hängifvit sig åt kärleken. John hade för henne varit personifikationen af allt det bästa hon någonsin drömt, tänkt och känt. Därför var hennes förtviflan så stor; nu skulle hon aldrig mera kunna tro på något.

En dag fick hon ett bref från Arvid, i hvilket fanns inneslutet ett från John. I första ögonblicket trodde Marta ännu på någon lycklig möjlighet; men när hon läst det, förstod hon att allt var förbi; detta skede af hennes lif var oåterkalleligen afslutadt. Brefvet innehöll endast dessa ord:

»Förlåt, och glöm att det någonsin funnits en ovärdig, som kallat sig John Wall.»Äfven Arvids bref var kort. Med finkänsligheten hos en, som själf sörjer öfver lifvets grymhet, undvek han hvarje häntydning på att han kände till Martas hemlighet. Han nämnde endast såsom i förbigående om, att John var i England vid den stora filialen af Duprés affär i London. För öfrigt talade han om, att faderns balans blifvit betäckt af några gamla

vänner. Summan hade icke varit så stor. Huru balansen uppkommit, hade fadern alls icke kunnat göra reda för; olyckan hade gjort honom till en bruten man; han satt nu mest hela dagen i sin stora länstol och stirrade framför sig. Tjänsten hade han varit tvungen att lämna.

När Marta läst båda dessa bref, kände hon med förnyad häftighet att lifvet var grymt, förfärligt, och sökte förgäfves någon mening i allt detta lidande.denna sorg och detta grubbel begynte Martas hälsa lida. När hon för hvarje dag blef allt blekare och magrare, blef fastern slutligen orolig och förde henne till lä-

karen.

Det var en ung doktor, som tjänstgjorde för den gamle stadsläkaren. Stadsboarna voro förtjusta i honom, emedan han var outtröttlig i sina bemödanden, skref en massa recept och nästan gick till öfverdrift i sitt ungdomliga nit. Han gaf sina ordinationer mycket bestämdt med djup basröst och iakttog för att öfverskyla sin ungdom en aktningsbjudande värdighet i sitt sätt. Han skakade på hufvudet, talade med fröken Mathilda om järn och arsenik, bad och promenader, allt under det Marta stod tyst och likgiltig, som om det icke på minsta vis angått henne.

»Och så skall fröken vara litet med i säll-skapslifvet här i vår goda stad; jag försäkrar,här går nog så lifligt till,» sade doktorn uppmuntrande.

Det glimmade lustigt till i doktorns ungdomliga ögon bakom glasögonen, och något i hans sätt påminte Marta om John. Hon undrade om den unge doktorn själf brukade vara mycket med i detta sällskapslif, och huru han då uppträdde. Men detta intresse varade endast ett ögonblick, hon afskydde blotta tanken på att komma tillsammans med människor.

Hon undvek fortfarande ängsligt hvarje beröring med stadsboarna och gjorde helst sina långa ensamma promenader utåt landsbygden för att undgå blickarna från de nyfikna ansikten, som stucko fram mellan blomkrukorna i de små fönstren, när hon gick förbi. Hon harmades på dessa människor, som kritiserade hennes person och bedömde hennes handlingar. Hon visste att det väckte anstöt att hon, som hade sorg, aldrig gick i kyrkan. Fastern lämnade väl Marta i det afseendet fullkomlig handlingsfrihet, men ansåg det dock för en plikt att upplysa henne om hvad människorna sade. Själf gick fröken Mathilda af god gammal vana hvarje söndag i kyrkan och hade, när barnen voro små, äfven tagit dem med sig. Det var Arvid, som först väckte Martas kritik mot kyrkans lära, och därefter hade hon med den intensitet, som var henne egen, vändt sig mot allt det hon som barn trott på, likasom mot alla kyrkliga bruk och dogmer. Om det fanns någon Gud, så varhan så långt borta att hon icke kunde nå honom. Förut hade hon icke särdeles mycket bekymrat sig härom, men nu kände hon med förfäran att han icke fanns till för henne, och några andra bevis för hans existens frågade hon alls icke efter. Hon kom öfver hufvud taget denna tid

under fund med att det hon förut intresserat sig för och med sådan glödande ifver omfattat, det hade varit andras tankar, andras åsikter; hon kände sig nu så oändligt tom och så hopplöst ensam.

Fastern respekterade Martas sorg, ty kärleken till föräldrar är ju ett barns förnämsta plikt, men hon förstod icke, huru man kunde sjunka i fullständig likgiltighet eller vara fullkomligt sysslolös. När den korta vinterdagen tog slut, satt Marta timme efter timme i mörkret och stirrade ut på den folktomma gatan, ända till dess att fastern kom in med lampan; det föll aldrig Marta in att själf tända den. Att man kunde sörja så de första dagarna och veckorna, det var ännu förklarligt, men månad efter månad — det öfvergick fröken Mathildas klara praktiska förstånd.

Aldrig förr hade Marta funnit en vinter så lång, dagarna släpade sig fram oändligt intresselösa och enahanda. Hon var nästan ständigt allena, endast på kvällarna sutto hon och fastern en stund tillsammans, innan de gingo till sängs. Fröken Mathilda var eljes strängt sysselsatt hela dagen, men efter teet tog hon sig vanligtvis enstunds ledighet. Då var lampan tänd i det lilla eleganta förmaket, och hon satt i soffan samt lade samma patienser, som hon och brodern alltid brukat lägga här i samma rum. Första tiden efter öfverstens död hade hon ansett det mest passande att låta patiensen hvila, men hade då, trött af dagens plikttrogna arbete, icke förmått hålla sig vaken, och så hade hon tagit upp patiensen igen.

En kväll, när hon med vanlig noggrannhet radade ut korten på bordet, gled samtalet mellan henne och Marta in på de sorgliga händelserna under hösten. Det var första gången de egentligen talade härom. Marta förmådde icke höra det uttalas, som hon dock ständigt själf tänkte på, utan slog händerna för ansiktet, när faderns namn blef nämndt. Men när den första smärtan är öfver, när vi förmå uthärda ljudet af rösten, som omkläder tanken i ordets gröfre dräkt, blir det nästan en tröst att dessa tankar, som fantasien låtit sväfva ut i det oändliga, genom orden få en begränsning.

Marta hade samma dag haft bref ifrån Gösta, som talade om att bouppteckningen och arfskiftet efter fadern snart skulle ske. Hon nämnde därom för fastern och tilläde likgiltigt: »Kanske kunde jag sedan söka mig någon anställning.» .

Om det fanns något, som fröken Mathilda strängt fördömde, så var det nutidens sed att unga flickor från bildade hem innehade tjänster.Hon visste att denna åsikt kallades gammalmodig, men i detta fall var hon stolt öfver att vara det. Ofverste Björkegréns dotter skulle kanske sitta på en bank, där alla slags människor gingo ut och in dagen i ända. Det behöfde visst icke ske, så länge fröken Mathilda hade ett hem att bjuda brorsdottern. •

Den hederliga fröken hade emellertid blifvit van att gömma alla sitt hjärtas känslor under ett oföränderligt stelt, kallt sätt, och därför ljöd hennes svar kort och kärft. Hon hoppades att Marta icke skulle lämna henne, Marta hade ju alltid ett hem här och allt hvad hon behöfde.

Oaktadt Marta inom sig måste medgifva att anbudet var frikostigt, kände hon sig retad däraf. Nu som i barndomen ville fastern för henne draga upp de gränser, som icke finge öfverskridas. Hennes gamla oppositionslust, tillsatt med en ny känsla af själfansvarighet, vaknade, och hon svarade häftigt något om inskänkta åsikter.

Fastern var djupt sårad och lade tyst patien-sen till slut, ehuru hennes händer darrade på ett ovanligt sätt. Marta, som denna tid fick tårar i ögonen af ringaste anledning, steg upp och gick gråtande in till sig. Sedan blef det icke mera tal om saken, men från den stunden tycktes Martas fullständiga likgiltighet bruten.

Så hade vintern gått ändlöst enformig; man begynte känna vår i luften. Våren kom ovanligt tidigt detta år, likasom för att visa att naturen är en mäktig själfhärskarinna, hvilken likvisstibland kan hafva älskvärda nycker. Och då intet är så uppfriskande som det oförutsedda, gladde sig människorna dubbelt åt den vår, som kom så oväntad.

En dag i april, när Marta stod ute på trappan och såg på, huru fastern vandrade af och an i trädgården för att visa drängen, hvilka rabatter som borde gräfvas upp och hvar fröna skulle sås, kom postiljonen med bref. Det var från Gösta. Under vinterns lopp hade han på sitt litet flyktiga men vänliga vis skrifvit till systern då och då. Själf hade han efter faderns död på allvar tagit ihop med sina juridiska studier och följde med en domare på ting. Lifvet på landet var uselt, skref han; emellertid ägde han en afundsvärd förmåga att taga dagen som den kom.

Göstas bref gaf Marta något att tänka på. Han skref att aflarerna efter fadern blifvit ordnade. Af den betydande förmögenhet, styf-modern fört med sig, återstod icke mycket; den hade förmodligen slukats af det luxuösa lefnads-sättet de sista åren. Däremot fanns Göstas och Martas lilla mödernearf, som fadern förvaltat, orördt med räntorna lagda till kapitalet. »Du kunde ha råd att göra en resa i sommar,» kastade brodern fram, »du har ju alltid önskat att resa. Om jag hade tid, skulle jag följa med, men nu måste jag upp till Keuru för att lära mig finska. Ressällskap kan du i alla fall få i Eneskjölds, som resa till Schweiz.»När Marta den dagen gick på sin vanliga spatsertur utåt landsvägen, rörde sig hennes tankar icke uteslutande kring de gamla, otaliga gånger gjorda spörsmålen med ständigt samma svar. En ny tanke begynte arbeta sig fram. Hon kom som vanligt upp på åsen, där stadens lilla begraf-ningsplats låg enslig och vanvårdad med anspråkslösa minnesvårdar, af hvilka många vittrat eller till hälften sjunkit i jorden. Det vaknande lifvet omkring henne, de ännu enstaka jublande tonerna af naturens stora vårsång slogo denna dag emot henne som en uppenbarelse. Hon vände sig med en rysning från det döda och vittrade, som omgaf henne, — lifvets eviga obetvingliga fasa för döden, — och sprang därifrån upp i en skogsbacke, där hon plockade några blåsippor. Det var första gången i år hon funnit blåsippor.

Det föreföll henne, som skulle hon icke lefvat hela denna långa tid. Det kunde ju heller icke kallas att lefva, bara det att ha fullt upp och vara ansedd af stadsboarna.

Emellertid voro hennes planer långt ifrån klara. Trots sitt frihetsbegär, hade hon alltid haft en, om också omedveten känsla af trygghet i vissheten att äga ett hem. Nu ägde hon intet, som hon kunde kalla sitt, hädanefter skulle hon handla på egen risk och eget ansvar.

En dag talade hon ändtligen med fastern om de planer hon uppgjort. I början af sommaren skulle hon resa till Schweiz tillsammans med

Framåt.

10Eneskjölds, som voro gamla vänner till hennes far. Sedan på hösten ville hon fara till Paris för att studera teckning och måleri. Hennes gamla lust därför hade åter vaknat.

Den förra delen af resplanerna vann obetin-gadt fasterns bifall. Hon skulle till och med haft god lust att följa med själf, om hon blott kunnat lämna hemmet och trädgården, men hon var säker på att vid hemkomsten finna allt förstördt. Däremot förkastade hon afgjordt den senare delen af förslaget; icke kunde Marta vistas ensam i Paris.

Förgäfves förklarade Marta att flere af våra målarinnor studerade i Paris; fastern vidhöll ändå sin mening att det icke gick an, samt framkastade till och med en antydan att de möjligen ej voro det bästa sällskap för hennes brorsdotter. När Marta retad anmärkte, att hon för sin del skulle vara stolt att bli bekant med dem, slutade öfver-läggningen med att häftiga ord växlades, utan att någondera frångick sin åsikt.

Men för hvarje dag, som kom med mera ljus och sol, blef Martas längtan starkare. Ändtligen en dag i början af juni gick hon ombord på ångbåten, med hvilken hon skulle fara till Helsingfors, för att där sammanträffa med sitt ressällskap.

Hennes faster var nere vid båten för att följa. Hon skulle få det tomt efter Marta, men det sade hon icke, utan såg endast med vanlig noggrannhet till att alla saker voro ordentligt ställdapå en säker plats, att kofferten var låst, plaid-remmen snörd och nycklarna inlagda jämte biljetten i resväskan. Gripen af den onämnbara melankoli, som en afresa väcker, slog Marta vid afskedet armarna om fasterns hals och hvi-skade — »tacki».fyra år hade förgått; man skref 1892. I en atelier i Paris satt Marta Björkegrén och en annan ung målarinna, ifrigt sysselsatta framför sina stafflier. Väggarna i ateliern voro fullhängda med studiehufvuden i olja och pastell, kolteckningar efter naken modell och landskapsskisser i brokig blandning. Ateliern var icke stor och fick säkert ibland äfven göra tjänst som kök, ty i en vrå stod en spritkokare och på järnkaminen en tekanna. Den utmärkte sig heller icke för någon synnerlig ordning. Här och där lågo tygbitar och andra föremål, som kunde användas till »nature morte», medan alla hyllor och bord voro öfverfulla af terpentin- och ferniss-flaskor, halftömda färgtuber samt utkast i vax och lera, hvilka sistnämnda utvisade att de unga konstnärinnorna äfven gjorde studier i skulptur. Här funnos icke några af dessa dyrbara draperier och mattor, som med sina mättade färger glädja ögat, den gaf intryck af en tarflighet, som talade om ansträngd flit och knappa tillgångar.Eld brann ännu i kaminen, detta lilla kolslukande vidunder, som vintertid blir glödande rödt af de kolmassor det förtär och pockande fordrar den mest noggranna tillsyn och vård, i egenskap af att vara den nödvändigaste beståndsdelen i en illa försedd och dragig atelier. Nu skulle den emellertid snart öfverlämnas åt sommarens glömska, ty man var redan i februari, och våren kom susande genom luften med strålande sol, som värmde.

Marta steg upp för att gå fram till modellen, som efter slutad seance klädde sig i en vrå bakom en gardin. När den unga italienska flickan fått sin betalning, visade hon skrattande sina hvita tänder och skyndade bort, medan Marta ett ögonblick blef stående i den öppna dörren. Hon drog med ett djupt andetag in den friska luften, i det hon såg utåt den solbelysta gården, där den ena ateliern låg bredvid den andra i en lång rad.

»Bonjour, monsieur,» sade hon till svar på en hälsning.

»Hvem var det?» frågade hennes kamrat, som nyfiket såg upp från sitt arbete.

»Monsieur Fabre,» svarade Marta, i det hon stängde dörren och kom tillbaka till sitt staffli. »En sådan bra studie

du gjort, Agnes,» sade hon och ställde sig bakom kamraten.

Agnes Reitz var en lång, ståtlig svenska. Hon och Marta hade varit kamrater i målar-skolan och hade detta år tillsammans hyrt ate-liern, bakom hvilken Marta hade ett litet sofrum.

Agnes vände sig om och såg skrattande på Marta. »Du är en märkvärdig flicka, Marta; här går den stackars Fabre och suckar och skulle så innerligt gärna bli bekant med dig, men du håller honom vackert på afstånd.»

»Jag kan inte med honom,» svarade Marta

kort.

»La, la,» retades Agnes, »mademoiselle Marta est difficile.»

När intet svar kom, fortsatte hon:

»Du är inte som andra, Marta; du går här och funderar och grubblar, och för dig finns intet annat än arbetet. Är det väl att vara ung? Om du ändå såg ut som — som en mara eller något annat obehagligt, men bevars, mademoiselle Marta est très jolie. Du behöfver inte alls rodna. Ditt hufvud är intressant, färgen är utmärkt, och det finns flera än jag, som äro tokiga i ditt vackra hår. Ling tänker be dig sitta ett par gånger för flickan i hörnet af hans stora tafla, du vet. Om du bara inte vore så förtvif-ladt allvarsam; ibland, när du sitter för dig själf, ser du riktigt dyster ut.»

»Du behöfver inte spionera på mig,» afbröt Marta häftigt.

»Se så, drag dig nu inte in i skalet, igelkott; du kan väl begripa att jag vill se dig glad, därför att jag håller af dig. Du behöfver komma lite ut, du har ju arbetat och gnott på som enslaf hela vintern. Tänk om vi skulle göra ett litet lustparti och ta Pabre med.»

»Du är odräglig med din Fabre; jag tycker Anton kunde bli svartsjuk,» stack Marta in.

Agnes knäppte med fingrarna. »Å, Anton känner mig, och åtminstone är svartsjuka icke ett af hans fel. — Ja, jag vet att du anser honom för en svag karakter och tycker att han handskas lättsinnigt med sin stora talang; men, ser du, jag håller af honom med alla hans fel,» den glada rösten fick en underton af ömhet. »Dessutom,» återtog hon ifrigt, »skall du se, när hans stora tafla blir färdig, den blir ett mästerverk, banbrytande; det finns bland alla nordborna här inte en, som har hälften af hans talang ... han är ett geni. »

Marta svarade icke. Hon visste att den stora taflan ännu icke var påbörjad, ehuru hon hade hört talas om den redan i tre år. Hon tog sin palett och började göra ren den.

»L’amour est enfant de bohème, il n’a jamais, jamais connu de lois,» sjöng Agnes. »Ä, denna vårluft, den är härlig, den gör mig tokig af glädje; huru kan man vara sorgsen nu? Anton och jag fara i morgon ut till Meudon för att se oss omkring. Se'n i april ska vi dit på en hel vecka för att måla ljus vår på Seinen, du, äppel-trän som blomma, syrener med tunga klasar och rönnar med gulhvita blommor... å, du, och ljuset däröfver, ljus, så att man får ondt i ögonen; hurra för Frankrikes vårl... Ja, jag vethvad du vill säga, det är dina funderingar om Finland; jag tror du ät splitter tokig ibland. Men i ett fall, vet du, ha dessa funderingar be-stämdt varit bra, de ha på något sätt inverkat på din målning. Jag kan inte riktigt säga på hvad vis, men det är, som om något nytt skulle hålla på att arbeta sig fram i din konst.»

»Jag minns när jag först blef bekant med dig i Colarossis atelier,» fortsatte Agnes, i det hon kisande granskade sin egen målning; »jag tyckte alltid att du arbetade bra, att dina studier voro talangfulla och teckningen duktig, men det var något hårdt och kallt, alldeles som om du hatat de människor du framställde. Länge och väl gick jag och funderade på, huru jag skulle bli bekant med dig, för det kom ju aldrig längre än till: bonjour, mademoiselle, eller bonsoir, mademoiselle; och jag brukar ändå inte vara blyg af mig.»

»Ja,» afbröt Marta varmt, »aldrig skall jag glömma, huru snäll du var, när jag hade influensan, kom och såg om mig hvar dag, dessa långa, långa dagar!»

»Prata skräp, inte var det väl något märkvärdigt i det; det gör väl hvar och en människa för en annan. Hvarför ska du afbryta? Hvad var det nu igen jag ville säga? Jo, när vi sedan ändtligen blefvo bekanta, såg jag, huru förbittrad du verkligen var på människorna. Naturligtvis äro vi lite hvar onda på de där inskränkta varelserna hemma, på akademien och konstförenin-gen och hvad allt skräpet heter, men vi gräla och glömma sedan alltsamman för att finna lifvet skönt här ute. Men så var det inte med dig, du sade inte fjärdedelen så mycket som vi, det var som om agget suttit alltför djupt för att komma fram.

»Men sedan du börjat gå och fundera på de där brefven, som du brukar få .hemifrån, har det blifvit annorlunda. Din kusins bref... hvad är det han heter . . . Arvid, ja... Arvids bref ha haft ett stort inflytande på dig. Först tänkte jag: hon är kär i honom eller han i henne... kommer för resten på ett ut, ty det ena följer mycket ofta med det andra. Men så fick jag höra att brefven innehöllo — politik. En högst besynnerlig korrespondens mellan en ung flicka och en ung man — tänkte jag — har man någonsin sett maken. När du sedan sade, att han skref om förändringarna i Finlands politiska ställning, att det var Finlands hela framtid det gällde, att det var om hvad ert folk kände, hoppades, led och fruktade, då undrade jag igen, ehuru på annat vis, om en sådan korrespondens förr blifvit förd mellan en ung man och en ung kvinna. Ty vi artister ha ändå 'le sentiment du beau', om vi också äro sådana stympare att vi icke få fram på duken det vi känna. De där brefven ha haft inflytande på din konst.»

Marta såg tvekande på Agnes, som tog hennes hufvud mellan sina båda händer och vän-skapligt ruskade om henne. När Agnes släppte sitt tag, brast hon ut i skratt:

»Hur ser du ut, Marta? Du har spår af alla mina tio sotiga fingrar i ansiktet!»

Medan Marta tvättade sig, sade Agnes: »När kommer han?»

»Menar du Arvid? Han kommer i morgon.»

»Medgif, Marta, att du ändå tycker om honom?»

. »Jo, mycket, men inte på det viset du menar.»

Agnes såg misstrogen ut och gnolade: »Si tu ne m’aimes pas, je t’aime...»

»Du vet ju,» sade Marta, i det hon begyntc tvätta sina penslar, »att han och jag växt upp som syskon ...»

»Det där syskonskapet förvandlas mycket ofta till något annat,» af bröt Agnes.

Marta låtsade icke höra, utan fortsatte: »Jag har ju talat om för dig, huru jag brukade gå till honom på kvällarna för att läsa högt, och huru vi sedan brukade resonera öfver det vi läste. Du vet ju att han den tiden var lam och knappast kunde röra sig med hjälp af kryckor. Man kan nästan kalla det ett underverk att han nu blifvit i stånd att göra en resa. För två år sedan begynte han använda hypnotism, och denna i förening med massage har gjort att han nu kan röra sig obehindradt, naturligtvis med hjälp af kryckorna, men det är ju i alla fall underbart. Först har han varit några månader i Tyskland,han studerar arbetarerörelsen, och nu skall han stanna någon tid här. Hvad det blir roligt att se honom.» Martas allvarsamma ansikte lystes upp likasom utaf skymten af ett leende.

»Tänker det,» menade Agnes. »Det skall bli roligt att se din vise man; han kommer visst att finna oss målarfolk bra lättsinnigt. Jag är smått rädd för honom. Att tänka sig att jag skall vara rädd för en karl 1» Hon rätade skrattande ut sin ståtliga gestalt.

»I morgon far du emellertid hålla honom helt och hållet för dig själf; jag far med Anton till Meudon. — Se där är Anton.»

Efter en knackning på dörren trädde en ung man in.

När man såg honom, kunde man väl förstå att fröken Agnes Reitz icke ansåg karlarne alltför skräckinjagande. Han hade ett smalt, fint ansikte med ett vekt, drömmande uttryck. Det lilla hufvudet, som satt på en spenslig, smal kropp, var litet framåtböjdt, som om den unge målaren ständigt velat studera det han hade framför sig. .

»Kom hit, Anton, och se om det här benet är orätt tecknadt,» ropade Agnes.

Benet var för långt, hvilket äfven Agnes trott.

»Kommer du ut och äter middag med mig i dag?» frågade han.

»Har du arbetat?» Hon såg forskande på honom.>Som en slaf från klockan nio i morse, men det anses väl ännu inte tillfylles, för ni kvinnor gno på så förbannadt. Om ni skulle bli berömda efter antalet dagliga arbetstimmar, så skulle ni snart totalt fördunkla oss män,» tilläde han ironiskt.

Agnes nöp honom i örat och förklarade, att han varit snäll, samt att hon skulle gå med.

Medan hon gick in i Martas sofrum för att göra sig i ordning, satt den unge målaren och bläddrade i en skissbok. Han var i allmänhet fåordig, likasom trög att tala, och lät sina ord beledsagas af rörelser med armar och händer, som om han ritat upp stora osynliga konturer af det han talade om.

Marta och han sågo hvarandra nästan hvar dag, så att de icke generade sig med att hålla sällskap.

När Agnes om en stund kom ut i ateliern, var arbetsblusen utbytt mot en modern dräkt med några små extravaganta tillsatser, som an-gåfvo konstnärinnan.

»Adjö med dig, Marta lilla; i dag får du äta middag ensam, men i morgon får du ett desto kärare sällskap 1»

»Jag hoppas fröken Marta i dag har en lite förståndigare middag än den sista af kaffe, grön-salad och rädisor,» tilläde den unge målaren skämtande.

Marta var van att vara allena. Ibland hände det att hon gick till en restaurant med de andra,men oftast åt hon hemma, — det blef också billigare. Efter dagens arbete tog hon vanligen en promenad och gjorde då sina små uppköp för dinern. På kvällarna, sedan Agnes gått hem till sig, var Marta alltid ensam. Hon brukade sysselsätta sig med dekorativ konst, målade soltjädrar, bonbonniérer och dylikt. Dessutom hade hon lärt sig ett slags emaljmålning, som var på modet och icke lönade sig så illa. Det var endast på detta sätt hon kunnat slå sig fram dessa år, ty pensionen efter fadern och det lilla arfvet kunde icke förslå, huru anspråkslöst hon än lefde. Till julen fick hon dock vanligtvis en penninggåfva af fastern. Emedan fröken Mathilda ogillade Martas vistelse i Paris, tilläto hennes principer icke att hon gaf brorsdottern något bestämdt understöd.

Tanken på att fastern utan minsta personliga uppoffring kunnat gifva ett litet årsunderstöd, så länge studietiden varade, alstrade agg och bitterhet hos Marta. Det var icke bara därför att hon behöft dessa pengar, utan hon skulle ansett dem som ett slags föreningsband med hemmet och det förflutna, de skulle visat att där ännu fanns någon, som brydde sig om henne och önskade att hon skulle ha det bra.

Huru Marta hatade denna själfbelåtenhet, detta räknande med känslor, denna plikttrohet, som var så egenrättfärdig, därför att den icke visste hvad frestelse ville sägal Fasterns handlingssätt blef måttstocken, efter hvilken Martabedömde tänkesätten och människorna i allmänhet därhemma, och hennes bitterhet vände sig mot allt och alla där. Huru hon egentligen kommit öfver den första tiden i utlandet, skulle hon själf haft svårt att göra reda för. Hon hade känt sig gränslöst olycklig; hvarje band med det förflutna var afslitet och minnet af det som varit, kunde endast återväcka hennes sorg. Men småningom hade arbetet lagt beslag på tid och tankar. Det var ett arbete, som hon älskade, det var öfver hufvud taget det enda i lifvet, som hon numera älskade. Dessutom var det ett medel att komma fram; hon skulle visa fastern, likasom alla därhemma, hvad hon dugde till. Hon blef gränslöst ärelysten, hon arbetade i målarskolan hela dagen, från tidigt på morgonen tills det blef mörkt. När läraren kom, skulle hon alltid hafva beröm; hon måste liafva det, eljes gaf hon sig ingen ro. Hon blef äfven verkligen en af de bästa eleverna, och kamraterna beundrade hennes djärfva och korrekta teckningar. Det fanns dock icke mycket känsla i dessa teckningar; man hade kunnat tro dem vara gjorda af en ung, ärelysten man.

Tillbakadragen och misstrogen, hade hon nästan ständigt varit allena i Paris, till dess hon blef bekant med Agnes. Mellan dessa två olika naturer uppkom en egendomlig vänskap. Agnes var alls icke förbehållsam. Med de djärfva uttryck hon lärt vid akademien i Stockholm, hade hon berättat Marta sin historia, huru hon fåttknoga sig fram ensam, emedan hennes föräldrar dött tidigt, huru hon varit kamrat vid akademien med Anton, huru de där förlofvat sig, och huru hans släktingar — det rika grosshandlareherrskapet, som jämt upp gaf honom ett så stort

understöd att han icke svalt ihjäl, — icke till-läto att de gifte sig. Men ingen kunde ändå hindra dem att vara tillsammans. De hyrde här i Paris en liten våning tillsammans jämte en atelier, ehuru Agnes denna vinter delade atelier med Marta, emedan Antons länge omtalade stora tafla ändtligen skulle börjas och han då måste ha hela ateliern ensam. Den unge målaren be-höfde mer än väl någon, som höll hans kläder i ordning och ställde för honom, ty han var som ett barn i praktiska ting.

Marta visste väl att en sträng moral icke godkände detta förhållande mellan en ung man och en ung kvinna. Hon hade hört några landsmän tala i ganska tvetydiga ordalag om den unge målaren och hans fästmö. Men erfarenheten hade gjort Marta skeptisk. Ilade väl äktenskapet utgjort något hinder för förhållandet mellan hennes styfmor och John? Hon föraktade de af samhället sanktionerade banden; det fanns ingen moral, som borde vara lika tillskuren för alla.

Mången gång harmades Marta på Agnes, emedan hon tyckte, att Agnes rakt kastade bort sig själf till denne late, egoistiske man; men i grunden beundrade Marta henne dock därför,och i stunder af ensamhet och modlöshet kände hon ofta en brännande önskan att någon i världen hade funnits, för hvilken hon själf skulle varit lika oumbärlig, som Agnes värdet för sitt stora barn. Måhända skulle denna känsla af ensamhet kunnat komma Marta att knyta något liknande förhållande under det otvungna umgänget med unge män på målarateliern, men minnet af den kärlek, som en gång så helt fyllt hennes lif, gjorde hvarje sådant band omöjligt.

Med hemlandet hade Marta under dessa år icke haft någon annan beröring än genom Arvids bref samt de knapphändiga underrättelser Gösta någon gång gaf henne. Hon ville också helst ingenting höra därifrån. Hvad hade hon att göra med människorna där, hon undvek att tänka på det förflutna.

Men ändå var hon glad öfver Arvids bref; de visade ju att någon brydde sig om henne. Kanske är denna hos människan så djupt inneboende längtan efter kärlek ett minne af något som varit, eller en aning om något tillkommande.

En dag hade kommit ett bref, som vittnade om att Arvid varit i högsta grad upprörd. Han talade om den bestörtning, den skräck, som gripit hela folket, vid underrättelsen om att djupt ingripande förändringar i landets inre förvaltning förestodo. Det var ett bref fullt af fosterlandskärlek, sorg, vrede, ungdomlig hänförelse och oegennytta. Det gjorde ett djupt intryck påMarta. Den dagen sökte hon upp några landsmän, med hvilka hon förr icke velat hafva någon beröring, och de sutto tillsammans hela kvällen, likasom under känslan af någon gemensam olycka. Från den stunden tänkte hon icke mera blott med bitterhet och ovilja på hemlandet; hon erfor en dunkel känsla af att det, som försiggick där, ännu på något vis angick henne. Emellertid sköt hon gärna nu för tiden bort alla sådana tankar; hon ville gifva sitt arbete all sin energi.

XXIV.

t hörnet af den stora ateliersoflan satt Arvid framför ett litet bord med tekoppar, bröd och ett fat läckra parisergåteauer. Marta hade varit nere vid tåget för att taga emot honom och hade bjudit honom hem till sig på efter-middagste.

Medan Marta gick af och an mellan bordet och spritkokaren, som stod i andra ändan af ateliern, följde Arvid med största intresse alla hennes rörelser.

Ja, hon var förändrad, mycket förändrad, det hade han sett genast där nere vid stationen. Det var visserligen samma smärta flickgestalt, samma obetydliga dragning på ena foten, samma vackra, ljusa hår, och ändå var hela personen en helt annan, än den han känt för fyra år sedan. De forna häftiga åtbörderna voro behärskade, hållningen hade något själfmedvetet, som kom hela gestalten att förefalla mera betydande, och de stora, sorgna grå ögonen fingo ibland ett misstänksamt, nästan hotfullt uttryck, alldelesolikt den forna entusiastiska öppna blicken. I draget kring munnen tycktes ansiktets karakter koncentrerat sig. I stället för den förra vekheten, med läpparna som kunde skälfva af återhållen känsla, hade kommit ett uttryck af hård beslutsamhet. De röda läpparna med sin vackra båg-formiga svängning knepos ibland samman liksom till en energisk, något föraktfull protest; de tycktes glömt att le eller att skämta.

Arvid tyckte nästan att hon blifvit vacker på dessa år, det var något distingueradt, nära nog förnämt i hela hennes väsen och uppträdande, och dock tyckte han sig sakna något. Under eftermiddagens lopp fick han klart för sig att det var den forna entusiasmen. Där fanns intet spår mera af den hänförelse, hvarmed Marta fordom talade om det hon ansåg stort och rätt eller af den barnsliga, ofta löjliga ifver, med hvilken hon likasom störtade fram mot det mål hon ansåg eftersträfvansvärdt. Men under det Arvid sålunda granskade henne, kände han äfven under häftig hjärtklappning att han alltjämt älskade henne, att tiden och afståndet icke förändrat hans känslor, ehuru det nya okända hos henne förvirrade honom.

Äfven Marta hade med intresse iakttagit Arvid. Den tunna, klena gestalten hade rätat upp sig och föreföll större än förut. Han rörde sig utan någon synbar ansträngning, kryckorna tycktes han begagna som på lek. Hans välformade ansikte med de fina, regelbundna dragenvar väl tärdt som förr, men ägde ett alldeles nytt uttryck af lifskraft. När han talade om det han sett på sin resa, var det med hänförelsen hos den som fått sina käraste drömmar uppfyllda, med samma eld och öfvertygelse, som den omvände sekteristen talar om sin pånyttfödelse samt med ett nervöst temperaments oändliga känslighet för intryck. Den fullfärdighet i åsikter, som förut kännetecknade hans yttranden, hade fått vika for en viss skeptisk granskning, likasom hans omdömen om människorna blifvit mildare.

»Nu är teet färdigt,* sade Marta, i det hon kom med tekannan. »Du är säkert duktigt hungrig.»

»Ja, det skall smaka skönt att fa te; jag visste inte att du var så huslig, Marta,» svarade han skämtsamt.

»Å, så här på egen hand lär man sig litet af hvarje.»

Den förändring de varsnat hos hvarandra, gjorde dem båda litet osäkia och förlägna, ehuru de tyckte sig ha otaliga frågor att göra och otaliga saker att tala om.

»Moster mår bra?» frågade Marta, sedan de ett ögonblick tysta druckit sitt te.

»Ja, tack. Efter pappas död för två år sedan var hon ganska klen, men nu har hon blifvit raskare än förr. Hon skrifver att det är tomt efter mig och beklagar sig lite, så där som hon brukar, men i grunden är hon så nöjd attjag fått resa; hon har sin syster hos sig, medan jag är borta.»

Den ena frågan följde på den andra och något af det gamla kamratlika förhållandet tycktes återkomma.

»Vet du, jag träffade fröknarna von Rapp i Berlin,» sade Arvid. »De voro där på genomresa till Italien. Vi tillbragte en half dag tillsammans; de voro mycket vänliga och bådo hälsa dig, när de hörde att jag ämnade mig hit. De talade om att din styfmor vistas än i utlandet än i Petersburg, samt att det varit fråga om att hon skulle gifta om sig; någon mycket högt uppsatt person gjorde henne sin kur, namnet minns jag inte.»

»Jaså,» sade Marta kort, medan draget kring hennes mun blef hatfullt och hon till hälften vände sig bort.

Arvid hade skarpt fixerat henne. Han hade aldrig fått klart för sig, huru mycket Marta känt till af styfmoderns förhållande till John, men i detta ögonblick förstod han att hon visste allt.

»Du vet väl att Bengt skall uppfostras i Pagekåren ?» tilläde han.

»Gösta skref en gång därom.»

Ingendera sade något vidare, och i ateliern rådde en stund denna tystnad, som vittnar om att två människor förstå hvarandras tankar, utan att ord behöfva tolka dem.

»Såg du Gösta, innan du reste hemifrån?» frågade Marta slutligen.»En och annan gång har jag träffat honom. Mamma skref för resten i sitt sista bref att han fått ett af stipendierna för unga jurister, som vilja lära sig ryska.» Arvids röst var skarp och hård.

»Har Gösta... 1» Marta fullbordade icke meningen. Hon steg hastigt upp och gick bort till spritkokaren med tekannan. När hon kom tillbaka och slog i teet,' darrade hennes hand.

I detsamma började Arvid tala om de politiska förhållandena hemma i Finland, om hvad man fruktade och hvad

man hoppades där, samt om det dåliga året och hungersnöden i en del ‘ trakter.

När Arvid talade, låg öfver det smala, bleka ansiktet ett drag af sorg och fast beslutsamhet, hvilket gaf detsamma ett nytt uttryck af manlighet. Han talade om hur de kommit, dessa onda dystra tider för Finland, huru först dofva, smygande rykten hviskat om att den lugna, kvartsekellånga framstegsperioden var slut samt att utvecklingen nu skulle länkas in i nya banor, huru sedan den ena åtgärden efter den andra blifvit vidtagen, tills frågan slutligen gällde Finlands grundlagar. Han talade om de plötsligt uppglimmande förhoppningarna, när någon ljusning visade sig, samt om ovissheten, som följde, när ljusningen åter försvann. Han gisslade det föregående öfvermodet och den inre splittringen, talade om huru nu i tusentals bröst känslor vaknat, känslor, som sofvit, varit vaggade tillro af fåfänga, skrytsamhet, njutningslystnad och brödrahat. Han talade om huru landet behöfde hvarje redlig vilja, hvarje klar, oegennyttig tanke, samt huru ett genljud väcktes i hvarje bröst, så snart ett manligt ord värnade landets frihet.

Hans röst fick en innerligare klang, när han talade om Finlands ungdom, huru denna ungdom, som växt upp under språk- och partistrider i bitterhet och brödrahat, nu fått sin nya lösen. När den nu mödosamt begynte stafva på framtidens dunkla gåta, hade den lagt ihop de första orden: folkets bildning.

Hans röst fick styrka, hans svaga kropp rätade ut sig, den bräckliga gestalten tycktes växa under denna glödande hänförelse. Enighet, jämlikhet var målet, och han skulle nu också fa gifva sina krafter med till det stora arbetet, som Finlands ungdom tagit upp.

Medan Arvid talade, glimmade då och då likasom en gnista af den forna värmen i Martas ögon. Arvid hade ju förut skrifvit om dessa saker, men det lefvande ordet är likasom vårflödet, som segrar öfver vinterns köld.

De glömde tiden och sutto så till dess det började skymma.

»Å, jag som alldeles glömt att du borde dinera tidigt,» ropade Marta. »Du skulle ju gå tidigt till hvila; efter hela sista nattens resa måste du vara alldeles uttröttad.»

»Det brådskar inte alls därmed, jag är icke trött.» I Arvids ton låg något af den gamlaretligheten vid minsta häntydning på hans svaghet. Likasom för att visa sina krafter, steg han upp och gick tvärs öfver golfvet till väggen, där Martas studier hängde.

»Du har ännu ingenting berättat om dig själf och ditt lif under alla dessa år,» sade han.

»Hvad är det att tala om, jag arbetar,» ljöd det korta svaret. »Vänta ett ögonblick, så är jag färdig. »

Marta gick in i sofrummet för att göra sig i ordning, medan Arvid stod kvar och betraktade studierna. Han förstod sig icke mycket på konst, men begrep dock att detta representerade ett allvarligt och ihärdigt arbete. Han såg sig omkring i den tarfliga ateliern, varsnade hyllan med spritkokaren och husgerådet, och det slog honom med ens att hon helt säkert mycket riktigt skildrat sitt nuvarande lif med de korta orden : jag arbetar. Månne hon kände sig mycket ensam ?...

Han hade icke tid till flera reflexioner; Marta kom tillbaka färdigklädd att gå ut. Hon hade i handen en fransk konsttidning, som hon räckte Arvid, i det hon pekade på några rader i redogörelsen för l’Exposition des femmes peintres. »Där kan du se hvad jag gör,» sade hon.

Det var endast några få rader. Kritikern fann de två utställda små dukarna korrekt och duktigt målade med individuell uppfattning, och uttalade den förhoppning, att när konstnärinnannu vunnit herravälde öfver formen, skulle hon härnäst äfven låta känslan tala.

»Är du nöjd?» sade Arvid, i det han räckte henne tidningen.

»A,» svarade Marta, i det hennes näsborrar vidgade sig, som om hon velat draga in det efterlängtade berömmet, »det är i alla fall en början, och det är alltid en fördel att åtminstone bli nämnd.»

De följdes åt till en liten restaurant i närheten, där de åto middag. Medan de sutto här, kommo några unga nordiska konstnärer, och Marta gick fram till deras bord för att hälsa på dem. Under det hon stod därborta, hade

Arvid en egendomlig förnimmelse af att hon aflägsnade sig allt mera från honom och blef allt mera olik den Marta han fordom känt. Hans af nattvak trötta ögon och af resan öfveransträngda nerver gjorde det till en rent fysisk förnimmelse; han tyckte att hon småningom försvann i den med lätt tobaksrök mängda luften, under det han samtidigt kände att han icke kunde hindra det, ingen makt i världen skulle kunna hindra det, hon skulle gå sin egen väg .. .

»Arvid, är du sjuk? Du är så förfärligt blek 1» ropade Marta, i det hon återkom till deras bord.

Ilan ryckte till, men blef med ens helt lugn, när han såg henne bredvid sig.

Framåt. 11»Nej, endast en smula trött, det betyder ingenting.» Han tog sina kryckor och steg raskt upp.

När Marta kom hem, efter att hafva följt Arvid till det lilla hotellet, där han bodde, tog hon fram den kartong till en solfjäder, som hon för närvarande hade under arbete. Hon satt en lång stund med pennan i handen, utan att komma sig för att göra ett enda streck. Sammanträffandet med Arvid hade djupt gripit henne, det hade åter väckt tankar, känslor och minnen, som hon trodde sig för länge sedan plånat ut ur sitt lif, men nu märkte hon att det ingenting betydde, om hon erkände dem eller ej; de funnos likvisst där, de hade alltid funnits där och utgjorde likasom tusen oslitliga band. Arvids hänförelse och patriotism hade liknat en stor klar eld, som en mörk vinterdag sprider ljus i de dunklaste vrår. Nu strömmade de till henne, dessa minnen ... Där var den stora ljusa byggningen, där hon bott om somrarna på landet. Det hade alltid varit solsken den tiden, byggnaden framträdde alltid öfvergjuten af klart ljus ur en kort, skarp middagsskugga. I den vassbevuxna viken nedanför hoppade på spetsen af hvarje liten våg en glimmande solreflex. De röda, flata granitklipporna voro blankspolade af hafvet, som gröpt dem i underliga former eller knäckt sönder dem, medan i remnorna en seg tall eller björk knipit sig fast och fatt alla sina grenar snedvridna af stormen. Och så var där sandmon med sinafärglösa tallar och ljungen, som blommade, millioner små blekröda blommor, som trängde sig samman. Hon såg den blekröda skira slöjan täcka hela den fattiga sandmon, såg solstrålarna väfva sina skimrande färger i spindelnäten med daggdropparna, hörde surret af insekter blanda sig med mons underbara, djupa tystnad ... och hon brast i gråt. Detta var icke något, som hon kunde glömma eller plåna ut ur sitt lif, det var en bit af henne själf.

Hon grät länge. Slutligen steg hon upp och gick, såsom drifven af en plötslig tanke, till en vrå af ateliern, därifrån hon tog en stor kolteckning och ställde den på staffliet. Det var utkastet till en kvinnofigur.

Marta såg granskande på teckningen. Så tog hon ett kol och begynte hastigt göra några ändringar... Sådan borde ställningen blifva, på detta vis uttryckte den sorg... icke blott den häftiga lidelsen, utan sorgens majestät. Marta hade förgäfves flere dagar ändrat sin teckning, nu hade hon plötsligt funnit det hon sökt. Handen flög fram öfver papperet, hon drog upp gestaltens hufvudlinier och angaf ljus och skugga i stora massor. När hon slutat, drog hon sig några steg tillbaka och såg granskande på det hon gjort, i det hon nickade gillande. Nu kunde hon börja arbetet med modell.IRVn dag kom Arvid in i Martas atelier. Ilan JS-f var varm, som om han hade gått fort, och sade, i det han torkade pannan med näsduken:

»Jag har haft bref af John, han kommer hit.»

Marta ryckte till, men van att behärska sig, böjde hon endast liufvudet djupare ned öfver målningen på staffliet, i det hon fr.ågade:

»När kommer han?»

»I morgon. Han skrifver att hans stora maskin nu är färdig; det är någon ny uppfinning för arbete i grufvor och kommer att bespara mycken människokraft. Den liar blifvit utförd här i Paris på Duprés fabrik, och John skall nu komma för att lägga sista handen vid verket och sedan afprofva den. Han gör mig ett förslag att följa med honom tillbaka till London för att stanna där några veckor. — Du vet ju att det är genom hans frikostighet jag gör hela min resa.»

Han satte sig ned, men steg genast upp igen.»Kommer du inte ut?» sade han till Marta.

Agnes var i ateliern vid sitt arbete, och Arvid och hon hade från första stunden känt en hemlig antipati mot

hvarandra. Arvid med sina borgerliga vanor kunde icke förlika sig med hennes fria sätt och oregelbundna lif. Han af-skydde att se henne röka; enligt hans begrepp visste hon icke hvad ordning ville säga, hon kunde aldrig passa på tiden och var i allmänhet oberäknelig. Dessutom var hon fullkomligt okunnig i allt, som icke rörde hennes konst eller Anton. Hon å sin sida fruktade Arvids kloka, skarpa ögon, som tycktes tränga igenom hvarje skrymsla af hennes själ; hon kände instinktlikt att han ogillade henne och fann sig, med konstnärstemperamentets mottaglighet för intryck, illa till mods i hans närvaro.

Marta såg på klockan. Redan fem ! Ja, då kunde hon gärna på en stund gå ut med honom, vädret var ju så vackert.

Medan de gingo, talade Arvid om John. Han hade icke förut med Marta vågat vidröra detta ämne; men i dag var han så glad, tanken på att återse brodern kom honom att glömma allt annat. Han berättade att det gått John väl. Den nya maskinen skulle troligen åstadkomma en omsvängning i hela grufarbetet. Duprc • och John voro gemensamma ägare, och äfven i ekonomiskt afseende trodde man att resultatet skulle blifva lysande; denna uppfinning skulle kanske göra John till en rik man. Tills vidarevar detta ännu en stor hemlighet; John skulle hafva sitt enskilda arbetsrum vid fabriken, medan maskinen ställdes upp.

»Jag har endast en önskan, ett hopp,» fortsatte Arvid, »och det är att John ändock en gång skall återvända till Finland. Vårt lilla fattiga land har icke råd att förlora sådana krafter; vi ha låtit många duktiga karlar gå bort, därför att man icke vetat uppskatta dem. Men kanske skall det blifva annorlunda nu, nu om någonsin måste vi samla det bästa vi äga.»

Marta skakade tviflande på hufvudet.

»John har ju aldrig talat om att komma hem, tvärt om,» återtog Arvid, »men hvem vet ändock. Man har flere gånger föreslagit att mamma och jag skulle flytta öfver till honom, men jag kan icke. Nej, det är icke rätt ; nu i dessa tider må en hvar stå på sin post, huru anspråkslös den än är. Först sedan, om allt går förloradt.. .»

Arvid slutade icke meningen och han och Marta gingo tysta, hvardera försjunken i sina tankar.

De kommo till ett blomstertorg. Här var prakt och doft, alla skiftningar, alla nyanser af sydländsk vår funnos redan här på borden och i korgarna med de artistiskt ordnade buketterna, • omslutna af stora hvita pappersstrutar.

»Får jag ge dig en ros?» frågade Arvid, i det de stannade framför ett af borden.

Marta tog en afskuren, mattgul ros, som med oändligt fina färgnyanser tjusade hennesmålaröga. Men Arvid ville nödvändigt att hon också skulle ha en djupröd. För honom bestod färgen icke i nyanserna; den var en symbol, och han såg i den röda en bild af lifvets fullhet och glädje.

I det han skulle fästa den vid hennes axel, darrade hans händer, när de rörde vid henne. Martas blick mötte den flammande blicken ur dessa stora, lidelsefulla ögon. Hon ryckte häftigt till, rosen föll ned på marken och bladen sprid-des omkring och lågo som mörka blodfläckar på den ljusa asfalten.

Försäljerskan skrattade med en listig blinkning på sina bruna ögon och ville gifva en annan blomma. Men ingendera tog den; de skildes omedelbart därefter och gingo hvardera åt sitt håll.

Marta skyndade upprörd genom de folk-fyllda gatorna. Sedan Arvid kom, hade hon öfverlämnat sig åt behaget af att vara tillsammans med en, som helt och fullt förstod henne. Drömmen om ett människohjärta, som i vänskap kom henne till möte, hade stått för henne som hägringen af lifvets tidigaste morgondröm. Skulle äfven den svikas ? Det hon nu anat angående Arvids känslor, gjorde att hon erfor en häftig förbittring. Hon betraktade kärleken med djup misstro, hon fruktade den. Skulle hon åter lida? Hon trodde sig hafva gjort upp räkningen med lifvet, hon hade sin konst, åt hvilken hon offrade alla sina krafter, alla sina tankar. Andras fröj-der och andras sorger skulle numera betyda föga för henne. Det var ju i alla fall ingen mening med detta lidande. Lifvet var en stor ironi, det ref obarmhärtigt sönder våra finaste, vackraste känslor och strök slutligen bort alltsammans genom ett stort, okändt, fruktansvärdt något, som kallades döden. Alla Martas känslor uppreste sig mot en sådan meningslös grymhet. Hon ville hafva ro, hon ville arbeta i fred, arbetet var det enda som återstod henne, det

kunde åtminstone skaffa henne nöjet af ära och rykte. Den enda glädje hon haft, Arvids vänskap, skulle kanske äfven fråntagas henne, ty för henne kunde han aldrig blifva annat än en älskad bror.

Hon kände ingen lust att gå hem, utan ströfvade omkring till dess det började skymma. Hon tyckte det vara en lättnad att gå bland idel främmande människor, hvilkas sorger och fröjder hon icke behöfde bekymra sig om.

När Arvid skildes från Marta, hade han gått in i Luxembourgträdgården, där han satte sig på en bänk. Han tog af hatten och lät den milda luften stryka öfver sitt heta hufvud. Hans dröm under denna sista tid hade varit vanvett. Marta hade ju älskat John. Kan man väl älska mera än en gång? Öppnar sig blomknoppen mera än en gång för solens kyss, — men om solen bränner för starkt, vissnar den. Sådan var naturens lag. Naturen var grym, förfärlig. — Arvid såg på sina smala, genomskinliga hän-der och sedan med ett hatfullt uttryck bort till sina kryckor. — Kunde väl någon kvinna älska honom? — Den samtida filosofin lärde att naturen var en god moder, som på det beundransvärdaste, mest ändamålsenliga sätt sörjde för sina barn och drog försorg om lifvets ekonomi. Men nej, en moder var hon icke, endast en slaf-ägare, som dref fram sina kreatur med svidande piskrapp mot ett oskönjbart mål.

Dessa tankar hade så fullständigt upptagit Arvid att han glömt, hvar han befann sig. Han väcktes till medvetande om lifvet rundt omkring, genom att han såg någon stå framför sig. Det var ett litet barn. Den lilla flickan, som i sin brokiga dräkt liknade en jättefjäril, höll i handen några blommor och grässtrån, hvilka hon skrattande räckte Arvid, i det hon sade något, som han ej förstod. När i detsamma bonnen kom, kastade den lilla sina blommor i Arvids knä och sprang, skrikande af förtjusning, därifrån för att komma undan sköterskan.

Denna obetydliga händelse hade en egendomlig inverkan på Arvid. Det lilla barnet hade icke fruktat honom, hon hade ju icke varit rädd för den vanskapliga kroppen. Han tog hennes små blommor och stack dem varsamt i knapphålet. Så torkade han sig flere gånger öfver pannan, likasom utmattad efter den häftiga kris han genomgått. Han tänkte på Marta; hvad äfven hon måste hafva lidit 1 Älskade han henne icke nog högt för att kunna glömma sig själf?-----Han steg upp, tog sina kryckor och gick långsamt hem.

Följande afton satt Arvid i sitt rum, medan John gick af och an öfver golfvet.

»Allt det du säger, kan vara mycket vackert och bra,» svarade John, när brodern ett ögonblick tystnade, i det han torkade sig öfver pannan. Arvid hade blifvit ifrig och hans ögon glänste såsom alltid, när han talade om sitt lands framtid.

»Men det är endast fantasier,» fortfor John. »Tro aldrig att jag tänker återvända. Naturligtvis skulle jag önska att kunna lefva tillsammans med dig och mamma, men vi måste också taga hänsyn till annat än våra känslor. Jag kan icke mera lefva i dessa trånga förhållanden. Den vida världen är mitt fädernesland, mina maskiner behöfvas öfverallt. Och kanske sedan i framtiden erinrar man sig därhemma att den berömde uppfinnaren till dessa maskiner var finne, och då skyndar man sig att skrifva upp namnet, som är kändt och aktadt där ute i världen, bland namnen pa Finlands berömde män och talar vackra ord om huru Finlands söner bära dess namn öfver världen. — Det är ju så, man brukar göra med namnen, sedan man först gjort förhållandena alldeles omöjliga för personen. — Det är så lugnt att hålla medelmåttorna hemma; de ställa aldrig till något oväsen, och medelmåttan växer på ett så underbart vis, när det icke finnes tillfälle till någon jämförelse.»Arvid såg på brodern. De fyra åren hade mycket förändrat honom. I stället för det forna glada, öppna uttrycket hade ansiktet nu ett dystert drag med en tillsats af järnhård energi; mellan ögonen fanns ett veck, och håret hade blifvit litet grått vid tinningarna. Hela gestalten med den styfva, engelska hållningen gaf intryck af okuflig viljekraft; man kunde icke tvifia på att denne man hade brutit sig sin egen bana.

»Du har rätt i mycket af hvad du säger,» svarade Arvid, »men jag hoppas ändå att åter en dag skall gry för oss, om vi alla göra vår plikt ödmjukt, utan tanke på själfberömmelse eller personlig vinning. Naturligtvis måste mycket bli annorlunda än förr, det fordras stora personliga uppoffringar. Ungdomen måste framför allt räcka hvarandra händerna och, oberoende af hvad språk den talar, glömma alla språkstrider och använda sina krafter till att resa ett starkt och mäktigt stöd för den byggnad, som vacklar. Stödet heter: folkets bildning. Folket må,

likasom vi själfva, blifva sant upplyst, detta är den stora grundtanken, mot hvars förverkligande vi alla skola sträfva, de ypperste, så väl som de ringaste, vetenskapsmännen, konstnärerne, ända ned till den ringaste kroppsarbetare. Men för att kunna detta, måste vi lefva med hvarandra och glömma allt hat.»

»Huru vill du skapa ett sådant idealsamhälle?» frågade John, i det en skymt af leende flög öfver hans allvarliga ansikte.»Vi få aldrig misströsta om vår förmåga att gå framåt, » svarade den ungdomliga rösten.

»Du tror,» återtog John, »att de politiska förvecklingarna skola förmå skapa själfständiga män? Måhända! Jag tror att oenigheten och partisplitet komma att fortfara nu som förut, och lycksökarne skola lättare än förr fiska i grumligt vatten. Men låt oss hellre tala om något annat, allt det där är endast förmodanden, utopier, den som lefver får se.»

John begynte tala om sin maskin. Han var otålig att se den färdig och skulle tidigt i morgon gå till fabriken. Han skulle genast begynna arbetet med dess uppsättning. Arvid skulle troligtvis under den närmaste tiden icke se mycket till honom, han skulle stanna på fabriken hela dagen.

Arvid hörde på med största intresse, han gladde sig åt broderns framgång, men det oaktadt hade han en vemodig känsla af att lifvet är grymt, att det småningom och omärkligt skiljer oss äfven från dem vi mest älska, samt att människan ytterst dock alltid står allena.XXVI.

KM arta och Arvid träffades nu icke så ofta f|U som den första tiden efter Arvids ankomst. Hvardera hade fullt upp af arbete, hon höll dagarna igenom på med en tafla för salongen, som hon icke tillät någon att se, han arbetade åter på biblioteket, åhörde föreläsningar och besökte på kvällarna möten och arbetaresammankomster. När de träffades, rådde en viss förstämning och båda tycktes undvika att tala om John. John var äfven fullt upptagen på sitt håll. Han gick tidigt på morgnarna till fabriken för att återvända först sent på kvällen, han föreföll att icke hafva tanke för något annat än maskinen och den stora frågan, huruvida denna vid afprofningen skulle motsvara alla förväntningar.

En dag hade Marta stämt möte med Arvid i Louvren. Hon hade tagit sig en fridag för att föra honom omkring i museet. Hon kände sig gladare än vanligt den dagen, ty vädret be-gynte blifva härligt vårlikt, och konsten var enneutral mark, på hvilken hon och Arvid kunde mötas, oberoende af personliga önskningar eller känslor.

I Louvren stod Marta länge på den utsatta mötesplatsen i Salon Carré framför Lionardo da Vincis Monna Lisa. Hon kunde aldrig tröttna på att betrakta den taflan, hon beundrade höjden af konstnärlig fulländning i utförandet, på samma gång hon ständigt på nytt kände sig fängslad på ett mystiskt oförklarligt vis af det gåtfulla uttrycket i det vackra kvinnoanletet. Det var gåtfullt, obegripligt som lifvet själft, leendet gömde tusen hemlighetsfulla löften, det dårade och tjusade så att åskådarens blick om och om igen drogs till taflan.

Det var obegripligt hvarför Arvid icke kom. Marta gick in i det stora galleriet för att se på de andra taflorna, men hade nu mera icke sitt vanliga oblandade nöje af dem. Ett felslaget möte retade henne alltid, och dessutom kände hon sig litet orolig för att Arvid möjligen skulle vara sjuk, ty han brukade alltid vara ytterst punktlig, när det gällde möten, emedan han själf icke kunde tåla att vänta.

På hemvägen gick hon upp till det lilla hotellet, där han bodde. — Monsieur var icke hemma, sade uppassaren, han hade icke varit hemma på hela natten. I går på eftermiddagen hade han fått ett bud, att något händt hans bror — den där engelske herren, som också bodde här — någon olyckshändelse vid fabriken; ochdå hade monsieur genast skyndat dit och sedan dess icke återkommit.

Marta blef mycket upprörd. I första ögonblicket tänkte hon på att begifva sig till fabriken och frågade uppassaren, om han visste, hvar Mr Duprés mekaniska verkstad var, men när mannen beklagande ryckte på axlarna och icke kunde upplysa henne därom, bad hon honom när Mr Wall kom hem, säga till att hon varit där. Hennes stolthet uppreste sig också, så snart hon hade tid till närmare eftersinnande, mot att taga första steget. Hvad hade hon numera att göra med John, mellan dem var ju länge sedan allt slut, han hade så velat.

Hon hade minsann tillräckligt att göra ändå, om hon skulle få sin tafla färdig i rätt tid. Hon skyndade hem för att

använda återstoden af eftermiddagen till arbete, det fanns åtskilligt att måla utan modell. Men sedan hon energiskt klämt ut färgerna, satt hon med paletten i handen och stirrade ut mot den klara blå vårhimmeln med dyster min utan att röra sina penslar.

När conciergen på kvällen lämnade henne ett bref, på hvilket hon igenkände Arvids stil, slet hon upp det med darrande händer. Han skref att han var på sjukhuset ***. John hade varit utsatt för en olyckshändelse under arbetet; han hade stigit upp på en stege för att komma åt de öfre delarna af sin maskin, stegen hade gått sönder och John hade fallit ned på ryggen. Han hade blifvit transporterad till hospitalet;— 2,6 —

först efter flere timmar hade han vaknat upp ur sin svimning, men låg fortfarande orörlig. Läkaren kunde ännu ingenting säga med visshet, men fruktade att några inre delar tagit skada och hade föreskrifvit det största lugn.

Om Marta följt sin första ingifvelse, skulle hon skyndat till sjukhuset, men hon hade lärt sig att reflektera och skref följande morgon endast ett telegramkort för att underrätta Arvid att hon (att hans bref. Stoltheten förbjöd henne att bedja honom om vidare underrättelser, men hon gick ändå alla de följande dagarna i en ständig spänning och gaf akt på hvarje ljud ute på gården för att höra, om det var conciergens välkända steg och knackning på dörren, när han kom med bref. Hon var alldeles ensam dessa dagar; Agnes hade åter rest med Anton till Meudon, och Marta hade räknat pä att kunna arbeta riktigt ostördt, men trots ensamheten och stillheten gick arbetet alls icke.

Arvid hade stannat hos John på sjukhuset, lian fick visserligen icke ligga kvar öfver nätterna, men han hade flyttat till ett litet hotell alldeles invid och gick till brodern tidigt på morgonen för att icke aflägsna sig förr än så sent på kvällen, han möjligtvis kunde. Sedan de första dagarna förgått, hade John icke några svåra plågor, ehuru han var oförmögen att röra sig och strängt förbjuden hvarje, äfven den minsta ansträngning. Läkaren ställde sitt hopp till hans kraftiga, sunda fysik, och en förbättring tycktesverkligen äfven inträda efter ett par veckors förlopp. Den första tiden hade han legat såsom i dvala, tyst och orörlig samt svarat på Arvids ömma tilltal och frågor endast med en sakta rörelse på hufvudet. En dag frågade han emellertid efter sin maskin, det syntes tydligt att tankarna under det dvallika tillståndet icke fullständigt upphört att arbeta med det som så länge förut sysselsatt dem, och att den första rediga tanken äfven gällde maskinen. Läkaren, som ansåg detta för ett godt tecken, tillät efter några dagar Mr Dupré att hälsa på patienten, och sedan John fått höra att afslutningen skulle försiggå oberoende af, huruvida han själf kunde vara med, under vännens öfverinseende, tycktes detta verka lugnande och bidraga till förbättringen.

John var icke någon tålig patient, han var icke van att uthärda plågor, och den tvungna overksamheten var för honom oändligt svår att finna sig i. Arvid, som själf visste hvad lidande ville säga, var den ömmaste, mest outtröttlige vårdare. Han läste högt och språkade så muntert han kunde, men ändock föreföll tiden den sjuke oändligt lång. Ibland låg John och räknade ut dagarna och timmarna till dess hans maskin kunde vara färdig. När han sedan fick underrättelser af Dupré, om huru arbetet fortskred, förargade han sig öfver att det gick så långsamt, oroade sig öfver att dock sist och slutligen någon del kunde vara orätt konstrueradoch resultatet följaktligen icke blifva det väntade, samt uttalade ofta sin förbittring öfver att han måste ligga här overksam midt under brådaste arbetstid.

En dag, när Arvid lade bort boken, ur hvilken han läst högt, frågade John, om Marta visste af att han var sjuk. Sedan Johns ankomst, då Arvid talat om att hon var i Paris, hade Martas namn icke blifvit nämndt. Arvid svarade, att han redan första dagen underrättat henne om olyckshändelsen, samt att han ibland, när han var ute att hämta frisk luft, gick till henne, och att hon då brukade fråga efter Johns befinnande. Brodern sade intet och låg så tyst, att Arvid trodde att han slumrat in och icke hört svaret. Under flere dagars tid var det, som om John ofta velat säga något, men sedan hejdat sig och sagt något annat i stället.

Men en dag, sedan han åter länge legat tyst, sade han plötsligt:

»När man ligger så här, kommer man att tänka på ett och annat, som man egentligen aldrig förr haft tid att så noga öfverväga. Det är nog ändå så, att den som vill reformera andra, först måste vara herre öfver sig själf — det

är karakteren, ej förståndet, som är gradmätaren för våra handlingar.»

»Hvad menar du?» frågade Arvid, som icke riktigt begrep, på hvad han syftade.

I det likasom skymten af ett smålöje gick öfver Johns allvarliga drag, sade han:»Jag hade ändå kanske icke dugat där hemma.»

När Arvid skyndade sig att svara att karlar, som John väl dugde hvar som helst, samt att hvilket land som helst kunde vara stolt att äga dem, fortsatte brodern likasom utan att höra, endast fullföljande sin egen tankegång:

»Karakterer är det som behöfs där hemma, det är ondt om dem.» Och sedan mumlade han likasom halfhögt för sig själf: »Månne icke karakteren förlorar på att man tidigt kastas ut i världen ensam, utan hem och fosterland?»

Innan Arvid, som var osäker på livad han borde säga för att icke uppröra brodern, ännu hunnit svara, vände John sitt hufvud mot honom och sade häftigt:

»Tror du Marta lidit mycket för min skull?»

Arvid såg att han var mycket upprörd, och då läkaren hvarje gång uttryckligt varnat för häftiga sinnesrörelser lika mycket som för kroppsrörelser, skyndade Arvid sig att förklara, att Marta nu åtminstone tycktes fullt upptagen af sin konst.

John sade intet vidare, men Arvid såg att han långsamt förde handen upp emot ögonen och skyndade att finkänsligt vända sig bort för att icke vara vittne till en rörelse, som brodern kanhända velat dölja om han kunnat.

Sedan John blifvit bättre, hade läkaren gifvit honom lof att läsa tidningar. En morgon hade uppassaren lämnat in några af dagens blad.Arvid hade tagit fram sina böcker, då han plötsligt såg John sätta sig upp i sängen samt triumferande räcka ut handen med tidningen:

»Arvid, min maskin, min maskin,» ropade han, »här står om den, den kallas en stor..!»

Han afbröts af en blodström, som forsade fram ur munnen, och sjönk medvetslös tillbaka.

Arvid skyndade fram till sängen. Inom några minuter var läkaren tillkallad, som likvisst endast kunde konstatera att den inre förblödning han hela tidén fruktat för, uppkommit, och att numera intet hopp fanns.

Sedan John återkallats till medvetande, låg han fortfarande länge med slutna ögon, under det han sakta stönade. När Arvid böjde sig ned mot honom för att fråga, om han kände plågor, slog han upp ögonen och i blicken låg all den oändliga melankoli, som vissheten om skilsmässan från lifvet medför. Denna blick grep Arvid så, att han knappast kunde få fram fortsättningen på frågan, om det var något brodern önskade.

»Tror du Marta vill komma?» hviskadejohn knappt hörbart.

Arvid såg tvekande på honom.

»Hvad är det han önskar?» frågade läkaren.

Sedan Arvid framställt broderns önskan och tillagt att den unga flickan var deras kusin, men att mötet med henne säkert mycket skulle uppröra John, sade doktorn med en medlidsam höjning på axlarna:»Låt honom få sin vilja fram, det kan icke skada honom numera.»

Vägen till Martas atelier var lång, hon skulle troligen icke kunna vara på sjukhuset förr än om ett par timmar. När John hörde att ett bud blifvit sändt efter henne, föreföll han lugnare, men efter en half timme kom en ny blödning, häftigare än den första. Sedan läkaren ändtligen fått den att stanna, tycktes den sjukes krafter fullkomligt uttömda. Han låg i dvala och andedräkten var så svag, att Arvid flere gånger måste böja sig ned öfver honom för att höra, om han ännu andades.

Ändtligen kom Marta. I det Arvid sakta förde henne fram till sängen, tycktes John koncentrera sina sista krafter i en viljeansträngning och slog upp ögonen. Den nästan brustna blicken såg på henne med ett oändligt sorgset uttryck, och han grep hennes hand för att föra den upp mot sina läppar. Men den kom aldrig ända upp, man hörde

endast ett par djupa suckar i det lifvet flydde.

Den unge läkaren gick sakta ut, medan Arvid och Marta stodo tysta inför det djupa mystér, som här försiggått.

»Du far ej stå längre, Arvid,» hviskade Marta slutligen. Hon såg att hela den bräckliga gestalten skälfde samt att ansiktet var fullkomligt blodlöst och förde honom sakta till soffan. Där låg tidningen, som John läst, och Arvid grep den, som om densamma utgjort ännu något sista samband med brodern. Han pekade på artikeln,hvilken omtalade Johns maskin som epokgörande för grufarbetet. Den var undertecknad af en berömd fackman.

Medan Arvid öfverlämnade sig åt sin sorg, gick Marta fram till sängen. Ännu en gång stod hon inför detta mystiska outgrundliga, som kallades död. John fanns nu lika litet till, som ljudet, när hon ropade hans namn ut i rymden. Hvarför hade han blifvit bortryckt, just i det ögonblick han uppnått det han eftersträfvat ? Hans maskin stod färdig att upptaga arbetet i mänsklighetens tjänst. Kanske skulle många välsigna det verk han utfört. Hon såg på det bleka ansiktet och sjönk sakta på knä invid sängen. I denna stund var det omöjligt för henne att känna någon bitterhet; all den ovilja, allt det hat hon i åratal burit på smalt bort. Tårarna strömmade ur hennes ögon och hon mindes blott hvad John en gång varit för henne. Och ehuru hon nu, lika litet som förut, förstod det outgrundliga, som här försiggått, erfor hon en underbar upphöjd känsla af lugn. Hon kände att den outgrundliga döden också är den store försonaren.

I det hon gick fram till Arvid och böjde sig ned mot honom, hviskade hon med oändligt medlidande: »Stackars moster, detta skall krossa

hennes hjärta.»

Arvid såg upp i det han, med människonaturens outtömliga begär efter tröst, grep Martas hand. Hon tog hans händer i sina och satte sig ned bredvid honom utan att kunna säga något.l^P^ort efter Johns död hade Arvid rest öfver J\ till England. Han måste vara där, när broderns afifärer ordnades, och denna tvungna verksamhet hade det goda med sig, att den hindrade honom att helt och hållet öfverlämna sig åt sin gränslösa sorg och saknad. Han stannade två månader i London och återvände till Paris, först när sommaren redan där på fullt allvar gjort sitt intåg och de stora konstutställningarna länge sedan blifvit öppnade. Under hans frånvaro hade Marta haft en stor framgång. Hennes tafla hade blifvit antagen på salongen och hon hade fått en belöning för den.

Arvid hade kommit på morgonen och gick genast samma dag på eftermiddagen till Marta. När han knackade på atelierdörren, fick han intet svar, men då lian fann att dörren var oläst, gick han in. Han förmodade att Marta gått till det lilla crimeriet eller kryddboden i närheten, där hon brukade göra sina uppköp, och sattesig ned för att vänta tills hon skulle komma tillbaka.

Medan han satt där, erinrade han sig att när han gick ut, hade conciergen på hotellet gifvit honom ett bref, som just anländt. Han drog upp det ur fickan och begynte läsa.

Det var från en person därhemma, hvilken med största intresse omfattade sträfvandena för folkets bildning. Han skref om folkhögskolorna, som med ens sprungit fram ur den bildade ungdomens entusiasm; dessa skolor voro ju endast ett nytt uttryck för arbetet till fosterlandets skydd och värn. Brefskrifvaren var en af dessa entusiaster, som hade tusen järn i elden och sällan gaf sig tid att riktigt sköta något, sedan han väl fått saken i gång. Han bad Arvid nästa höst hålla en serie föredrag vid en af dessa folkhögskolor.

Arvid lät brefvet sjunka ned i sitt knä. Hade han glömt den stora uppgiften? Hade han icke såväl under glädjen, som nu under sorgen, ständigt tänkt på sig själf och sin egen tillfredsställelse? Han hade glömt alla de ringa, obemärkta och trälbundna där hemma, som be-höfde hjälp.

Med den nästan visionära tydlighet, som hans nervösa fantasi var mäktig af, tyckte han sig se framtiden, lik en af dessa långa vägar, som funnos här i Frankrike, kantade med enstaka höga popplar och löpande ut ända till synranden. Han såg sig själf vandra ensam på dennaväg, han kände ensamhetens tröstlösa melankoli, dess stumma fasa. Då vände han sig om och varsnade likasom svarta punkter där borta. Det var människor, som kommo efter. De finnas alltid, som komma efter, om någon går förut.

Det fysiska och det andliga lifvet stodo i denna bräckliga kropp i så nära samband med hvarandra, att Arvid ovillkorligen steg upp och gick fram till fönstret, likasom för att skåda fortsättningen af sin syn.

Där utanför var en liten trädgård. Obetydlig och inklämd mellan höga hus och en grå mur, hade dock äfven den blifvit berörd af vårens kyss och flätade nu ett konstfullt nätverk af grönt i alla färger med tunga klasar af syren- och gulhvita akasiablommor. Aftonrod-naden, som silade sig in genom grönskan, kastade ett flammande sken öfver Arvids ädelt formade ansikte. Det hade ett upphöjdt lugn. Han visste att han skulle förbli ensam. John var borta, äfven Marta skulle gå sin egen väg. När han sett henne för sista gången böja sig ned och kyssa den dödes panna, hade han förstått att hon icke kunde älska mera än en gång. Men där borta, där hemma funnos de ringa, de bortglömda, de okunniga, han skulle med dem spana efter den nya tidens lösen. Han skulle icke svika, ty hvad betyda personliga önskningar, förhoppningar, lidelser eller sorger mot lifvets mäktiga, omutliga kraf. — —

Framåt,I detsamma öppnades dörren och Marta kom in.

»Är du här!» ropade hon. Det var också den ensammas rop, den ensamma, som i sin närhet ser en annan lefvande varelse.

De sågo på hvarandra att de båda genomgått en stor sorg, men de talade icke mera därom. Arvid berättade litet om sin vistelse i England. Sedan drog han fram brefvet, som han nyss läst, och räckte det till Marta, i det han sade:

»Jag tänker resa hem nu och sedan börja arbetet i höst.»

Hon gick fram till fönstret för att se läsa det. När hon slutat, såg hon upp på Arvid, som stod bredvid henne.

»Arvid,» sade hon, och genom allvaret bröt fram den forna entusiasmen i blicken och värmen i stämman, »när du reser hem, kommer jag med. Jag har tänkt så mycket på det dessa senare tider. .. Ser du, det måste dock finnas ett ställe på jorden, där man är hemma. Det har händt så mycket där borta nu; jag vill inte blott se på afstånd, likasom ni andra vill jag arbeta på mitt sätt... Konsten har sin stora uppgift där; en hvar har där en plikt att fylla.»

Arvid räckte henne sin hand och de stodo tysta. Det rosiga skenet, som silade sig in genom den ljusa grönskan där ute, kastade ett vårligt skimmer öfver dessa två ungdomliga an-leten, ehuru det kring dem mörknade mer och mer. — —

Följande morgon gick Arvid med Marta till salongen. Hennes tafla var det enda han ännu ville se i Paris; återkomsten dit hade väckt alltför smärtsamma minnen, för att han skulle stannat längre än han nödvändigtvis behöfde.

»Här är den,» sade Marta, när de kommo in i en af de mindre salarna i Palais de Hn-dustrie.

Taflan hade en förträfflig plats nere på cymaisen. Det var endast en kvinnofigur i naturlig storlek, afskuren af ramen vid knäna. Hon stod med sänkta armar och hopknäppta händer i mörka, enkla draperier, likasom i sorgdräkt, mot en mörk fond. Den var mycket enkelt målad. Man såg väl att den unga konstnärinnan ännu icke var fullt självständig och att hon tagit djupa intryck af sin berömde lärare, men vid åsynen af hufvudet glömde man all bismak af skola. Det var, som skulle artisten i detta nedböjda hufvud, svept i en mörk slöja, gjutit in all den erfarenhet hon själf ägde om lifvet och sorgen. Det hon framställt, var väl ungdomens lidelsefulla sorg, men därjämte något annat. Den enkla kvinnofiguren tycktes växa, ju längre Arvid betraktade henne. Hon uttryckte något större, något högre och heligare än individens självviska sorg.

»Du kunde äfven kallat din 'Sorg' Finland, om människorna här blott begripit det,» sade Arvid lågt.»Tack,» svarade hon enkelt, men i tonen låg glädjen öfver att blifva förstådd.

De gingo tysta genom de stora, människo-fyllda salarna.

»Minsann, tror jag inte det är en bekant,» hörde Marta plötsligt en röst bredvid sig yttra på svenska.

När hon vände sig om, såg hon en lång herre, som hon efter ett ögonblicks tvekan kände igen såsom den unge läkare, hvilken hon rådfrågat under sin vistelse hos fastern. Han hade nyss kommit till Paris och var första

gången på salongen, men hade redan hunnit se Martas tafla. Han gratulerade till medaljen, det var riktigt roligt att en landsmaninna vunnit en sådan framgång. »Men fröken borde måla något gladare,» menade han, »det skulle bestämdt göra större lycka hos den stora allmänheten.»

När hans följeslagarinna, en ung finska, som studerade sång i Paris, förde bort honom för att visa några jättemålningar, som blifvit mycket omtalade för sin storlek, undrade Marta med en känsla af beklämning, om detta skulle blifva den allmänna opinionen där hemma om hennes arbete.

*

*

På däcket till en af de stora ångarna, som gå mellan Köpenhamn och Helsingfors, vandrade Marta af och an. Det var tidigt på morgonen.De första låga, djärfva, af hafvet rundspolade och sönderknäckta rödaktiga klipporna, som båda inloppet till Helsingfors, hade blifvit synliga. Hafvet var spegellugnt med endast långa, grunda dyningar efter föregående dags blåst. Morgonen var mulen, haf och himmel voro lika färglösa, lika bleka, ljusa, grått i grått; man förmådde knappast urskilja randen, där de båda möttes.

»Jag kunde icke minnas att här hemma var så blekt och färglöst,» sade Marta till Arvid, som i detsamma kom upp på däck. Hon ryste ofrivilligt.

»Fryser du?» Arvid räckte henne en plaid.

»Nej tack . .. jag tror det är invärtes, man likasom krymper ihop af att se allt detta bleka, kalla. Ser du huru oändligt blek himmelen är?»

Arvid såg sig omkring. Han tyckte om detta stora, vida haf, där man andades så fritt och lätt, han brydde sig icke om färger och nyanser.

»Du har ju själf varit så ifrig att komma hem,» sade han. Han föreföll missnöjd, han förstod icke livad Marta ville. Dessa senaste två veckor hade han varit mycket nervös, mycket orolig. Han längtade att komma hem till ro och ensamhet, ty trots alla förnuftsskäl, skulle han ännu icke på länge lugnt kunna uthärda att dagligen vistas tillsammans med Marta.

Marta stod och såg modlös ut mot det grå hafvet, då i detsamma en ung sjöman af båtens besättning gick förbi.»Å, Arvid, ett sådant hufvud; det finns be-stämdt inte en parisermodell, som är hälften så bra!» —

Hennes stämning var plötsligt förbytt, och hon begynte tala om att måla folklifsbilder, när hon nu bosatte sig i skären.

»Det är märkvärdigt, Marta,» sade Arvid i det han tankfullt såg på henne, »du talar alltid om det som skall ske i framtiden, eller ock om det förflutna, men då får din röst ett alldeles skildt tonfall. Jag tror att vi män bättre förstå att begagna oss af nuet; ni kvinnor äro antingen efter eller förut.»

Flere af de öfriga passagerarna hade under tiden kommit upp på däck. De återvände upp-lifvade och uppiggade från utlandet och hade alla under ångbåtsresan hunnit blifva bekanta, så att den vanliga inhemska trumpenheten och inbundenheten fått ge vika.

Alla spanade ifrigt efter Helsingfors' kyrktorn. Luften var fortfarande disig, men plötsligt fick en af herrarne sikte på en liten blånande punkt, som dök upp därborta. Det var Nikolajkyrkans kupol, och ett stycke från den sträf-vade Nya kyrkans smala, gotiska spiror som ett par försvinnande streck upp mot horisonten.

En engelsk turist, som reste för att fiska i de norra vattendragen, kom fram till Arvid och Marta. Han tog sin kikare, och i det han genom den noga betraktade kyrktornen, sade han:

»Det är dystra tider för Finländ nu.»Arvid svarade intet, men Marta sade ifrigt: »Om vi alla ge våra bästa krafter, kunna vi ännu hoppas, — fortfarande gå framåt.»

Den främmande turisten såg förvånad på henne. »Fantasteri» sade han slutligen och skakade tviflande på

hufvudet.